

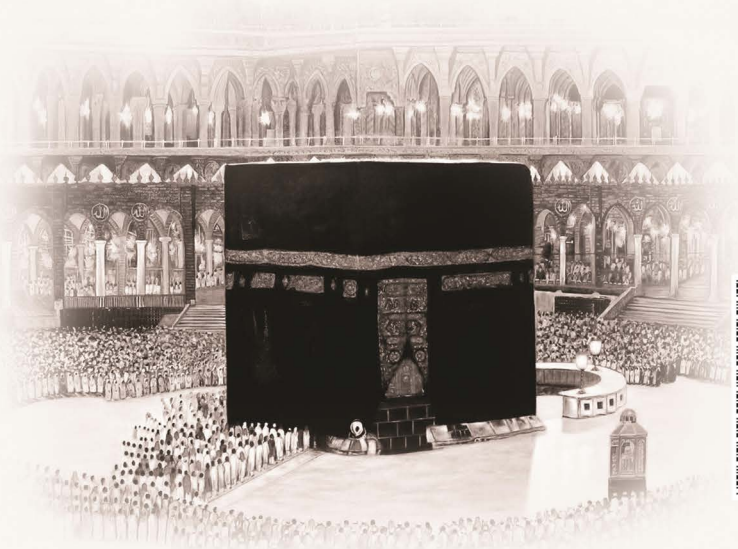

የሶላት መመሪያ

እና

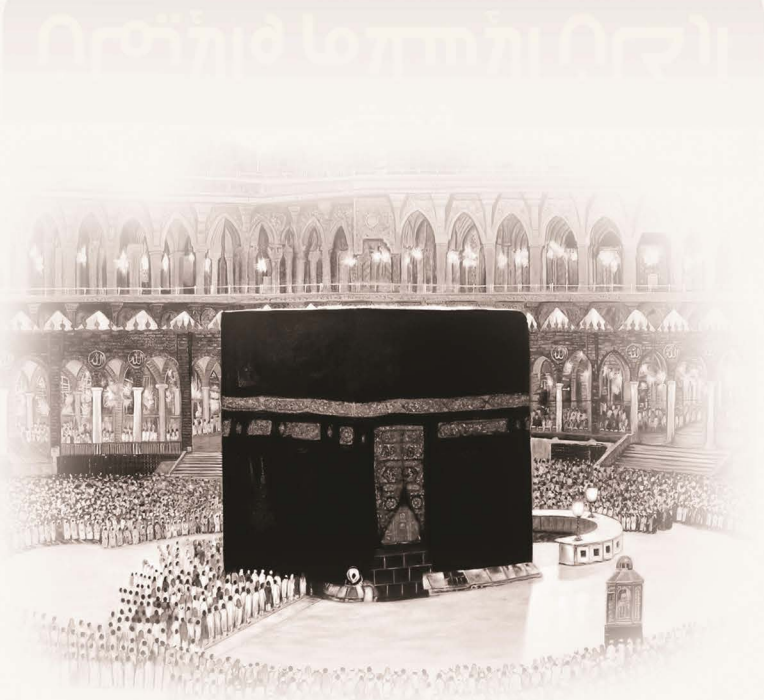
አርካቲል ኢሰላም አርካቲል ኢማን

ሃርሞቲቫ ሃህህልፌ ሃርሞቲቫ ሃህህላ

تعليم الصلاة ويليه أركان الإسلام والإيمان

የሶላት መማሪያ

የነቢዩ አሰጋገድ

«ሰሰግድ እንዳያችሁኝ ሰገዱ» (አል-ሐዲስ)

ትንብር

ነጻዢ ኢስላሚክ አሳታሚ ድርጅት

በሙሐርረም ወር 1416 ሂ.ጅ.ራ.ተ.ዘ.ጋ.ጅ

ጥቅምት 1988

ነጻሺ ኢስላሚክ አባታሚና የኦዲዮቪዥናል አገልግሎት ድርጅት
NEJASHI ISLAMIC PUBLISHER AND AUDIOVISUAL SERVICES

አዲስ አበባ
ADDIS ABABA

ኢትዮጵያ
ETHIOPIA

የሜ.ሣ.ቁጥር 50514
P.O.BOX

ስ.ቁጥር 756756
TEL

ሙብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው
ALL RIGHTS RESERVED

ግግወ-ግግ

ርዕስ	ገጽ
ቆ መቅደም.....	9
ቆ መገቢያ.....	15

ግዕዝ ስርዓት
የሰላት ትድም ገገግጅት

ቆ ከውዱእ በፊት.....	18
ቆ መፋቂያ (ሲዋክ).....	18
ቆ ለውዱእ መነየት.....	18
ቆ የውዱእ አደራረግ.....	19
ቆ ልዩ የውዱእ ሥርዓት.....	20
ቆ ከውዱእ በኋላ የሚደረግ ዱዓ (ፀሎት).....	21
ቆ ተየሙም (ደረቅ ውዱእ).....	21
ቆ የተየሙም ሥርዓት.....	22

ግዕዝ ስርዓት
የሰላት ጊዜ... ልብሰና ዓይነቶች

ቆ የሰላት ጊዜያት.....	23
ቆ ሰላት የተከለከለባቸው ጊዜያት.....	25
ቆ የነፍሰ(ተጨማሪ) ሰላቶች የተከለከሉባቸው ጊዜያት.....	25
ቆ የሰላት መስገጃ ቦታ.....	26
ቆ የሰላት ልብሶች.....	27

- ♣ የሶላት ዓይነቶች. 27
- ♣ ፈርድ ወይም ገዴታ የሆነ ሶላት. 27
- ♣ ነፍል ወይም ተጨማሪ ሶላት. 28
- ♣ የአምስቱ ፈርድ ሶላቶች ረከዓዎች ብዛት 29

ምዕራፍ ሦስት
አዛን...ኢ.ቃመህ

- ♣ የአዛን ታሪካዊ አጀማመር 31
- ♣ ሙአዝዚን (አዛን አድራጊ) 33
- ♣ የአዛን ሙሉ ቃልና ይዘት. 33
- ♣ አዛን ማዳመጥ 34
- ♣ ከአዛን በኋላ የሚደረግ «ሶላት ዐለንቤ» 35
- ♣ ከአዛን በኋላ የሚደረግ ዱዓ 35
- ♣ ኢቃማ 36
- ♣ የኢቃማ ንባብና ይዘት 36

ምዕራፍ ስልሳት
የሶላት አሰጋገድ ሥርዓት

- ♣ ሠትራ (የቂብላ መክለያ) 38
- ♣ ቂብላ (የሶላት አቅጣጫ) 38
- ♣ መነየት (ኒይየህ) 39
- ♣ ተክቢረተ-ተሕሪም 39
- ♣ እጆችን አጥፎ ማሣረፍ. 41
- ♣ የመግቢያ ዱዓ 42

ቆ ተዐውውዝ	43
ቆ ተሥሚያህ	43
ቆ ሠረቱል ፋቲሐህ (የመከፈቻ ምዕራፍ)	44
ቆ ከኢማም ጀርባ ሠረቱል ፋቲሐህ መቅራት (ማንበብ)	45
ቆ አሚን	46
ቆ ከፋቲህ በኋላ የሚነበብ አንቀጽ	46
ቆ ፍኩዕ (ማንንበስ)	48
ቆ የፍኩዕ ዱዓዎች	49
ቆ ከፍኩዕ በኋላ አቋቋም	51
ቆ ከፍኩዕ ሲነሱ የሚደረጉ ዱዓዎች	52
ቆ የመጀመሪያው ሠጅድ (ግንባርን ከመሬት ላይ ማሳረፍ)	53
ቆ የሱጁድ ዱዓዎች	54
ቆ ጀልሣ (በሁለት ሱጁዶች መካከል መቀመጥ)	55
ቆ ሁለተኛው ሱጁድ	57
ቆ ጀልሣ አልኢሥቲራህ (ለአጭር እረፍት መቀመጥ)	57
ቆ ሁለተኛው ረከዐ	57
ቆ ተሽህሁድ	57
ቆ ለሦስተኛው ረከዐ መነሣት	59
ቆ ሶላት ዐለንነቢ (በነቢዩ ላይ ራህመት እንዲወርድ ዱዓ ማድረግ)	60
ቆ ከሶላት ዐለንነቢ በኋላ የሚደረጉ ዱዓዎች	60
ቆ ሶላቱን ማከተም	63
ቆ ከሶላት በኋላ የሚደረጉ ዱዓዎች	64
ቆ ቢክር (አላህን ማስታወስ)	65

ምዕራፍ አምስት
የልዩ ልዩ ወቅት ሰላቶች

♣ የዊትር ሰላት	66
♣ የዊትር ሰላት ረከዓዎች ብዛት	67
♣ ዊትር የሚሰገድበት ጊዜ	67
♣ የዊትር አሰጋገድ	68
♣ የቁኑት ዱዓ በዊትር ሰላት	69
♣ የቁኑት ዱዓ ንባብና ይዘት	70
♣ ጁሙዓ (ዐርብ)	71
♣ የግል ንጽህና	71
♣ በግለዳ ወደ ጁምዓ ሰላት መሄድ	72
♣ የቅድመ ጁሙዓ ሰላት	72
♣ ኹጥባን (ምክርን) በፀጥታ ማድመጥ	72
♣ የጁሙዓ ሰላት	73
♣ ከጁሙዓ በኋላ የሚሰገድ ሰላት	73
♣ የዒድ ሰላት	74
♣ የዒድ ሰላት አሰጋገድ	74
♣ የጀናዛ (የአስከሬን) ሰላት	75
♣ የጀናዛህ ሰላት አሰጋገድ	76
♣ ለጀናዛህ (ለሚቼ) የሚደረጉ ዱዓዎች	78
♣ ሰላት በጉዞ ወቅት	80
♣ ሰላትን ማሣጠርና ማጣመር የሚቻልበት ጊዜ	81
♣ ነፍል (ተጪግሪ) ሰላት በጉዞ ወቅት	82
♣ የመርሳት ሱጽድ	83

ቆ ሰላተል-ጀግን	84
ቆ የሌሊት ሰላት (ተሀኒድ)	85
ቆ ሰላተል ተራዊሀ	88
ቆ ሰላተል-ዱሃ	89
ቆ ሰላተል-ኩሱፍ	90
ቆ ሰላተል-አስቲኻራ	91
ቆ ሰላተል-ሃጃ	92
ቆ ሰላተል-እስቲሰቃእ	93
ቆ (ሱኒደ-ቲላዋ)	94

መቅደም

ሶላት በኢስላም ያለው ቦታ

ሶላት፡-

- የኢስላም ምስሶ ነው፤
- ከጂሃድም ምርጥ ጂሃድ ነው፤
- የሙእሚን ብርሃን ነው፤
- የጀነት ቁልፍ ነው፤

እያንዳንዱ ሙስሊም ሊያውቀው የሚገባው እውነታ ሶላት የኢስላም ምስሶ መሆኑን ነው። ሶላት በኢስላምና በክህደት (ኩፍር) መካከል ያለ መለያ ድንበር ነው። ቁርአንና ሐዲስ ይህንኑ እውነታ በግልፅ ያሳያሉ፡-

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ.

«በሶላቶች፡ (በተለይ) በመካከለኛይቱ ሶላት ላይ ተጠባበቁ፤ ታዛዦች ሽናችሁም ለአላህ ቁሙ።» (አል-በቀራህ፡ 238)

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ، الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ.

«ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ አገኙ፤ (ዳኑ)። እነዚያ እነሱ በሰግደታቸው ውስጥ፤ (አላህን) ፈሪዎች፤» (አል-መእሚኑን፡ 1-2)

አላህን በመፍራትና በመተናነስ (ኹሹዕ ወል ኹዱዕ) የሚሰገድ ምሉእ ሶላት ቀልብን ያበራል፤ ባህሪን ይገራል፤ መለኩታዊ ሥነ-ሥርዓትን ያስተ ምራል፤ ለአላህ ተገቢ የሆኑ ነገሮችንም ያሳውቃል። ትክክለኛ ሶላት እውነ ተኛነት፣ ታማኝነት፣ ተብቃቂነት፣ ትዕግሥት፣ ትህትና፣ ቅንነት፣ ፍትህ እና ሌሎች

ድንቅ ባህሪያትን የግጥናፀፍ ኃይል አለው። ምሉእ ሶላት ሰጋጁ አላህን እንዲፈራ ከሀሰት፣ ከከሀደትና ከተንኮል እንዲርቅ ያደርጋል።

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ.

«ሶላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና፤ አላህንም ግውላት ከሁሉ ነገር በላዋ ንው፤ አላህም የምትሠሩትን ሁሉ ያውቃል።» (አል-ዐንከቡት፣45)

ሶላት ቅርፅና ይዘት (ሩሀ) አለው። ቅርጹ ተገቢ የአካላት እንቅስቃሴ ሲሆን፣ ይዘቱ (ሩሀ) ደግሞ የቀልብ ወደ አላህ መቃናትን የሚጠቁም ነው። ሶላት አካላዊና መንፈሳዊ ጁምናስቲክ ነው። ሩሀ በሶላት ታድጋለች። የሰውን ልጅ ከፈጣሪው የሚያገናኝ መስመርም ሶላት ነው። ሶላትን መተው ወይም መዘንጋት ደግሞ ከአላህ (ሱ.ወ) ጋር መቆራረጥ ነው-ከእዝነቱ (ረሀመቱ) መራቅ ውለታ ቢሰነትም ነው።

ትክክለኛ ሶላት ለተለያዩ የቀልብ በሽታዎች ፍቱን መድኃኒትና የወንጀል ግፅጃም ነው። አቡ ሁረይራ (ረ.ዐ) እንዳወሰኑት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«ከእያንዳንዳችሁ በር ላይ ወራጅ ወንዝ ቢኖርና አንድ ሰው ከዚያ (ወንዝ) በቀን አምስት ጊዜ ገላውን ቢታጠብ ቆሻሻ ይቀረዋልን?» ሶሃባዎች መልስ ሰጡ «ምንም ቆሻሻ አይቀረውም።» ነቢዩም «አምስት ወቅት ሶላትም እንደዚህ ነው-አላህ (ሱ.ወ) በእነርሱ ጠንጅልን ያብሰባቸዋል።»

በሶላት ፍትህና አንድነትም በሚገባ ይንፀባረቅበታል። ይኸውም አዛን (ጥሪ) አድራጊው «ወደ ሶላት ኑ፣ ወደ ድል ኑ!» (ሀያ ዐለል- ሶላት፣ ሀያ ዐለል ፈላህ) በግለት ሲያውጅ ለተወሰኑ የኅብረተሰብ ክፍሎች ሳይሆን ለሀብታ ሙም፣ ለድሀውም፣ ለትልቁም፣ ለትንሹም፣ ለባለሥልጣናትም ሆነ ለተራ ሰዎች በጅምላ ነው።

ጥሪውን ሰምተው በሚሰባሰቡበት ወቅትም ሰግደቱን ለመፈፀም የሚቆሙት በአንድ መስመር (ሶፍ) ነው። ልዩነት የለም። የፕሮቶኮል ውጣ ውረድ አይታይም። ሁሉም የአላህ ባሪያዎች በመሆናቸው በአንድነት ፈጣሪያቸውን ይለምናሉ። በአንድ ኢግም፣ በአንድ ቂብላ አዎ-በአላህ ቤት ፍጹም እኩልነትና ፍትህ በሶላት አማካይነት ይንፀባረቃል።

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا.

«እነሆ መስጊዶችም የአላህ ብቻ ናቸው፤ (በውስጣቸው) ከአላህ ጋር አንድንም አትገዙ።» (አለ-ጁን፣ 18)

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِلِينَ.

«ጌታችሁን ተዋርዳችሁ፤ በድብቅም ለምኑት፤ እርሱ ወሰን አላፈዎችን አይወድም።» (አለ-አዕራፍ ፣ 55)

ሶላት የመተው አደጋ

አላህ (ሱ.ወ) ሶላትን ደንግጓል። የኢስላምም ምስሶና አስኳል አድርጉታል። ነቢዩ ሙሐመድም (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የነገሩ ሁሉ ራስ ኢስላም ነው። ሶላት ምስሶው ነው። ለአላህ ተብሎ የሚደረግ ጂሃድ ደግሞ ጣራው (ሻኛው) ነው።- (ለኢስላም)።»

ከዲባዳዎች ሁሉ በቅድሚያ ግዴታ የተደረገው ሶላት ነው። ነቢዩ ወደ ሰማይ ባረጉበት ሌሊት። አዎ በዚያች በተከበረች ሌሊት ያለግንም አገናኝ (መልዕክት አስተላላፊ) አላህ (ሱ.ወ) ነቢዩን የሶላትን አስፈላጊነትና ግዳጅነት በቀጥታ አሳወቃቸው። ለዚህ ነው ሶላትን ሆን ብሎ የተወሰደው ወደ ከሀደትና ጥመት ደረጃ ደርሷል ወይም ከሀዲ ነው የሚል ብይን የሚሰጠው። በርግጥ ከሶላት የራቀ ሰው ከኢስላም ርቋል፤ ጌታውን አስቆጥቷል፤ ራሱንም ለጥፋት ዳርጓል፤ መልካም ሥራውንም አውድሟል። ግልፅ የቁርአን መልዕክቶችን ተቃርኗልና!

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ
السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ.

«ሶላትንም በቀን ጫኛ፤ ከሌሊትም ክፍሎች ፈጽሞ፤ መልካም ሥራዎች ኃጢአቶችን ያስወግዳሉና፤ ይህ ለተገሣጦች ግሣጤ ነው።» (ሁድ፣ 114)

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ .

«...ሶላትንም ደንቡን ጠብቀህ ስንድ፣ ሶላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለከላለችና።...» (አል-ማከቡት፡45)

فَإِذَا أَطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا .

«...በረጋችሁም ጊዜ ሶላትን (አግልታችሁ) ስንዱ ። ሶላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ገደታ ናትና።» (አል-ኒላእ+103)

ኢግሙ አህመድና ሙስሊም ጃቢር ኢብኒ ዑብደሷህን (ረ.ዐ) ጠቅሰው እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «በአንድ ሰውና በከህደት መካከል (መለያ የሚሆነው) ሶላት መተው ነው።»

ኢግሙ አህመድ እና ሌሎችም ቡረይዳ (ረ.ዐ) የተባሉትን ሶሃባ (ረ.ዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል :- «በኛና በነርሱ (በከህደዎች) መካከል ያለው ልዩነት ሶላት ነው። (ሶላት) የተወሰደው በርግጥ ከዶአል።»

ዑብደሷህ ኢብን ዑመር (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልእክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ ሶላት የሚከተለውን ብለዋል:- «(ሶላትን) የጠበቀ¹ ለርሱ ብርሃን ግበረጃና ነፃ መውጫ ይሆንዋል። (ሶላትን) ያልጠበቀ ለርሱ ብርሃን፣ ግስረጃና ነፃ መውጫ አይኖረውም። በዕለተ-ትንሣኤም ከቃሩን፣ ከፈርዓውን እና ከኡባይ ኢብኑ ኸለፍ ጋር ይሆናል (ይጉዳኛል)።»

(ኢግሙ አህመድና ጦብራኒ ዘገበውታል።)

ከላይ የተጠቀሱት የቁርአን አንቀጾችና የነቢዩ ሙሐመድ ንግግሮች ሶላት የተወሰደው ምን ያህል አደጋና ወንጀል ላይ መሆኑን በግልጽ ያሳያሉ። በዚህ ዓለምም ሆነ በተከታዩ ዓለም ያለውን የዘቀጠ ቦታም ይጠቁግሉ። ከዚህ

1 ሶላትን የጠበቀ ግላት ወቅቱንና ሥርዓቱን ጠብቆ የሰንደ ግለት ነው።

በመንሳት ከፊል ሶሃባዎች እና አያሌ ዑለማዎች ሶላትን የተወሰደው ካፈር (ከሃዲ) ነው የሚል አስተያየት ሰንዘረዋል። ከፊሎቹ ደግሞ የሶላትን ግዴታነት ከተቀበለና በስንፍና ለመስገድ ካልቻለ አማጺ (ፋሲቅ) ነው። ለሌሎች መጥፎ አርአያ እንዳይሆንም ቅጣትና እስራት (እስኪሰግድ ድረስ) ይበየንበታል የሚል እይታ አላቸው።

የመዝሀብ መሪዎች ሶላትን የተወሰደው መገደል አለበት የሚል ፅኑ እድገት ወስደዋል። ሃፊዝ ዐብደል ዐዚም አል-ሙንዘሪይ እንዳሉት አያሌ ሶሃባዎችና ከነርሱም በኋላ የመጡ (ምሁራን) የሶላት ወቅትን አውቆ ያሳለፈ ከሀዲ (ካፈር) መሆኑን አስታውቀዋል። ዑመር ኢብኑል ኸጧብ፣ ዐብዱላህ ኢብን መስዑድ፣ ዐብደላህ ኢብን ዐባስ፣ ሙዐዝ ኢብኑ ጀበል፣ ጃቢር ኢብን ዐብደላህና አቡደርዳእ የተባሉ እውቅ ሶሃባዎች (ረ.ዐ) በአብነት ተጠቃሽ ናቸው። ሶሃባ ካልሆኑ ምሁሮች ደግሞ ኢማሙ አህመድ ኢብን ሀንበል፣ ኢስሀቅ ኢብን ራሀቤ፣ ዐብዱላህ ኢብን ሙባረክ፣ ነኸዲይ፣ ሀኪም ኢብን ዐቲብ፣ አዩብ ሰከቲያኒ፣ አቡዳውድ እና ሌሎችም ይገኙበታል።²

أَفَجَعَلَ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُحْرِمِينَ، مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ.

«ሙስሊሞቹን እንደ ከሐዲዎች እናደርጋለን? ለናንተ ምን (አስረጅ) አላችሁ? እንዴት ትፈርዳላችሁ?» (አል-ቀለም፣ 35-36)

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ، إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ، فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ،
عَنِ الْمُجْرِمِينَ، مَسَلَكُكُمْ فِي سَقَرٍ، قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ، وَلَمْ
نَكُ نَطْعِمِ الْمَسْكِينِ، وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ، وَكُنَّا نَكْذِبُ
بِیَوْمِ الدِّينِ، حَتَّىٰ آتَانَا الْيَقِينَ، فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ.

«ነፍስ ሁሉ በሠራቸው ሥራ ተያዥ ናት። የቀኝ ባለቤቶች ብቻ ሲቀሩ (እነርሱስ) በገንቶች ውስጥ ይጠያያቃሉ፤ ከአመጣቾቹ ኹነታ (ይሏቸዋልም)፡- በሰቀር (ጀሃንም)

2 «ተርጊብ ወተርጂብ»-በሀፊዝ አል ሙንዘሪይ።

ውስጥ ምን አገባችሁ? (እነርሱም) ይላሉ፡- ከሰጋጆቹ አልነበርንም። ለድኸቼም የምናበላ አልነበርንም። ከዘባራቂዎችም ጋር እንዘባርቅ ነበርን። በፍርዱ ቀንም እናስተባብል ነበርን። እርግጠኛው (ጥት) እስከመጣን ድረስ። የአግላጆችም ምልጃ አትጠቅማ ቸውም።» (አልሙደሢር 38-48)

ኢብን መስዑድ(ረ.ዐ) እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የኢስላም እጅታና ምስሶ ሶሥት ናቸው- ኢስላም የተመሠረተው በነርሱ ላይ ነው። ከነርሱ አንዷን የተወ «ካፊር» (ከሃዲ) ነው። ደሙም ሐላል ነው (ይገደላል)። ከአላህ ሌላ አምላክ እንደሌለ መመስከር፣ ግዴታ የሆኑ ሰላቶች መስገድና፣ በረመዲን መጸም።»

(እሱ የዕላ ዘግበውታል።)

ሌሎች ደግሞ የሰላትን ግዴታነት ተቀብሎ ነገር ግን በተለያዩ ሰንካላ ምክንያቶች ሰላት የማይሰግድ ሰው አማጺ (ፋሲቅ) ነው። በመሆኑም እስኪሰግድ ድረስ ከኅብረተሰቡ መገለልና መታሰር አለበት- መጥፎ አርአያ እንዳይሆን- የሚል አቋም አላቸው። አንዳንድ የመዝሀብ መሪዎች ከላይ እንደተጠቀሰው ሰላት የተወገ ሰው መግደል ግዴታ ነው ብለዋል። ኢማሙ አህመድ፣ ኢስህቅና ኢብኑል ሙባረክ የሚገደለው ከሃዲ (ካፊር) በመሆኑ ነው ሲሉ፣ ኢማሙ ማሊክ፣ ሻፊዲይና ባልደረቦቻቸው ደግሞ ሰላትን የተወ ሰው የሚገደለው ከሃዲ (ካፊር) በመሆኑ ሳይሆን አማጺ በመሆኑና ለቅጣት (ለመቀጣጫነት) ነው የሚል ውሳኔ አላልፈዋል።³

ኢስላማዊው ሕግ ሙስሊም ነን ብለው ቁርአንን እና የነቢዩን ሐዲስ ለተቀበሉ ሁሉ በሰላት ረገድ ያለው አቋም ይኸው ነው። እንደ ብዙሃን አስተያየት ሰላት የተወ ከሃዲ (ካፊር) ነው። አልያም ፋሲቅ (አማጺ) ነው ። በቁርአንና በሐዲስ ሰላትን የተወ ሰው ምን ዓይነት ቦታ እንደተሰጠው ጠቁመናል። ስለዚህ ሙስሊሞች በሰላት ረገድ የላላ አቋም እንዳይዙና ሰላትን እንዳይተው ጥሪ በማድረግ ርዕሳችንን በዚህ እንቋጫለን።

3 «ቢንየተል ሙጅተሂድ»-በኢብን ረሺድ።

መግቢያ

የኢሰማን መሠረቶች

ኢሰላማዊው የእምነት መሠረቶች በስድስት ይከፈላሉ።
እነርሱም፡-

قال. فأخبرني عن الإيمان قال أن تؤمن بالله.
وملائكته، وكتبه. ورسله. واليوم الآخر.
وتؤمن بالقدر خيره وشره. . . (رواه مسلم)

- ♣ በአላህ አንድነት፣ የማይወልድና ያልተወለደ እንዲሁም ቢጤ የለሽ የአለማት ፈጣሪ መሆኑን ማመን ወይም መቀበል።
- ♣ አላህ ባዘዛቸው ቦታና ሥራ ላይ በትጋት የሚንቀሳቀሱ ብርሃናዊ፣ የማይበሉ የማይጠጡና ጾታ የሌላቸው መልአክ በመባል የሚታወቁ ፍጡራን መኖራቸውን ማመን።
- ♣ አላህ (ሱ.ወ) በየዘመኑ ለላካቸው ነቢያትና ሕዝቦቻቸው መመሪያ የሚሆን መጽሐፍ (ኩቴብ) ያወረደ መሆኑን መቀበል።

♣ አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጆችን ለማስተማርና ቀናውን ጉዳና ለማሳየት በየዘመኑ በተለያዩ ጉሣዎች፣ ነገዶች፣ ብሔሮችና ዓለም አቀፍ ማኅበረሰብ የላካቸው መልዕክተኞች (ሩሱል) መኖራቸውን ማመንን እውነተኛነታቸውንም መቀበል።

♣ ሕይወት በዚህ ዓለም ብቻ ብቅ ብላ የምትከስም ሳትሆን ከሞት በኋላም ዘላለማዊ ሕይወት እንዳለና በጥቅሉ ሙቶ መነሳት እንዳለ ማመን።

♣ ማንኛውም ነገር የሚከሰተውና የሚከናወነው ከመለኰታዊው እውቀትና ቁጥጥር ውጭ አለመሆኑን እና በእርሱ (በአላህ) ውሳኔና ፍርድ ተፈፃሚነት (በቀደና ቀደር) ማመን ናቸው።

የኢስላም መሠረቶች

የኢስላም መሠረቶች በአምስት ይከፈላሉ። እነርሱም፡-

... وقال يا محمد أخبرني عن الاسلام فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم (أركان) الاسلام أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله. وتقيم الصلاة. وتؤتي الزكاة. وتصوم رمضان وتحج البيت إن استطعت إليه سبيلا.

(رواه مسلم)

- ቆ ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ የሌለ መሆኑን እና ነቢዩ ሙሐመድም የእርሱ መልዕክተኛ መሆናቸውን መመስከር።
- ቆ በቀን አምስት ጊዜ ሶላት መስገድ።
- ቆ ዘካ (የግዴታ ምፅዋት) መክፈል።
- ቆ በዓመት ለአንድ ወር-በረመዲን-መጸም።
- ቆ የአላህን ቤተ ጸሎት-ካዕባ-መጉብኘት-ከተቻለ።

ዑመር (ረ.ዐ) እንዳወሩት:- «ከዕለታት አንድ ቀን ከመልዕክተኛው ጋር (ሶ.ዐ.ወ) በተቀመጥንበት ወቅት አንድ በጣም ነጭ የሆነ ልብስ የለበሰ ፀጉሩ በጣም የጠቆረ፤ የጉዞ ምልክት የማይታይበት፤ ከእኛም ውስጥ ማንም የማያውቀው ሰው ብቅ አለ። ጉልበቱንም (ከነቢዩ) ጉልበት ጋር አሳክቶ ተቀመጠ። መዳፎቹን ደግሞ ታፋዎቹ ላይ አደረገ። (ሙሐመድ ሆይ! ስለ ኢስላም ንገረኝ) አለ። የአላህ መልዕክተኛም (ሶ.ዐ.ወ) (ኢስላም ከአላህ ሌላ አምላክ እንደሌለና ሙሐመድም የእርሱ መልዕክተኛ መሆኑን መመስከር፤ ሶላትን አስተካክሎ መስገድ፤ የግዴታ ምፅዋት (ዘካ) መስጠት፤ የረመዲን ወር መጸም፤ ከተቻለ የአላህን ቤተ መጉብኘት ነው።) በማለት መለሱለት። (ጠያቂውም) (እውነትህን ነው) አለ። እኛም በሰው የውድርጊት ተገረምን። ራሱ ይጠይቃል፤ እንደገና በትክክል ነው የተናገርከው ይላል። በመቀጠልም (ስለ ኢማን ንገረኝ) አለ። (በአላህ፤ በመላእክት፤ በቅዱሳን መጻሕፍት፤ በመልዕክተኞች (ነቢያት)፤ በመጨረሻው ቀንና በቀደር-ጥሩም ቢሆን መጥፎ-ማመን ኢማን ይባላል) አሉት። (እውነትህን ነው) አለና ደግሞ (ስለ ኢህሳን ንገረኝ) አላቸው። (አላህን እንደምታየው አድርገህ ልትገዛ ነው። አንተ ባታየው እርሱ ያይሁልና) አሉት። (ስለ ጊዜዎ (የፍርድ ቀን) ንገረኝ) አላቸው። (ተጠያቂው ከጠያቂው የበለጠ ዕውቀት የለውም) አሉት። (እኚ ስለ ምልክቶቹ ንገረኝ) አለ። (ባሪያ ቤት እመቤቷን ትወልዳለች፤ ጫማ የሌላቸው፤ የታረዙ፤ ድሆችና እረኞች (የነበሩ) ታላላቅ ህንፃዎችን ለመገንባት ሲፎካከሩ ታያለህ።) አሉት። ከዚያም (ጠያቂው) ሄደ። እኔ ጥቂት ጊዜ (3 ቀን) ከቆየሁ በኋላ (አንተ ዑመር፤ ጠያቂው ማን እንደሆነ አውቀሃልን?) ሲሉኝ (አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ) አልኳቸው። (እርሱ ጂብሪል ነው፤ የመጣውም ሃይማኖታችሁን ሊያስተምራችሁ ነው።) በማለት መለሱልኝ።»

(ሙስሊም ዘግቡ-ታል።)

ምዕራፍ አንድ የሰላት ቅድመ ዝግጅት

ከውዱዕ በፊት

አንድ ሰው ከተፀዳዳ በኋላ «ኢስቲንጃ»⁴ ማድረግ አለበት ።

መፋቂያ (ሲዋክ)

ውዱእ ከማድረግ በፊት ጥርስን በመፋቂያ ወይም በጥርስ ብሩሽ ማፅዳት ጥሩ ልምድ ነው። ከጥርስ መቆሸሽ የሚመጡ ብዙ በሽታዎችን ለማስወገድ የሚቻለው በዚህ መንገድ ነውና። የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሱናም ነው።

በእመት አዲሻ (ረ.ዐ) እንደተጠቀሰው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «የጥርስ መፋቂያን መጠቀም አፍን የማፅዳትና ጌታንም የማስደሰት መንገድ ነው» ብለዋል።

(አሕመድ፣ ዳረሚና ነላኢይ ዘግበውታል።)

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) «ለሕዝቦቼ የሚከብድ መሆኑ ባይሰማኝ ናሮ በማንኛውም ሰላት ከውዱእ በፊት መፋቂያን እንዲጠቀሙ ባዘዝኳቸው ነበር።» ገሰገሰው ጥ ተዘገጧል።

ለውዱእ መነየት (ኒይያህ)

ውዱእ ማድረግ ከመጀመር በፊት ለውዱእ መነየት (ማሰብ) አስፈላጊ ነው። «ኒያህ» በልብ መደረግ (መታሰብ) አለበት ።

በቃላት መነየትን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) አላፀደቁትምና ውዱእ ማድረግን በልብም ካሰቡ በኋላ «ቢስሚላሂ ረሕማኒ ረሒም።» ብለው ይጀምሩ። «በአላህ ስም፣ እጅግ በጣም ሩህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው።» ማለት ነው።

4 «ኢስቲንጃ»:- ሽንት ወይም ሰገራ ከወጡ በኋላ የመፀዳጃ ብልቶችን በወረቀትና በውሃ ወይም በውሃ ብቻ ወይም በወረቀት ብቻ ማፅዳት ማለት ነው።

የውዱእ አደራረግ

- እጆቻችን እስከ መጋጠሚያ (ሰዓት ማሰሪያም) ድረስ ምንም ደረቅ ቦታ ሳያስቀሩ በደንብ ይታጠቡ።
- ውሀውን በቀኝ እጅዎ መዳፍ በመያዝ አፍዎን ይጉመጥመጡ።
- አፍንጫዎን ያጽዱ፡- ውሀውን በቀኝ የእጅዎ መዳፍ በመያዝና በአፍንጫዎ ወደላይ በመሣብ በግራ እጅዎ አፍንጫዎን በመያዝ መልሰው ወደታች ይግፉት።
- ፊትዎን ይታጠቡ፡- ከአንዱ ጆሮዎ እስከ ሌላው ጆሮዎ፣ ከግንባርዎ (ጫፍ) እስከ አገጭዎ ድረስ- ከፊትዎ ምንም ደረቅ ቦታ ሳያስቀሩ ይታጠቡ።
- ቀጠለው ከንደችዎን (ቀኝ ይቀደም) እስከ ክርኖችዎ ድረስ ምንም ደረቅ ቦታ ሳይተው ይታጠቡ። (ከክርኖች ትንሽ ክፍ ማለት ይመረጣል።)
- ራስዎን እንደሚከተለው ያብሱ፡- ጣቶችዎን በውሀ ያርጥቡ። ከዚያ ከግንባርዎ ራስጌ ጀምረው እስከ ማጅራትዎ ድረስ፣ ከዚያም እስከ ግንባርዎ ራስጌ ድረስ ወደፊት በመመለስ ራስዎን በእጅዎ ያብሱ።
- የአመልካች ጣቶችዎን ጫፎች በውሀ በማራስ ከጆሮዎችዎ ውስጥ አስገብተው ጆሮችዎን ያፅዱ። ውጫዊውንም የጆሮ እጥፋት ያጽዱ። ውጫዊ የጆሮዎችዎን ጀርባም ከታች ወደላይ ያብሱ።
- እግሮችዎን እስከ ቁርጭምጭሚት ድረስ (ቀኝ ይቀደም) ይጠቡ። በእግሮችዎ ላይ በተለይም በጣቶችዎ መካከል ምንም ደረቅ ቦታ አለመቅረቱን ያረጋግጡ።

ልዩ የውዱእ ሥርዓት

እግርዎን ለተወሰኑ ሰዓታት ውሃ ላለማስነካት ከፈለጉ በቅድሚያ ሙሉ ውዱእ ያድርጉና «ጀውረብ»⁵ (ፕቶ) ያጥልቁ። ከዚያም ሀገሪ (ጉዞ ያልወጡ) ከሆነ ለ24 ሰዓታት ያህል ውዱእ በሚያደርጉበት ወቅት እግርዎ ላይ ሲደርሱ ከላይ በኩል በእርጥብ እጅዎ ማበስ በቂ ነው። መንገደኛ ከሆኑ ደግሞ ለሦስት ቀናት በዚህ መልክ ሊገለገሉ ይችላሉ። ይህ የጊዜ ገደብ ካለቀ በኋላ ግን ሙሉ ውዱእ (እግርዎን ጨምሮ) ማድረግ አለብዎት። እንዲሁም ለውዱእ ከሚታጠብ ያቸው የአካል ክፍሎች በአንዱ ላይ ቁስል ያለ እንደሆነና ያንኑ አካል መታጠብ ጉዳት የሚያስከትል ከሆነ ቁስሉ በጨርቅ እንደታሰረ ጨርቁን በእርጥብ እጅ ማበስ ይቻላል።

ሙጊራ ኢብን ሹዕባህ እንዳወሩት «ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ውዱእ ካደረጉ በኋላ ጀውረባቸውንና ጫማቸውን አባብሰዋል» ብለዋል።

(አሕመድ፣ ቲርጊዚ፣ አቡዳውድና ኢብን ማጀህ ዘገበውታል።)

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ውዱእ ሲያደርጉ አንድ ጊዜ ብቻ መታጠብ ካለባቸው ራስ እና ጆሮዎች በስተቀር ሌሎቹን አንድ፣ ሁለት ወይም ሦስት ጊዜ በመደጋገም አጥበዋል። ከሦስት ጊዜ በላይ ግን አላደረጉም።

ዓምር ኢብን ሹዕይብ አባታቸው ወንድ አያታቸውን በመጥቀስ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) «ማንም ሰው ውዱእን ከሦስት ጊዜ በላይ ከደጋገመ ስህ ተት ፈፅሟል፣ ህግ ጥሷል፣ ክፋትም ሠርቷል።» ማለታቸውን ጥናግረዋል።

(ነላኢና ኢብን ማጀህ ዘገበውታል።)

5 «ጀውረብ»:- ይህ በጥንት ዘመን ከዓማ ውስጥ በእግር ላይ የሚጠለቅ ወይም እንደካልሲ ያለ ነገር ነው። ወፍራምና ውሃ በቀላሉ የማይመጥ ወይም የማያስገባ ነገር ነው። ወፍራም የፕላስቲክ ካልሲ ዓይነት ነው ማለት ይቻላል።

ከውዱእ በኋላ የሚደረግ ዱዓ (ፀሎት)

አሸሁዱ አን ገ አላህ አልላህ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا
 ወሕደሁ ገ-ሽሪከላሁ ወ-አሸሁዱ شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
 አንገ ሙሐመደን ዐብዱሁ عَبْدَهُ وَرَسُولَهُ.
 ወ-ሪሱሉሁ

(مسلم)

ትርጉም:-

«ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እና አላህ ብቸኛና አጋር የለሽ መሆኑን እመሠክራለሁ። እንዲሁም ሙሐመድ (ሱ.ዐ.ወ) የአላህ አገልጋይና መልዕክተኛው መሆናቸውን እመስክራለሁ።»

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

በመተጠልም እንዲህ ይበሉ:-

አላሁምመ አጅዐልኒ ግንነተውዋቢኒ (اللهم اجعلني من التوابين
 ወጅዐልኒ ግንልሙተጠሂሪን። واجعلني من المتطهرين.)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ከፀተኞቹ መድበኝ! ከንፁሀኑም አድርገኝ።»

(ቴርጊዚ ዘገበውታል።)

ተየሙም (ደረቅ ውዱእ)

ውሃ ሊገኝ ባልቻለበት፣ ወይም የተገኘው ውሃ ከመጠጥ የማይተርፍ በሆነበት ወይም ደግሞ በውሃ መታጠብ በጤንነት ላይ ጉዳት በሚያስከትልበት ወቅት ተየሙም (ደረቅ ውዱእ) ማድረግ ይቻላል።

﴿... فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُنِمْ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

«...ምንም ውሃ የግታገኙ ከሆነ ገፁህ አረር (ወይም አሸዋ) ውሰዱና ፊታችሁንና እጆቻችሁን አብሱ። አላህ እናንተን ከችግር ውስጥ ሊያስገባችሁ አይመኝም። ነገር ግን እሱ ሊያገኝችሁና ውደታውንም በናንተ ላይ ሊያግላ ይፈልጋል፤ ስለዚህ እሱን ግመስገን አለባችሁ።» (አል-ግሊዳህ፣ 5)

የተየሙም ሥርዓት

ሀ. በልብ ይነይቱ (ያስቡ)።

ለ. በአላህ ስም ይጀምሩ፤ «ቢስሚላሂ-ረኤማኒ-ረሂም» ይበሉ።

ሐ. በሁለቱም የእጅ መዳፎችዎ አሸዋውን ወይም አፈሩን ወይም አሽዋና አቧራ ያለባቸውን ነገሮች (ግድግዳ፣ ድንጋይ ወዘተ...) መታ መታ ያደርጉ። ከዚያም ሁለቱንም መዳፎችዎን በጠርዛቸው በኩል ያጋጩና በሁለቱም መዳፎች ፊትዎን ያብሱ። ቀጥለው በግራ መዳፍዎ ቀኝ እጅዎን፣ በቀኝ መዳፍዎ ደግሞ ግራ እጅዎን -እስከ ክርን ድረስ- ያብሱ።

ገ. ከውጭ በኋላ የሚደረገውን ደዓ (ፀሎት) በማንበብ ይደምድሙ።

(ቡኸሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

ምዕራፍ ሁለት

የሶላት ጊዜ፣ ቦታ፣ ልብስና ዓይነቶች

የሶላት ጊዜያት

እያንዳንዱ ሶላት ጊዜው እንደደረሰ ወይም በጊዜ ክልሉ ውስጥ መከናወን አለበት። ዕለታዊና ግዴታ (ፈርድ) የሆኑ አምስት ሶላቶች አሉ።

1. የፈጅር ሶላት

ፈጅር ወይም የሱብሂ ሶላት ጊዜ ጎህ ከቀደደ ጀምሮ ፀሐይ ወይም የፀሐይ ጮራ እስኪወጣ ድረስ ነው።

2. የዙሁር (የቀትር) ሶላት

የዙሁር ወይም የቀትር ሶላት ጊዜ ፀሐይ ከእኩል ቀን በኋላ ከሰማይ እንብርት (ወደ ምዕራብ) ጋደል ስትል ይጀምርና የማንኛውም ነገር ጥላ መጠን የነገሩን መጠን ሲያክል ያበቃል። በእኩል ቀን ፀሐይን ስንመለከት ልክ በጭንቅላታችን አቅጣጫ ሆኖ እናገኛለን። በዚህን ጊዜ ጥላችን ከእግራችን ሥር ይሆናል። ነገር ግን ፀሐይ ወደ ምዕራብ ትንሽ ጋደል ስትል ጥላችንም ከእግራችን ሥር ወደ ምሥራቅ አቅጣጫ ወጣ ማለት ይጀምራል። የዙሁር ሶላት ጊዜም ልክ ከዚህ ጊዜ ይጀምራል። ከፀሐይቱ ማጋደል ጋር ከእግራችን ሥር ወደ ምሥራቅ ወጣ ያለው ጥላችን እያደገ ከራሳችን ቁመት ጋር እኩል ሲሆን የዙሁር ሶላት ወቅት ያከትማል።

ጃቢር ኢብን ዐብዱላህ እንደተናገሩት፡- «መልአኩ ጅብሪል ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ ከቀትር በኋላ መጣና (ዙሁር ስገድ!) አላቸው። የአላህ መልዕክተኛም (ሶ.ዐ.ወ) ተነሱና ዙሁር ሰገዱ። ከዚያም መልአኩ ጅብሪል እንደገና ከቀትር በኋላ ቆየት ብሎ መጣና (ተነሰ ዐሱር (ድሀሪ ቀትር) ሶላት ስገድ!) አላቸው። ከዚያም ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የማንኛውም ነገር ጥላ መጠን ከራሱ ቁመት ጋር እኩል በነበረበት ወቅት የዐሱርን ሶላት ሰገዱ። አሁንም በሚቀጥለው ቀን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ተነሱና የማንኛውም ነገር የጥላው መጠን ከራሱ ቁመት ጋር

እኩል በነበረበት ጊዜ የዙሀር ሶላት ሰገዱ። ከዚያም ጅብሪል እንደገና በዑሱር ሰዓት (ከቀትር በኋላ) መጣና (ተነስና የዑሱር ሶላት ሰገድ!) አላቸው። ከዚያም እሳቸው ተነሱና የማንኛውም ነገር የጥላ ርዝመት የራሱን ርዝመት ሁለት እጥፍ ሆኖ በነበረበት ወቅት የዑሱር ሶላት ሰገዱ።...ከዚያም ጅብሪል ለሁለት ተከታታይ ቀናት እየመጣ ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ከሰገደ በኋላ የሁለቱ ሶላቶች ጊዜያት በነዚህ ሁለት ወቅቶች መካከል መሆኑን ተናገረ።»

(አሕመድ፣ ነሳኢይ፣ ቴሮጊዚና ቡኻሪ ዘግበውታል።)

ብዙ የሶላት-መጻሕፍት የማንኛውም ነገር ጥላ ርዝመት የራሱን ቁመት ሁለት ጊዜ ሲያጥፍ የዙሀር ሶላት ጊዜ የሚያከትምና የዑሱር ሶላት ጊዜ የሚጀምር መሆኑን ያትታሉ። ነገር ግን ይህ አባባል በመጀመሪያው ቀን መልአኩ ጅብሪል የማንኛውም ነገር ጥላ ከራሱ ጋር እኩል በነበረበት ወቅት መጥቶ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የዑሱር ሶላት እንዲሰግዱ የጠየቀበትና የሰገዱበት ወቅት መሆኑን የሚገልፀውን ከላይ የሰፈረውን ሐዲስ ይፃረራል። ይህም የዙሀር ሶላት ጊዜ ማብቂያ ማለት መሆኑ ነው። ጊዜው ሳይደርስ ሶላት መሰገድ የማይቻል መሆኑን በዚህ አጋጣሚ ሳናስታውስ አናልፍም።

3. የዑሱር (ድህረ ቀትር) ሶላት

የዑሱር ሶላት ጊዜ የሚጀምረው የአንድ ነገር የፀሐይ ጥላ ርዝመት ከራሱ ቁመት ጋር እኩል በሚሆንበት ወቅት ሲሆን የሚያበቃውም ፀሐይ ልትጠልቅ ስትል ነው።

የዑሱርን ሶላት ፀሐይቱ ለመጥለቅ ስትቋረብ መሰገድ የሚቻል ቢሆንም ቅሱ ይህችን ሶላት እስከዚያ ጊዜ ድረስ ማንተት የመናፍቃን ባህሪ መሆኑን ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጠቁመዋል።

4. የመግራብ ሶላት

የመግራብ ሶላት ጊዜ ፀሐይቱ ልክ እንደጠለቀች ይጀምርና ቀዩ ውጋገን ሲጠፋ ያከትማል።

5. የዲሻ ሶላት

የዲሻ ወይም የምሽት ሶላት ጊዜ ቀዩ ውጋገን እንደጠፋ ይጀምርና ከእኩለ ሌሊት ትንሽ አስቀድሞ ያበቃል። ይህን ሶላት ጉህ እስከሚቀድ ድረስ መስገድ ቢቻልም ከእኩለ ሌሊት በፊት መስገዱ የተመረጠ ነው።

ሶላት የተከለከለባቸው ጊዜያት

ዑቅባህ ኢብን ጻምር እንዳመለከቱት፡-«ሶላት እንዳንሰግድ ወይም መታንን እንዳንቀብር በአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የተከለከለንባቸው ሦስት ጊዜያት አሉ። እነርሱም ፡-

- ፀሐይ መውጣት ከጀመረች ጀምሮ ሙሉ በሙሉ እስክትወጣ ድረስ፤
- ፀሐይ ጨረር አናት ላይ ስትሆን ጀምሮ ወደ ምዕራብ እስክታገድል ድረስ፤
- መጥለቅ ስትቃረብ ጀምሮ እስክትጠልቅ ድረስ ናቸው።

(ሙስሊም ዘገበውታል።)

ነፍል (ተጨማሪ) ሶላቶች የተከለከሉባቸው ጊዜያት

አቡሠዒድ አል-ቲድሪ (ረ.ዐ) እንደዘገቡት፡-የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ከፈጀር ሶላት በኋላ ፀሐይቱ እስክትወጣ ድረስ ወይም ከዐሱር ሶላት በኋላ እስክትጠልቅ ድረስ ምንም ሶላት አይሰገድም» ማለታቸውን ገልፀዋል።

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል)

በዚህ ወቅት የተከለከለው ነፍል ሶላት ብቻ ሲሆን «ቀደ» ሶላት መስገድ ይቻላል። አብዛኞቹ ሙስሊም ምሁራን ቀደ የሆነን ፈርድ ሶላት ከላይ በተጠቀሱት ወቅቶች (ከፈጅርና ከዐሱር ሶላቶች በኋላ) መስገድን በሚከተለው ሐዲስ አስረጅነት ፈቅደዋል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ)፤ «ሶላትን የረሳ ባስታወሰበት ጊዜ መስገድ አለበት» ብለዋል።

(ቡኻሪና ሙስሊም ዛግበውታል)።

በሌላ በኩል ለፈርድ ሶላት አንዴ ኢቃማ ከተባለ ነፍል የሆነን ሶላት መስገድ አይቻልም።

አቡ ሁረይራህ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡- «ኢቃማ ከተደረገ በኋላ ሊሰገድ ኢቃማህ ከተደረገበት ፈርድ ሶላት በስተቀር ሌላ ምንም ዓይነት (ነፍልም ሆነ ሱንና) ሶላት ዋጋ የለውም።

(አሕመድና ሙስሊም ዘግበውታል)።

የሶላት መስገጃ ቦታ

ዒባዳ ለማድረግና ሶላት ለመስገድ የሚያገለግል (ቤት) ወይም ቦታ መስጊድ ተብሎ ይጠራል። በሐዲስ እንደተጠቀሰው፤ ምድር በሙሉ (ንፁህና ጡሀራ እስከሆነ ድረስ) መስጊድ ነው። ይኸውም አንድ ሙስሊም ባለበት ቦታ (ማለትም ከመስጊድ ውጭ) ሶላት መስገድ ይችላል። ማለት ቢሆንም መስጊድ የሚከናወነው ሶላት ምንዳ ግን የትም ቦታ ከሚሰገደው ሶላት እጅግ በጣም የላቀ ነው። የሶላት ቦታ በሚመረጥበት ጊዜ የሚከተሉት ጉዳዮች ትኩረት ሊሰጣቸው ይገባል።

ሀ. የሚመረጠው ቦታ ንፁህና ጠሀራ መሆን አለበት። በቆሻሻ፣ ንፁህ ባልሆነ ቦታ ለምሳሌ ኮሲ፣ የእርድ ቦታና በረት ባሉበት ቦታዎች መስገድ ክልክል ነው።

ለ. ለሶላት የሚመረጠው ቦታ ከአደጋ የተገለለ መሆን አለበት። ይኸውም ሰጋጁን የሚረብሽ ሰው ወይም ነገር ካለ ከዚያ መራቅ ያስፈልጋል።

ሐ. ሰዎች በሚተላለፉበት ቦታ ላይ መስገድ የሰዎቹን እንቅስቃሴ የሚያሰናክል ስለሆነ ሰጋጁ በአውራ ጎዳናዎች፣ በሰዎች መተላለፊያ መንገዶችና ቦታዎች ላይ መስገድ የለበትም።⁶

6 ሶላቱ በጎብረት የሚሰገድ ከሆነና ለምሳሌ የጁምዐና የዒድ ሶላቶች ብዙ ሰጋጅ ስለሚኖርና የቦታ እጥረት ከተፈጠረ መንገድ ላይ ሊሰገድ ይችላል። በዚህ ጊዜ ተሽከርካሪዎች መቆም አለባቸው። ሰጋጁን ማደረግ የለባቸውም።

- መ. በበይተልላህ (በካዕባህ) እናት ላይ መስገድ የተከለከለ ነው።
- ሠ. በመቃብር ላይ ወጥቶ ወይም ወደመቃብር ዞር መስገድ የተከለከለ ነው።

የሶላት ልብሶች

ለወንዶች

- ሀ. የወንዶች የሶላት ልብሶ በቢያንስ በእንብርትና በጉልበት መካከል ያሉትን የአካል ክፍሎች የሚሸፍን መሆን አለበት።
- ለ. ትከሻዎች ቢሸፈኑ ይመረጣል።
- ሐ. ከእንብርት እስከ ጉልበትና እንዲሁም ትከሻዎች (ከትከሻዎች እስከ ጉልበት) ድረስ መሸፈን በሚቻል ቀሚስ ወይም ልብስ መስገድ ይቻላል። መልዕክተኛው እንዲህ ብለዋል፡- «ማናችሁም በትከሻዎች ላይ ማጣፋት በማይቻል ነጠላ ልብስ አትሰገዱ።»

(ቡኻሪና ሙሉሊም)

ይሁን እንጂ ልብሱ ትከሻዎችን ለመሸፈን የማይበቃ ከሆነ ቢያንስ ቢያንስ ከእንብርት እስከ ጉልበት ያሉት የአካል ክፍሎች የገድ መሸፈን አለባቸው።

ለሴቶች

የሴት ልብስ ወይም ቀሚስ ከፈትዋና ከአጅዋ በስተቀር ከራሷ እስከ እግሯ ድረስ ያለውን ሙሉ ሰውነቷን የሚሸፍን መሆን አለበት። ሰውነትን በሚያሳይ ስለ ልብስ የተሰገደ ሶላት ዋጋ የለውም። እንዲሁም ከገላ ጋር ተጣብቆ የሰውነትን ቅርፆች የሚያሳይ ጠባቂ ልብስንም ማስወገድ ያስፈልጋል።

የሶላት ዓይነቶች

ፈርድ ወይም ግዴታ የሆነ ሶላት

የ«ፈርድ» ሶላት የገድ መስገድ ያለበት ሶላት ነው። ማንኛውም አማኝ (ሙዕሚን) በቀን አምስት ጊዜ የገድ መስገድ ያለባቸውን ሶላቶች እንዲሰግድ

በአላህ ታዝዟል። ከነዚህ አምስት «ፈርድ» ሶላቶች አንዱን እንኳ አለመስገድ ከባድና የሚያስቀጣ ወንጀል ነው።

ነፍል ወይም ተጨማሪ ሶላት

ይህ ሶላት ባጠቃላይ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ከፈርድ ሶላት በፊት ወይም በኋላ ልዩና ብቸኛ በሆኑ ወቅቶች የሰገዱት ሲሆን ይህም በገዛ ፈቃድ የሚከናወን ሶላት ነው። ይህ ሶላት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሙስሊሞችን እንዲሰግዷቸው ያበረታቷቸውን ሶላቶች ያካትታል።

የነፍል ሶላትን በሦስት ክፍሎች መክፈል ይቻላል።

ሀ) ሱንኑል ሙአክከዳህ (ጥብቅ ሱንና ሶላት)

ታላቁ ነቢይ (ሶ.ዐ.ወ) ትኩረት የጣሉባቸውና ዘወትር ከፈርድ ሶላት በፊት ወይም በኋላ የሰገዷቸው ተጨማሪ ሶላቶች (ሱንኑል ሙአክከዳህ) ይባላሉ።

ለ) ጎይሩ ሙአክከዳህ (ጥብቅ ያልሆኑ ሱንና ሶላቶች)

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አልፎ አልፎ ብቻ የሰገዷቸው ተጨማሪ ሶላቶች ጎይሩል ሙአክከድ በመባል ይታወቃሉ።

ሐ) ነፍል (ትርፍ) ሶላት

ነፍል (ትርፍ) ሶላት ቢሰግዱት ዋጋ (ሽልማት) አለው። ቢተውት ግን ጉዳት (ሀጢአት) የለውም። እንደ አማኙ ጊዜና ችሎታ በተፈለገበት ጊዜ ሊሰገድ ይቻላል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ምዕመናን በፈርድ ሶላቶቻቸው የሚከሰትን ግንኛውንም አነስተኛ ሳንካ ፈጣሪ ሊያካከለላቸው ዘንድ ነፍል ሶላት እንዲሰግዱ ምዕመናኑን አበረታትተዋል።

የአምስቱ ፈርድ ሶላቶች ረከዓዎች ብዛት

ሀ. የፈጅር ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ረከዓ ጥብቅ ሱንና፤ ከዚያም ሁለት ረከዓ ፈርድ።

ለ. የዙሁር ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ወይም አራት ረከዓ ጥብቅ ሱንና ከዚያም አራት ረከዓ ፈርድ፤ በመቀጠል ሁለት ረከዓ ጥብቅ ሱንና።

ኢብን ሀ-መር (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡- «ከአላህ መልእክተኛ ጋር በመሆን ዝሁር ስንሰግድ በቅድሚያ (ከዝሁር ሶላት በፊት) ሁለት ረከዓ፤ (ከዝሁር ሶላት በኋላ) ሁለት ረከዓ ሰግጃለሁ።» ብለዋል።

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል።)

ዝሁር ከመስገድ በፊት አራት ረከዓ ሱንና መስገድ ዘወትር የተለመደ ነው። ይሁን እንጂ (ከላይ የተገለጸው) ሐዲስ የሚያመለክተው ዙሁር ከመስገድ በፊት ሁለት ረከዓ ሱንና መስገድም የሚቻል መሆኑን ነው።

ሐ. የዐሱር ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ወይም አራት ረከዓ ጥብቅ ያልሆነ ሱንና፤ ከዚያም አራት ረከዓዎች ፈርድ። ሶሃባው ዓሊ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡- «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከዐሱር ሶላት በፊት በሰላምታ እየከፈሉ አራት ረከዓ ሱንና ይሰግዱ ነበር» ብለዋል።

(ቴርሚዚይ)

እንዲሁም ዓሊ (ረ.ዐ) በሌላ ሐዲስ፡- «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከዐሱር ሶላት በፊት ሁለት ረከዓ ሱንና ይሰግዱ ነበር» ብለዋል።

(አቡዳውድ)

መ. የመግሪብ ሶላት

በቅድሚያ ሁለት ረከዓ ነፍል፣ ሦስት ረከዓ ፈርድ፣ ከዚያም ሁለት ረከዓ ጥብቅ ሱንና፤

አብዱላህ ኢብን ሙገፍሬል ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሦስት ጊዜ በመጀጋ ገም «ከመግሪብ ሶላት በፊት ስገዱ» ካሉ በኋላ «ይህም (ለመስገድ) ፈቃደኛ የሆኑትን የሚመለከት ነው።» ማለታቸውን አውስተዋል። ይህንን ያሉበት ምክንያትም ሰዎች እንደ ጥብቅ ሱንና እንዲቆጥሩት ምኞት ስላልነበራቸው ነበር።

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል)

ሠ. የዲሻእ ሶላት

አራት ረከዓ ፈርድ፣ ከዚያም ሁለት ረከዓ (ነፍል) እና ሦስት (ረከዓ ዊትር) በመስገድ የዕለቱ አብይ የሶላት ክንዋኔ ይጠናቀቃል።

ኢብን ዑመር (ረ.ዐ.) እንዳወሩት፣ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ዊትርን የዲሻእ ሶላታችሁ ማከተሚያ አድርጉ» ብለዋል።

(ሚሸካት)

ምዕራፍ ሶስት «አዛንና ኢቃማ»

የአዛን ታሪካዊ አጀማመር

ሙስሊሞች ከመካ ወደ መዲና ከተሰደዱ በኋላ የጀማዓ (የኅብረት) ሶላት ባንድ ላይ በተወሰነ ወቅት መሰጠት እንዳለበት ተደነገገ። ነገር ግን አንዳንድ ጊዜ በተለይም ሥራ በሚበዛበት ጊዜ የተወሰነውን የጀማዓ ሶላት ወቅት ማስታወስ ያዳግታቸው ነበር ።

ከዕለታት አንድ ቀን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እና ተከታዮቻቸው የተወሰነው የሶላት ወቅት እንደደረሰ ሰዎችን ለጀማዓ ሶላት ስለመጥራቱ ጉዳይ ተነጋገሩ። አንዳንድ ምዕመናን ለጥሪው እንደ ክርስቲያኖቹ ደወል ማሰማት ይሻላል ሲሉ ሌሎች ደግሞ የአይሁዳውያኑን ጥሩምባ (መለከት) መረጡ። ሶሐባው ዑመር (ረ.ዐ) ግን ሶላት መድረሱን የሚለፍፍ ሰው እንዲላክ የሚል ሀሳብ አቀረቡ። ከዚህ በኋላ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሰዎችን ለሶላት እንዲጠራ ቢላልን መደቡ። ቢሆንም ይህ ዘዴ አጥጋቢ ሆኖ ባለመገኘቱ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የክርስቲያኖችን ደወል የሚመስል «ናቁሥ» የሚባል ነገር ለመጠቀም ተስማሙ። ነገር ግን ከክርስቲያኖች ደወል ጋር በመመሳሰሉ ቀልባቸው አልወደደውም። አማራጭ ግን አልነበራቸውም። (በመሆኑም) ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሰዎችን ወደ ሶላት ለማሰባሰብ ይቻል ዘንድ ደወል እንዲሰራ አዘዙ። በዚያው ዕለት ግን ሌላ ነገር ተከሰተ።

ዐብዱላህ ኢብን ዘይድ ኢብን ዐብድ ረቢህ የተባሉ ሶሐባ እንዲህ አሉ፡- «ተኝቼ ነበር። በህልሜ በእጁ «ናቁሥ» የያዘ አንድ ሰው አየሁና (የአላህ አገልጋይ ሆይ! ይህንን ትሸጥልኛለህ?) አልኩት። ምን እንደማደርግበት ሲጠይቀኝም ሰዎችን ወደ ሶላት ለመጣራት እንደምንጠቀምበት ነገርኩት። እርሱም ((ታዲያ) ከዚህ ወደተሻለ ነገር አልመራህምን?) አለኝ። እኔም መልሼ «ታዲያ ምራኛ!» ስለው እንዲህ እንድል ነገረኝ፡-

«አሏሁ አክበር አሏሁ አክበር
አሏሁ አክበር አሏሁ አክበር

አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለኋህ

አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለኋህ

አሸሀዱ አንን ሙሐመደን ረሡሉኋህ

አሸሀዱ አንን ሙሐመደን ረሡሉኋህ

ሐይዖ ዓለስ-ሶላህ

ሐይዖ ዓለስ-ሶላህ

ሐይዖ ዐለል ፈላሕ

ሐይዖ ዐለል ፈላሕ

አኋሁ አክበር አኋሁ አክበር

ላኢላህ ኢልለ-ኋህ

ከአዛኑ በኋላ (አዛኑ ከላይ ያለው መሆኑ ነው) እንግዳው ሰውየ ለአፍታ ዝም ብሎ ከቆየ በኋላ ሰጋጆቹ እንደተሟሉ እንዲህ ማለት አለብህ አለኝ:-

«አኋሁ አክበር አኋሁ አክበር

አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለኋህ

አሸሀዱ አንን ሙሐመደን ረሡሉኋህ

ሐይዖ ዓለስ-ሶላህ

ሐይዖ ዐለል ፈላሕ

ቀድቃመቲስ-ሶላቱ ቀድቃመቲስ-ሶላህ

አኋሁ አክበር አኋሁ አክበር

ላኢላህ ኢልለ-ኋህ

በነጋታው ይህንን ያየሁትን ህልም ለአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስንግራቸው (አላህ ቢሻ ህልሙ እውነተኛ ራዕይ ነው። ስለዚህ ለቢላል ያየኸውን ሁሉ ካስተማርከው በኋላ እሱ ካንተ ድምፅ የበለጠ ድምፅ ስለአለው ለሶላት ጥሪ ሲያደርግ ይጠቀምበት) አሉ። እኔም ቢላልን ማስተማር ጀመርኩ። እሱም ለሶላት ጥሪ (አዛን) አደረገ። ዑመር ኢብን አልኸጧብ ከቤታቸው ላሉ አዛንን ሰምተው ካባቸውን እየደረቡ መጡና

የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እርሰዎን ለሀቅ በላከዎት ጌታ ይሁንብኝ እኔም ልክ ከዚህ (አዛን) ጋር አንድ ዓይነት የሆነ ነገር ነው ያየሁት) አሏቸው። መልዕክተኛውም (ሶ.ዐ.ወ) (አልሐምዱሊላህ አሉ)።»

(አሕመድ፣ ኢብን ግጂህ፣ እና ቴርጊዘይ ዘግበውታል)

ሙአዝዚን (አዛን አድራጊ)

ሰዎችን ወደ ጀግና (ኅብረት) ሶላት የሚጣራ ሰው ሙአዝዚን ወይም አዛን አድራጊ ይባላል። ይህ ሰው አዛን ከማድረጉ በፊት ፊቱን መካ ወዳለው ካዕባ ማለትም ወደ ቂብላህ ማዞር ይጠበቅበታል። እጆቹን ወደላይ በማንሳት የአመ ልካች ጣቶቹን ጫፎች በጆርዎቹ ቀዳዳ ውስጥ በማስገባት ድምጹን ከፍ አድርጎ አዛን ማድረግ አለበት። አዛኑን ሲያደርግም «ሐይዮ ዐለሰ-ሶላህ» በሚልበት ጊዜ ፊቱን ወደ ቀኝ፣ «ሐይዮ ዐለልፈላህ» ሲል ደግሞ ፊቱን ወደግራ ማዞር አለበት። ብቻውን ለሚሰግድ ሰውም ከፍ ባለ ድምጽ አዛን ማድረግ ሱና ነው።

የአዛን ሙሉ ቃልና ይዘት

“አሏሁ አክበር አሏሁ አክበር

አሏሁ አክበር አሏሁ አክበር

አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለሏህ

አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለሏህ

አሸሀዱ አንን ሙሐመደን

ረሡሉሏህ

አሸሀዱ አንን ሙሐመደን

ረሡሉሏህ

ሐይዮ ዐለሰሶላህ

ሐይዮ ዐለሰሶላህ

ሐይዮ ዐለልፈላሕ

ሐይዮ ዐለልፈላሕ

አላሁ አክበር አሏሁ አክበር

ላኢላህ ኢልለ-ሏህ”

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ

أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولَ اللَّهِ

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

ትርጉም:-

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሠክራለሁ።

ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆኑን አመሠክራለሁ።

ወደ ሶላት ኑ!

ፍላጎታችሁን ወደምታገኙበት ኑ!

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም።

ለፈጅር ሶላት አዛን ሲደረግ ሁለት ጊዜ «ሐይዩ ዐለል ፈላህ» ከተባለ በኋላ የሚከተለው ሐረግ በተጨማሪ ይነበባል፡-

አሰ-ሶላቱ ኸይሩን ሚነን-ነውም
አሰ-ሶላቱ ኸይሩን ሚነን-ነውም

الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ

الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ

ትርጉም፡-

ሶላት ከእንቅልፍ ትበልጣለች

ሶላት ከእንቅልፍ ትበልጣለች

አዛን ማዳመጥ

1. ምዕመናን አዛን ሲሰሙ በዝምታ በማዳመጥ እያንዳንዱን የአዛን ሐረግ ሙዲዝዚኔ ጸንዶጭረሰ ጸየተቀበሉ ይጣሙ ማለት አለባቸው።

2. ሙአዚኑ «ሐይዩ ዓለስ ሶላህ» እና «ሐይዩ ዐለል ፈላሕ» በሚልበት ጊዜ ግን አድማጮቹ ምዕመናን፡-

ላሐውላ ወላ ቁውወተ
ኢልላ ቢልላህ

لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

ብለው መመለስ አለባቸው።

ትርጉም፡-

« በአላህ (ካልሆነ) በስተቀር ዘዴም ሆነ ኃይል የለም» ማለት ነው።

3. አዛኑ በሚጠናቀቅበት ጊዜ አድማጮቹም ሆኑ ሙአዝዚኑ በነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ላይ ራሕመት ማውረድ (ሶላት ዐለን ነቢይ መቅራት) አለባቸው።

ከአዛን በኋላ የሚደረግ «ሶላት ዐለን ነቢይ»

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ
 مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
 وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ
 مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ
 وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
 عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
 إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

“አላሁምመ ሶልሊ ዓላ ሙሐመደን ወዓላ አሊ ሙሐመደን ከማሶ ለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂም ኢንነክ ሐሚዱን መጂድ። አላሁምመባሪክ ዐላ ሙሐመደን ወዐላ አሊ ሙሐመደን ከማባሪከተ ዐላ ኢብራሂም ወዐላ አሊ ኢብራሂም ኢንነክ ሐሚዱን መጂድ።”

ትርጉም:-

«አላሁ ሆይ! በነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሠ) እና በኢብራሂም (ዐ.ሠ) ቤተሰቦች ላይ ራሕመት እንዳወረድክ ሁሉ በሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እና በሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ቤተሰቦችም ላይ ራሕመት አውርድ፤ ተመስጋኙም ገናናውም በእርግጥ አንተ ነህና። አላሁ ሆይ! ኢብራሂምን (ዐ.ሠ) እና የኢብራሂምን (ዐ.ሠ) ቤተሰብ እንደባሪክ ሁሉ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) እና ቤተሰቦቻቸውንም ባርክ! ተመስጋኙና ገናናው በእርግጥ አንተ ነህና።»

ከአዛን በኋላ የሚደረግ ዱዓ

“አላሁመ ረብበ ሃዚሂድ ደዕወተ-ታመተ ወሰሶላተል ቃሊመተ አተ ሙሐመዲኒል ወሂለተ ወልፊዲለተ ወብአሰሁ መቃመን መሕመ ደኒልለዚ ወአድተሀ።”

اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَةِ
 وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا
 الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا
 مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ.

ትርጉም:-

«የዚህ ምሉዕ ጥሪያችን (ፀሎታችን) እና የዚህ የሚቆመው ሶላት ጌታ የሆንክ አላህ ሆይ! በጥሪው (በፀሎቱ) በረካ ለነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ዝንተ ዓለማዊ የማማለድ መብቶች፣ ማዕረግና በጀነትም እጅግ ከፍተኛውን ደረጃ ስጣቸው። ቃል ወደገባህላቸው ከፍተኛ ደረጃም ከፍ አድርጋቸው።»

(ቡኻሪ ዘግበውታል።)

ጃቢር (ረ.ዐ.) የአላህ መልዕክተኛ(ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ማለታቸውን ዘግቦዋል:- «አንድ ሰው አዛን ሲደረግ በሚሰማበት ጊዜ:- (የዚህ ትክክለኛ ጥሪና በሁሉም ወቅት የተደነገገው ሶላት ጌታ የሆንክ አላህ ሆይ! ለነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በገባህላቸው ቃል መሠረት የመጨረሻው የፍርድ ቀን አማላጅነትንና እጅግ ከፍተኛ ክቡርነትን ስጣቸው! (በትንሣኤውም ቀን) እጅግ በላቀ ደረጃና ግርማ ሞገስ አንሳቸው) የሚል ከሆነ አማላጅነቱን ማግኘቱ የተረጋገጠለት ነው።»

(ቡኻሪ ዘግበውታል።)

ኢቃማ

«ኢቃማ» ፈርድ ወይም ግዴታ የሆነ ሶላት በጀማዓ (በጎብረት) ወይም ለብቻ በሚሰገድበት ጊዜ ሶላቱን ለመጀመር ጥቂት (ሰከንዶች) ሲቀር የሚደረግ ሁለተኛው የሶላት ጥሪ ነው።

የኢቃማ ንባብና ይዘት

“አላሁ አክበር አላሁ አክበር
አሸሀዱ አንላኢላህ ኢልለላህ
አሸሀዱ አንን ሙሐመደን
ረሡሉላህ
ሐይያ ዐለለሰላክ
ሐይያ ዐለልረላክ
ቀድ

ቃመቲሰ-ሰላቱ

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ

حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ.

فَدَقَمْتُ الصَّلَاةَ

ቀድ ቃመቲሱ-ሶላህ
አላሁ አክበር አሏሁ አክበር
ላኢላህ አልሉ-ሏህ”

قد قامت الصلاة.
اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

ትርጉም:-

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው፤ አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ።

ሙሐመድ የአላህ መልዕክተኛ መሆኖቸውን እመሠክራለሁ።

ወደ ሶላት ኑ! ፍላጎታችሁን ወደም ታገኙበት (ወደም ትበለፀጉበት)ኑ!

ሶላት ሊጀመር ነው፤ ተዘጋጁ!

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው፤ አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም።

ይህ የኢቃማ ንባብና ይዘት ስለአዛን ለመጀመሪያ ጊዜ ራዕይ ማለትም መናም የታያቸው ዐብዱላህ ኢብን ዘይድ ኢብን ዐብድ ረብቢህ (ረ.ዐ) በዘገቡት ሐዲስ ውስጥ ከተጠቀሰው የኢቃማ ንባብና ይዘት ጋር አንድ ዓይነት ነው።

ምዕራፍ አራት የሶላት አሰጋገድ ሥርዓት

«ሡትራ»

አንድ ሰው ሶላት ከመጀመሩ በፊት ሡጁን ከሚያደርግበት ቦታ በስተፊት አንድ የሆነ ነገር ማስቀመጥ አለበት። እንዲህ ዓይነቱ ነገር የሚደረገው ሰውየው በሚሰግድበት ቦታ አላፊዎች ሳያዩ እንዳያቋርጡት የሚረዳ ሲሆን ተፈጻሚ ነቱም ብቻውን በሚሰግድበት ጊዜ ነው። ይህም ነገር «ሡትራ» ይባላል። ከፊት ለፊቱ ሡትራ አድርጎ ከሚሰግደው ሰው ፊት ለፊት የሚያልፍ ወይም የሚያቋርጥ ሰው ከሡትራው ወዲያ ሰጋጁ በሡትራው መካከል አቋርጦ ማለፍ የለበትም።

ሰጋጁ በጀመሩ የሚሰግድ ከሆነ ኢማሙ እንደሡትራ የሚያገለግሉ ስለሆነ ሌላ ሡትራ ማድረግ አያስፈልገውም። ነገር ግን ኢማሙ ለራሳቸው ከፊት ለፊታቸው የራሳቸውን ሡትራ ማድረግ (ማበጀት) አለባቸው። ሡትራ በአብዛኛው ክፍትና ሜዳ በሆነ ቦታ መስገድ ሲያስፈልግ ለመከለያ የምንጠቀምበት እንጂ በመስጊድ ውስጥ አስፈላጊነቱ የጎላ አይደለም።

ቂብላ (የሶላት አቅጣጫ)

በየትኛውም የዓለም ክፍል ያለ ሙስሊም ሰው በሚሰግድበት ጊዜ ፊቱን ወደ ካዕባ ማዞር አለበት። ካዕባ በአሁኑ ጊዜ ሳውዲ ዓረቢያ በምትባለው አገር ውስጥ በመካ የሚገኝ ቅዱስ መሥጊድ ነው። ሶላት በሚሰገድበት ጊዜ ፊትን ወደ ቂብላ (ወደ ካዕባ) ማዞር በጣም አስፈላጊ ከሆኑት የሶላት አሰጋገድ ሥርዓቶች አንዱ ነው። ይሁን እንጂ ሰውየው የቂብላን አቅጣጫ ለማወቅ በማያስችል እንደበረሃ፣ ጫካ፣ ግራ የሚያጋባ ትልቅና እንግዳ ከተማ ወይም አገር ውስጥ ከሆነ በተቻለው መጠን ሌሎች ሰዎችን በመጠየቅ የቂብላን አቅጣጫ ማወቅ አለበት። አቅጣጫውን ለማወቅ ካልቻለ ግን በራሱ ውሳኔ ተጠቅሞ የቂብላ አቅጣጫ ይሆናል ብሎ ወደሚገምተው አቅጣጫ ፊቱን አዙሮ ቢሰግድ አላህ ሶላቱን ይቀበለዋል።

ለምሳሌ በመርከብ፣ በባቡር ወይም በአውሮፕላን ወዘተ... ሲጓዙ ሶላት መስገድ ካለበዎት በቅድሚያ ወደቁብላህ አቅጣጫ በመዞር ሶላቱን ይጀምሩ። ነገር ግን እየሰገዱ ላለ አቅጣጫው ቢቀየርብዎት ችግር አያመጣም።

ማሳሰቢያ፦

በአሁኑ ዘመን የቁብላህን አቅጣጫ የሚያሳይ ኮምፖስት ተሰርቷል። እንግዳ በሆኑ ቦታዎችና በአውሮፕላን ሲጓዙ የቁብላህን አቅጣጫ ለማወቅ የሚረዳ መሣሪያ በመሆኑ ኮምፖስትን መያዝ ጠቃሚ ነው።

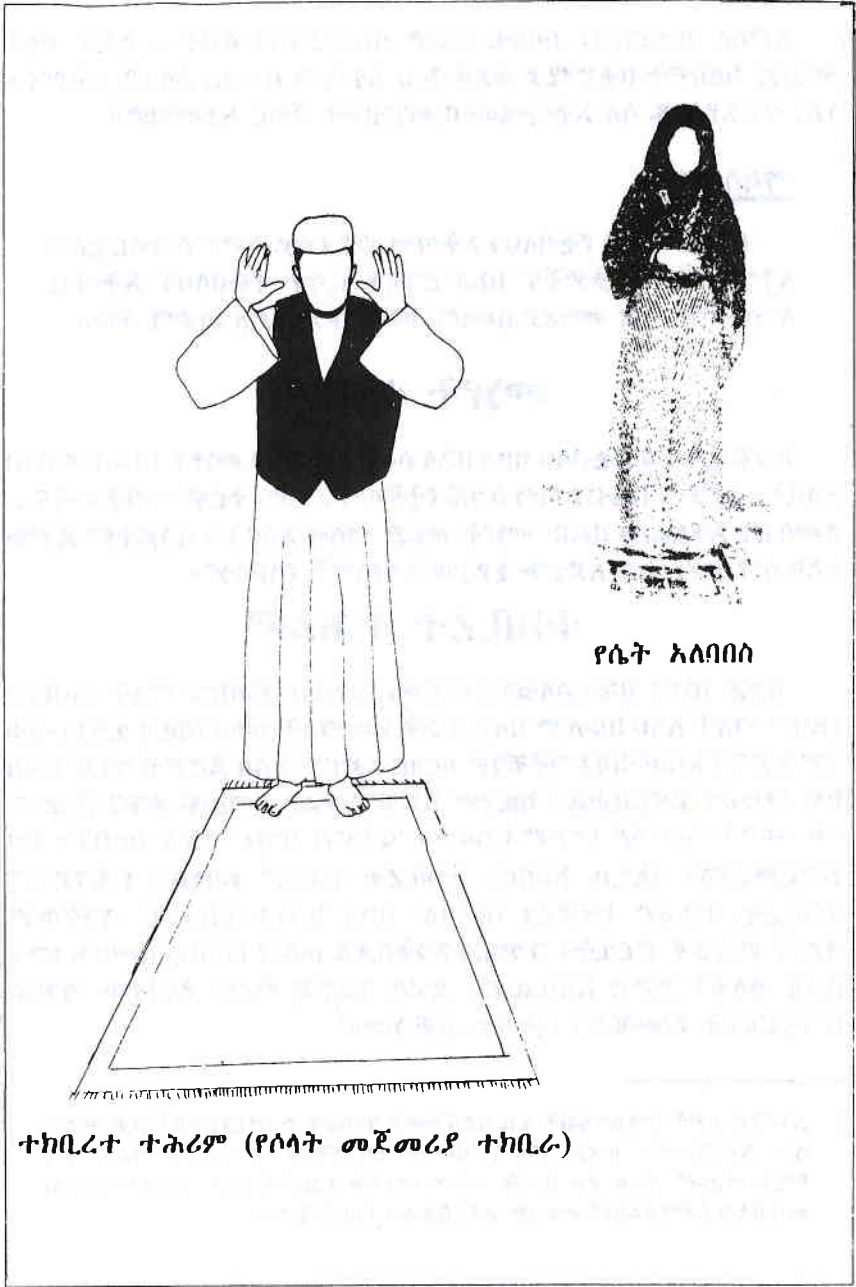
መነየት (ኒይየህ)

ሰጋጁ ፊቱን ወደቁብላህ ካዞረ በኋላ ሶላት መስገዱን መነየት (በልቡ ማሰብ) አለበት። ኒይያው በልብ ስለሆነ ሰጋጁ የትኛውን ፈርድ፣ ትርፍ፣ ጥብቅ ሁንና... ለመስገድ እንደፈለገ በልቡ መነየት ወይም ማሰብ አለበት። ሲነይትም ድምፁ እስኪሰማ ድረስ ከፍ አድርጎ ኒይያውን ማሰማት የለበትም።

ተክቢረተ ተሕሪም

ሰጋጁ ከነየተ በኋላ ሶላቱን ለመጀመር «አሷሁ አክበር» ማለት አለበት። (ይህም ማለት አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው ማለት ነው። (በዚህ ጊዜ) ሁለቱንም እጆቹን እስከትከሻ፣ ጣቶቹንም ዘርዘር አድርጎ እስከ ጆሮዎቹ ግንድ ድረስ ከፍ ማድረግ ይኖርበታል። ከዚያም እጆቹን መልሶ በማጠፍ ቀኙን በግራው ላይ ደርቦ ከደረቀ ላይ (ወይም ከደረቀ ሥር ከሆድ በላይ ማሳረፍ አለበት። ይህ የመጀመሪያው «አሷሁ አክበር» ተክቢረተ ተሕሪም ይባላል። ምክንያቱም ተክቢረተ ተሕሪም ከተደረገ (ከተባለ) በኋላ ከሶላቱ በስተቀር ማንኛውም ዓይነት ምድራዊ ድርጊት፣ ንግግርና እንቅስቃሴ ሁሉ የተከለከለ በመሆኑ ነው። ሰጋጁ ሶላቱን ጀምሮ እስኪጨርስ ድረስ ዓይኖቹ ማረፍ ያለባቸው ግንባሩ ከሚያርፍበት የ(ሁጁድ) ቦታ ላይ ብቻ ነው።⁷

7 አንዳንድ ሰዎች በሚሰጉበት ጊዜ ዓይኖቻቸውን ግንባራቸው ከሚያርፍበት ቦታ መሬት ላይ እያሳርፉም። ዙሪያ ገባውን በሙሉ በዓይኖቻቸው ይዳስላሉ። ግራና ቀኝ የሚገላመጡም አሉ። ይህ በሶላት ውስጥ መገኘት ያለበትን የጌታ ፍራቻና የቀልብ መሰብሰብ ስለሚያዳክም መወገድ ይኖርበታል። (ተርጓሚው)።

የሴት አለባሰ

ተክቢረተ ተሕሪም (የሰላት መጀመሪያ ተክቢራ)

እጆችን አጥፎ ማሳረፍ

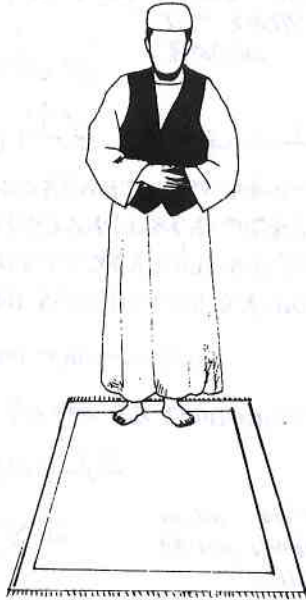
(ተከቢረተ ተሕሪም) ከተባለ በኋላ እጆች ታጥፈው የት ማረፍ አለባቸው? አንዳንድ ሰዎች እጆቻቸውን አጥፈው ከእንብርት በላይ፣ ሌሎች ደግሞ ከደረት ሥር ያሣርፋሉ። ነገር ግን ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እጆቻቸውን ከደረታቸው ላይ ያሣርፋ እንደነበር የሚገልጹ ሐዲሶች አሉ። እነሱም፡-

ሁልቡጥ ጧኢይ የተባሉ ሶሐባ (ረ.ዐ)፡- «እኔ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) (በሶላት ውስጥ) የቀኝ እጆቻቸውን (መዳፍ) ከግራ እጆቻቸው ጀርባ ላይ ደርበው ከደረታቸው ላይ ሲያሣርፋ አይቻቸዋለሁ» ብለዋል።

(አሕመድና ቴርጊዚይ ዘግበውታል።)

ዋአል ኢብን ሁጅር (ረ.ዐ) እንዳወሩት ደግሞ፡ «ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ.) ጋር ስሰግድ እሳቸውም ቀኝ እጆቻቸውን ከግራው ላይ በመደረብ ከደረታቸው ላይ አሣርፈዋል።» ብለዋል።

(ኢብን ሹዘይግ፣ አቡዳወድና ሙስሊም ዘግበውታል።)

ቁሞ ፋቴሐ ወይም ሱራ በሚቀራበት ጊዜ እቋቋም

አንዳንድ (የፊቂህ) ምሁራን እጆቻቸውን ከእንብርት በላይ ከደረሰ ሥር ያሳርፉ እንደነበር የሚያስረዱ ሌሎች ዘገባዎችም አሉ። በሶላት ውስጥ እጅን ከነዚህ ሁለት ቦታዎች በአንዱ ላይ ማሳረፍ ትክክል ነው። ይሁን እንጂ ከላይ በተጠቀሱት አስተማማኝ ሐዲሶች በተገለጸው የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ መሠረት እጆችን ከደረሰ ላይ ማሳረፍ የተመረጠ ነው።

የመግቢያ ዱዓ

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ከፋቲሐ በፊት ይቀሩአቸው የነበሩ በርካታ ዱዓዎች አሉ። ከነርሱም ሁለቱን እንጠቅሳለን።

اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ

“አሏሁምመ ባዲድ በይነ ወበይነ ኸጊያየ ከማባዕድተ በይነል መሸሪቂ ወል መግሪቢ፣ አልሏ ሁምመ ነቅቂኒ ሚንኸጊያየ ከማዩ ነቅቂ ሰው ቡል አብዩዱ ሚነድደ ነሰ፣ አልሏሁምመ ኢግቢልኒ ሚን ኸጊያየ ቢልማኢ ወሰሰልጂ ወልበርዲ።”

كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ. اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ

خَطَايَايَ كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ. اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ

ትርጉም:-

(بخاری، مسلم)

خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ.

«አላህ ሆይ! ምሥራቅና ምዕራብን እንዳራራቅካቸው (እንደማይገናኙ) ሁሉ እኔንና ሀጢአቴንም (እንዲሁ) አራርቀን! አላህ ሆይ! ነጭ ሸማ በደንብ ሲታጠብ ከቆሻሻ ሁሉ ሲፀዳ እንደሚነጣ ሁሉ እኔንም ከሀጢአቴ እጽዳኝ፤ አላህ ሆይ! ከሀጢአቴ በውሃ፣ በቦረዶና በቆራ እጠባኝ።»

(ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል።)

አንድ ሰጋጅ ይህን የተጠቀሰውን ዱዓ መቅራት ካዳገተው የሚከተለውን ዱዓ መቅራት ይችላል።

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ

“ሱብሃከ አልሏሁምመ ወቢሐ ምዲከ ወተባረከ ኢስሙከ ወተዓሏ ጀድዱከ ወላኢላህ ገይሩከ።”

اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ጥራትና ምስጋና ሁሉ ላንተ ይገባል። ስምህም የተቀደሰተ ግርማዊነትህም የላቀ ነው። ካንተም በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። ካንተ ሌላ ማምለክ ፋይዳ ቢሰጠኝ ነው።»

አንድ ሰጋጅ (ከፋቴሐ በፊት) ከላይ ያሉትን ሁለቱንም ዱዓዎች ባንድ ጊዜ ተወይም ከሁለት አንዱን ብቻ ወይም ደግሞ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ.) ከቀሯቸው ሌሎች ዱዓዎች አንዱን መቅራት ይችላል።

እነዚህ ንባቦች «ዱዓኡል ኢስቲፍታህ» ተብለው የሚጠሩ ሲሆን ይህም ማለት (የሶላት) መጀመሪያ ዱዓዎች ማለት ነው። ዱዓኡል ኢስቲፍታህ የሚነበቡት በመጀመሪያው የሶላት «ረከዐ» ላይ ብቻ መሆን አለበት።

ተዐውውዝ

ከዱዓኡል ኢስቲፍታህ ቀጥሎ ሰጋጁ እንዲህ ማለት አለበት:-

“አዑዙ ረጅም” *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ .* ቢልላሂ ሚነሽ ሸይጣኒር-

ትርጉም:-

«ከእርጉም ሰይጣን በአላህ እጠበቃለሁ።»

ይህ በመጀመሪያው ረከዐ ላይ (ብቻ) መባል አለበት።

ተስሚያህ

ቀጥሎም ሰጋጁ የሚከተለውን ያነባል:-

“ቢሰሚላሂር-ረሐማኒር-ረሐም”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ትርጉም:-

«በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው»

ይህ ደግሞ በእያንዳንዱ ረከዐ ላይ ከሠራቱል ፋቴሐ (የመክፈቻ ምዕራፍ) በማስቀደም መነበብ አለበት።

ሱረቱል ፋቲሐ (የመክፈቻ ምዕራፍ)

በመቀጠል ሰጋጁ ሱረቱል ፋቲሐን መቅራት አለበት። እርሱም እንደሚከተለው ነው፡-

“አልሐምዱሊልላሂ ረብሊል ሳለ
 ሚን፣ አር-ረሕማኒር ረሐም
 ማሊኪ የውሚድ-ዲን ኢይያክ
 ነዕቡዱ ወኢይያክ ነሥተዒን
 ኢህዲነሱ-ሲጅጦል ሙሥተቂም
 ሲጅጦል-ለዚኒ እንደምተ ዐለይሂም
 ገይሪል ሙግዱቢ ዐለይሂም
 ወለዱ-ደል-ሊን”
 “አሚን”

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ. مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ. أَيُّكَ نَعْبُدُ
 وَأَيُّكَ نَسْتَعِينُ. إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ.
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
 الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ.

ትርጉም፡-

آمین

“ሙሥጋና የዓለማት ጌታ ለሆነው ለአላህ (ብቻ) ይግባው፤ እጅግ በጣም ርህራሄ በጣም አዛኝ (መሃሪ) ለሆነው፤ የፍርድ ቤቱ ቀን ባለቤት ለሆነው፤ (አላህ ሆይ!) አንተን ብቻ እንገዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታ እንለምናለን፤ ቀጥተኛውን መንገድ ምራጥን፤ የነዚያን በነርሱ ላይ በጎ የዋልከላቸውን (የባረከካቸውን)፤ በነሱም ላይ ያልተቆጣሀባቸውንና ያልተሳሳቱትን ለዎች መንገድ ምራጥን።» «አሚን!» ተቀበለን

ፋቲሐን መቅራት ግዴታ ነው። ምክንያቱም ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ፋቲሐ ሳይቀራ የሚሰገድ ሶላት ሁሉ ተቀባይነት የሌለው መሆኑን ተናግረዋልና።

ዑባዳህ ኢብን ሣሚት (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ማለታቸውን ዘግቧል፡- «ሱረቱል ፋቲሐ ሳይቀራበት የተሰገደ ሶላት ተቀባይነት የለውም።»

(በስድስቱም የሐዲስ አውታሮች ተዘግቧል)

አቡ-ራይራህ (ረ.ዐ.) በዘገቡት ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-
«ማንኛውንም ዓይነት ሶላት ሲሰግድ «ኡምሙል-ቁርአን» (የሱረቱል
ፋቲሐ ሌላ መጠሪያ) እንዲሁም በሌላ ስያሜው «ፋቲሐቱል ኪታብ»
(የቁርአን የመክፈቻ ምዕራፍ) ካልቀራ የሰውዬው ሶላት ጉደሎ ይሆናል፤
ጉደሎ ይሆናል፤ ጉደሎ ይሆናል። እናም (ሶላቱ) የተሟላ አይደለም።»
በማለት እንደተናገሩ ተገልጿል።

(ቡኻሪ፣ ሙስሊምና አሕመድ ዘግበውታል።)

አቡ-ራይራህ (ረ.ዐ.) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)
እንዲህ ብለዋል:- «ሰጋጁ ሱረቱል ፋቲህን ካልቀራ ሶላቱ ዋጋ አይኖ
ረውም።»

(ኢብን ፕዘይግህ፣ ኢብን ሂባባንና አሕመድ ዘግበውታል።)

ከላይ ከተጠቀሱት ሐዲሶች የምንገነዘበው በማንኛውም ሶላት በእያንዳንዱ
ረከዐ ላይ ሱረቱል ፋቲሐ የግድ መቀራት ያለበት መሆኑን ነው።

ከኢማሙ ጀርባ ሱረቱል ፋቲሐህ መቅራት (ማንበብ)

አንዳንድ ሰዎች በጀማሳ በሚሰግዱበት ጊዜ ሱረቱል ፋቲሐን መቅራት
ያለባቸው ወይም የሌለባቸው መሆኑ በጣም ግራ ያጋባቸዋል። ነገር ግን ቀጥሎ
ያለው ሐዲስ ይህንኑ በጣም ግልፅ አድርጎ የሚያብራራ እንደመሆኑ መጠን
ስለዚህ ጉዳይ ምንም ግራ ሊገባቸው አይገባም።

ዑባዳህ ኢብን ሣሚት (ረ.ዐ.) እንዲህ ብለዋል:- «ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)
ኋላ በመሰለፍ የፈጅሮ (የሱብሒ) ሶላት ስንሰግድ ነበር። እሳቸውም ከቁ
ርአን አንዱን ንባብ ቀሩ! (አነበቡ)። ነገር ግን ንባቡ አስቸገራቸው። ከዚያ
ሶላቱን ሲጨርሱ (እናንተ ከኢማማችሁ ኋላ ስትሰግዱ ትቀራላችሁን
(ታነባላችሁን)?) ሲሉ ጠየቁን። እኛም (አዎን የአላህ መልዕክተኛ አልን።
ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ አሉ:- (ከኢማሙ ጀርባ
ስትሰግዱ ከፋቲሐቱል ኪታብ በስተቀር ሌላ ነገር አትቅሩ (አታንቡ!)
ምክንያቱም በሶላቱ እሱን (ፋቲሃን) ያላካተተ ሰው ሶላቱ ዋጋ ቢስ ነው)።»

(አቡዳወድና ቲርጊዚይ ዘግበውታል።)

አቡሁረይራህ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፣ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-«አንድ ሰው ኡምሙል ኪታብን ሳይቀራ ከሰገደ ሶላቱ ጉደሎ ነው፣ ሶላቱ ጉደሎ ነው፣ ሶላቱ ጉደሎ ነው። እናም የተሟላ ሶላት አይደለም።»

አቡሁረይራ በበኩላቸው «ታዲያ ከኢግም ጓላ ሆነን ስንሰግድ ምን ግድረግ አለብን?» ተብለው (በሌሎች ሰዎች) ሲጠየቁ «ድምፅ ሳታሰሙ አንብቡት...» የሚል ምላሽ ሰጥተዋል።

(ሙስሊም ዘገበውታል)

አሚን

አንድ ሰው ሱረቱል ፋቲሐን አንብቦ ሲጨርስ «አሚን» ማለት «ሱንና» ነው። ሰውየው ብቻውን የሚሰግድ ከሆነ ፋቲሐን ቀርቶ ሲጨርስ ድምፁን ሳያሰማ «አሚን» ማለት አለበት። በጀማሳ የሚሰግድ ከሆነ ደግሞ ኢግሙ ፋቲሐን ቀርተው የመጨረሻውን አንቀፅ ከአፋቸው እንደጨረሱ ድምፅ ትንሽ ከፍ ተደርጎ «አሚን» በሚባልበት ጊዜ የመላው ሰጋጁ ድምፅ በአንድ ላይ መስተጋባት አለበት። ኢግሙ ፋቲሐን ሲጨርሱ «አሚን» እስከሚባል ድረስ የአንድ እስትንፋስ ጊዜ ያህል በዝምታ መቆየት አስፈላጊ ነው። (ተርጓሚው)።

ኮዐይም አልሙጀሚር ሲናገሩ፡-«አቡሁረይራህን (ረ.ዐ) ተከትሎ ስሰግድ (ቢስሚላሂ-ረሕማኒር-ረሒም) ካሉ በኋላ ሱረቱል ፋቲሐን አንብቡ። ከዚያም ምዕራፉን (ወለድ-ደሊን) ብለው ሲጨርሱ (አሚን) አሉ። ከኋላቸው ሆነው የሚሰግዱ ሰዎችም (አብረው) «አሚን» አሉ።»

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

አጧፊ የተባሉት ሶሐባ፣ «200 ሶሐባዎች ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር መስጊድ ውስጥ ሲሰግዱ አገኙሁ። ከዚያም ኢግሙ (...ወለድ-ደሊን) ሲል እነርሱም (አሚን) ሲሉና ድምፃቸው ባንድ ላይ ሲያስተጋባ ሰምቻለሁ» ብለዋል።

ከፋቲህ በኋላ የሚነበብ አንቀጽ

አንድ ሰጋጅ በፈርድ ሶላቶች የመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዐዎች ላይ ፋቲሐን አንብቦ ሲጨርስ ተጨማሪ የቁርአን ምዕራፍ ወይም አንቀጽ ቢያነብ ይመረጣል -ሱንና ነውና። ሰጋጁ ባንድ ረከዐ አንድን ወይም ከአንድ በላይ ሱራዎችን ማን በብ ይችላል። ጀማሪዎች ከሚከተሉት አጫጭር ሠራዎች የቀላላቸውን ማንበብ ይችላሉ።

ሀ) ሱረቱል ኢክላስ (የፍፁምነት ምዕራፍ)

“ቢሰሚልላሂር-ረሕማኒር-ረሒም”
 “ቁል ሁወልዲሁ አሐድ
 አልዲሁስ ሰመድ
 ለም ያሊድ
 ወለም ዩወ-ሊድ
 ወለም የኩንልሊሁ ኩፉወን አሐድ”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ
 يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا
 أَحَدٌ.

ትርጉም:-

«እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው በአላህ ስም (እጀምራለሁ)።»

«በል:-እርሱ አላህ አንድ ነው።

አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው።

አልወለደም፤ አልተወለደም።

ለርሱም አንድም ቢጤ (አምሳያ) የለውም።»

ለ) ሱረቱል ፈለቅ (የተፈልቃቂው ጎህ ምዕራፍ)

“ቢሰሚልላሂር-ረሕማኒር-ረሒም”
 “ቁል አዑዙ ቢረገብለል ፈለቅ
 ሚን ሸር ማሽለቅ ወሚን ሸርሪ
 ጋሲቂን ኢዛ ወቀብ ወሚን ሸርሪን
 ነፍፋሳቲ ፊል ዑቀድ ወሚን ሸርሪ
 ሐሚዲን ኢዛ ሐሰድ”

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ. مِنْ شَرِّ
 مَا خَلَقَ. وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ.
 وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ وَمِنْ
 شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ.

ትርጉም:-

«እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው በአላህ ስም (እጀምራለሁ)።»

«በል:- በተፍልቃቂው ጎህ ጌታ፤ እጠበቃለሁ።

ከፈጠረው ፍጡር ሁሉ ክፋት፤

ከሌሊትም ክፋት በጨለመ ጊዜ፤

በተቋጠሩ (ክሮች) ላይ ተፈጾች ከሆኑት (ድግምተኛ) ሴቶችም ክፋት፤

« ከምቀኛም ክፋት፤ በተመቀኘኝ ጊዜ፤ (እጠበቃለሁ በል)።»

ሐ) ሱረቱል ናስ (የሰዎች ምዕራፍ)

“ቢሰሚልላሂር-ረሕማኒር-ረሐም”
“ቁል አዑዙ ቢረብቢን-ናስ
መሊኪን-ናም ኢላሂን ናም
ሚንሸርሪል ወሰዋሂል ሽንናም
አልሰዚ ዩወምዊሁ ፊ ሱዱሪን
ናም ሚነል ጂንነቲ ወን ናም”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ
إِلَهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ
الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ.

ትርጉም:-

«እጅግ በጣም ርኅሩኅ፣ በጣም አዛኝ በሆነው በአላህ ሰም (እጅምራለሁ)»

«በል-በሰዎች (ፈጣሪ) ጌታ እጠበቃለሁ፤

የሰዎች ሁሉ ንጉሥ በሆነው፤

የሰዎች ሁሉ አምላክ በሆነው፤

ብቅ እልም ባይ ከሆነው ጎትጎች (ወሥዋሽ) (ሠይጣን) ክፋት፤

ከዚያ በሰዎች ልቦች ውስጥ የሚጎተጉት (ወሰዋሽ) ከሆነው፤

ከጋጭኖችም ሆነ ከሰዎች ሠይጣናት እጠበቃለሁ»

ፋኩዕ (ማጎንበስ)

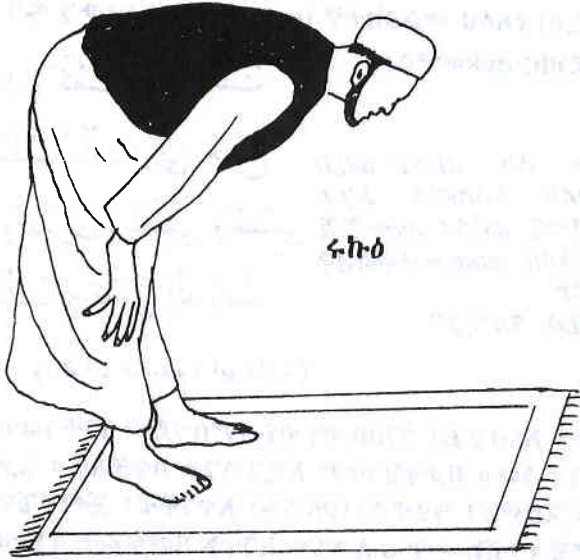
በመቀጠል ሰጋጁ ሁለቱንም እጆቹን በትከሻዎቹ ልክ፣ መዳፎቹን ደግሞ ወደፊት እያሳየ እስከ ጆሮ ግንዶቹ ድረስ ከፍ በማድረግ «አሁ አከበር» ይበል። ከዚያም ጉንበስ ይበል። ጣቶቹን ዘርዘር በማድረግ ከጉልበቶቹ ላይ ማሳረፍ አለበት። ለፋኩዕ ጎንበስ ብሎ ሳለም የሚከተለውን ዐረፍተ ነገር ቢያንስ ቢያንስ ሦስት ጊዜ ያንብብ። እርሱም:-

“ሱብሐን ረብቢያ ዐዚም”

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

ትርጉም:-

«ጥራት ከሁሉም በላይ ትልቅ ለሆነው ለጌታዬ ይገባው»።

ሩኩዕ

ሰጋጁ በሩኩዕ ውስጥ ሳለ ይህንን እየደጋገመ መቅራት ይችላል።

የሩኩዕ ዱዓዎች

እመት አዲሻህ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) አብዛኛውን ጊዜ ሩኩዕና ሱጅድ ሲያደርጉ የሚከተለውን ዱዓ እንደሚቀሩ ተናግረዋል፡-

“ሱብሐክን እጋሁም ረብብና ወቢሐምዲክ አላሁምም እግፈርላ”

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ
اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي. (بخاری، مسلم)

ትርጉም፡-

«ጌታችን አላህ ሆይ! ጥራት እና ምስጋና ሁሉ ላንተ ይግባህ! አላህ ሆይ! ይቅር በለኝ።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል) ጎ

ዓሊ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለውን ዱዓ በፋኩዕ ሲቀሩ እንደነበር ጠቁመዋል:-

اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ

“አልሏሁምመ ለከ ረከዕቱ ወቢከ አመንቱ ወለከ አሰለምቱ አንተ ረብሲ ኸሸዕ ሰምዒ ወበሶሪ ወሙኸኺ ወወዘሚ ወአሶቢ ወመሥተቀልለት ቢሂ ቀደመይዩ ለልላሂ ረብሲል ዓለሚን”

وَلَكَ أَسَلْتُ أَنْتَ رَبِّي خَشَعَ

سَمْعِي وَبَصْرِي وَعَظْمِي وَعَصْبِي

وَمَا اسْتَقَلْتُ بِهِ قَدَمِي لِلَّهِ رَبِّ

ትርጉም:-

(احمد، مسلم، ابوداود)

«ጌታዬ አላህ ሆይ! ኅንበስ ቀና ብዬ የምሰግደው ላንተ ነው። የማም ነውም ባንተ ነው። በታዛዥነትም እጀን ላንተ ሰጥቻለሁ። ጌታዬ አንተው ነህ። ጆሮዎቼ፣ ዓይኖቼ፣ (ሀሊናዬ) አጥንቶቼ፣ ጅምቶቼና ባጠቃላይ እግሮቼ የተሸከሙት ሁለመናዬ አንተኑ በመፍራት ላንተው የዓለማት ጌታ ለሆንከው አላህ ታዛዥና ተገዥ ነው።»

(አህመድ፣ ሙሰሊም፣ አቡዳውድና ሌሎችም ዘገበውታል።)

ፋኩዕንና ሱጁድን በትክክል መፈጸምን አስመልክቶ የሚከተሉት ሐዲሶች ተመዝግበዋል።

አቢ መሥዑድ አልኹድሪ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «ፋኩዕና ሱጁድ ሲያደርግ ጀርባውንና ወገቡን ሳያጎብጥ ቀጥ አድርጎ ወደታች ለጥ የማያደርገውን ሰው ሶላት አላህ ከምንም አይቆጥረውም።»

(አብኒ ሂብባንና ጦብራኒ ዘገበውታል።)

አቢ ቀታዳህ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «እጅግ መጥፎ ሌባ ሶላቱን የሚሠርቅ ነው።» ከዚያም ሶሐቦች «አንድ ሰው ሶላቱን ሊሠርቅ የሚችለው እንዴት ነው?» ሲሉ ጠየቋቸው። ነቢዩም (ሶ.ዐ.ወ) «ፋኩዕንና ሱጁድን በትክክል ሳያሟላ ሲቀር ነው። ወይም ፋኩዕና ሱጁድ ሲያደርግ ጀርባውን (ወገቡን) ቀጥ ለጥ ሳያደርግ ሲቀር ነው።» በማለት መልሰዋል።

(አህመድ፣ ጦብራኒ፣ ኢብኑ ፕዘይማህና ሐኪም ዘገበውታል።)

እነዚህ ሐዲሶች የሚያረጋግጡት ፍትህና ሰርዓት የግድ በርጋታ፣ በዝግታና በትክክል መከናወን እንዳለባቸውና ይህ ካልሆነ ግን ሰላቱ ጉደሉ እንደሚሆን ነው።

ከፍተኛ በኋላ አቋቋም

ከትክክለኛ የፍትህ አፈጻጸም በኋላ ሰጋጁ የሚከተለውን በማለት ከፍተኛ ቀና ይበል።

“ሠግዐል ሷሊ ሲመን ሐሚደህ”

سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ.

“ረብበና ለክል ሐምዱ”

رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ.

ትርጉም:-

«አላህ በርግጥ የሚያመሰግነውን ሰው ይሰማል (ይቀበለዋል) ጌታችን ሆይ! ምስጋና (ሁሉ) ላንተ ይግባህ።»

እንዲህ እያለ ቀና ሲል እጆቹንም እስከ ጆሮ ግንዶቹ ድረስ ከፍ ማድረግ ይኖርበታል። ከዚያም ወዲያውኑ እጆቹን መልሶ በመልቀቅ የታጠፉ መጋጠሚያዎቹንም መልሶ ቀጥ በማድረግ በትክክል ቀጥ ብሎ መቆም አለበት።⁸

8 አንዳንድ ሰዎች ሰጋጁ ወደ ፍትህ ሲወርድ (ሲያገኙበት) እና ከዚያም ከፍተኛ ሲመለስ እጆቹን ሲያነሳ ሲያዩ በጣም ይናደዳሉ። ይሁን እንጂ ነቢዩ መሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሰላት ሲጀምሩ፣ ከፍተኛ በፊትና በኋላ፣ እንዲሁም ለሦስተኛ ረከባህ ሲነሱም እጆቻቸውን ሲያነሱ እንደነበረ ቡኸሪ፣ መስሊምና ሌሎችም ዘግበዋል። 400 የሚገመቱ የነቢዩ መሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሰሐባዎችም ይህንን የነቢዩ መሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ ጠቋመዋል። በመሆኑም እጅን ማንሳት ሱንና ስለመሆኑ አንዳች ጥርጣፊ የለውም። ይህንን የሚፈጽም ሰው ከማይፈፅመው ሰው የበለጠ ምንዳ ያገኛል። ሆኖም ግን ድርጊቱ በሐዲሶቹ የተመዘገበ ቢሆንም እጅን ሳያነሳ የሚሰግድ ሰው ሰላትም ተቀባይነት ያለው መሆኑን «ዑለማእ» (ምሁራን) በአንድነት ይስማሙበታል።

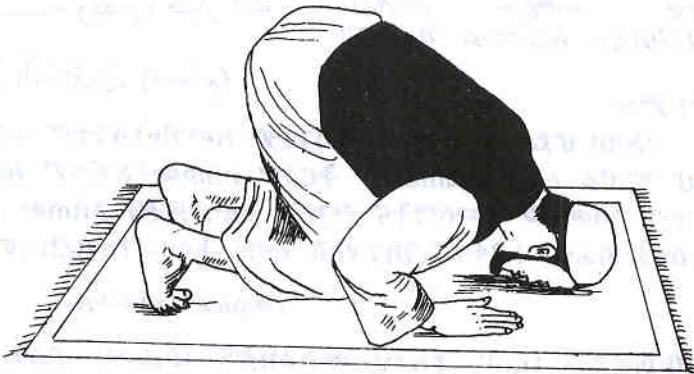
ምስጋናና ሙገሣ (ሁላችንም ያንተው ባሮች ነን አንተ የሰጠኸውን ማንኛውንም ነገር ለመከለከል፤ የከለከለከውን ነገር ደግሞ ለመስጠት የሚችል ማንም የለም። አንተ ከሻኸው ሌላ ካንተ ፊት በዘረ ጨዋነቱ (በከ ብሩ፤ በስመጥርነቱ) ራሱንም ሆነ ሌላን ሰው ሊፈይድ የሚችል ሰው ከቶ የለም) ያለው ነው።⁹

(ሙስሊም፣ አሕመድና አቡዳውድ ዘግበውታል) ።

የመጀመሪያው ሱጁድ (ግንባርን ከመሬት ላይ ማሳረፍ)

ሰጋጁ በመቀጠል «አኋሁ አክበር» በማለት ወደ ሱጁድ ይወርዳል። በሱጁድ ጊዜ ሰባት የሰውነታችን ክፍሎች የግድ መሬት መንካት አለባቸው ። እነርሱም፡-

- ሀ. ግንባርና የአፍንጫ ጫፍ፣
- ለ. ሁለቱም እጆች (መዳፎች)፣
- ሐ. ሁለቱም ጉልበቶች፣
- መ. የሁለቱም እግሮች ጣቶች ውስጣዊ ክፍል።

ሱጁድ በጉን ሲታይ

⁹ ይህን ዱዓ መሸምደድ ገደታ አይደለም።

ሰጋጁ ግንባሩ መሬት ላይ ሣለ የሚከተለውን ማለት አለበት:-

(ቢያንስ ሦስት ጊዜ)

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى.

“ሠብአነ ረብሊዋ አዕላ”

ትርጉም:-

«ጥራት ከሁሉም በላይ ልዑል ለሆነው ለጌታዬ ይገባው»

የሱጁድ ዱዓዎች

ሰጋጁ በሱጁድ ላይ ሣለ ሊያነባቸው የሚችል ዱዓዎችም አሉ። የሚከተሉትን ለምሳሌ ጠቅሰናል:-

ዓሊ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሱጁድ ላይ የሚከተለውን ሲቀሩ እንደነበር ተናግረዋል:-

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ

وَلَكَ اسَلَّمْتُ سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي

“አልገሁምመ ለከ ሠጅድቱ ወቢከ አመንቱ ወለከ አሥለምቱ ሠጅደ ወጅሂዩ ሲልለዚ ኸለቀሁ ወሶውወረሁ ፈአሕሠነ ሱወረሁ ወሸቅቀ ሠምዐሁ ወበሶረሁ ፈተባረከልገሁ አሕሠኑል ኻሊቂን”

خَلَقَهُ وَصُورَهُ فَأَحْسَنَ صُورَهُ

وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ فَتَبَارَكَ اللَّهُ

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ. (مسلم)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ላንተ ሰገድኩ፣ ባንተም አመንኩ፣ ላንተም ተገዛሁ፤ እነሆ ግንባሬ ለዚያ ለፈጠረው፣ ቅርፅም ለሰጠው፣ እጅግም አድርጎ ቅርፁን ላሳመረው፣ የመስማትና የማየት ችሎታዎችን ለሰጠው ፈጣሪ (ሊሰግድ በፊቱ) ተደፋ፤ እንከን የለኹ ፈጣሪ-አላህ- የተባረከ ነው።»

(ሙስሊም ዘግበውታል።)

አቡ-ሁረይራ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሱጁድ ላይ የሚከተለውን ሲሉ እንደነበር ተናግረዋል:-

“አልገሁምመ ኢግፊርሊ ዘንቢ ኩል ለሁ ዲቅቀሁ ወጅልለሁ አውወለሁ ወአኸረሁ ወዐላኒየተሁ ወሣረረሁ”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّةً وَجِلَّةً

أُولَهُ وَأَخِرَهُ وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ.

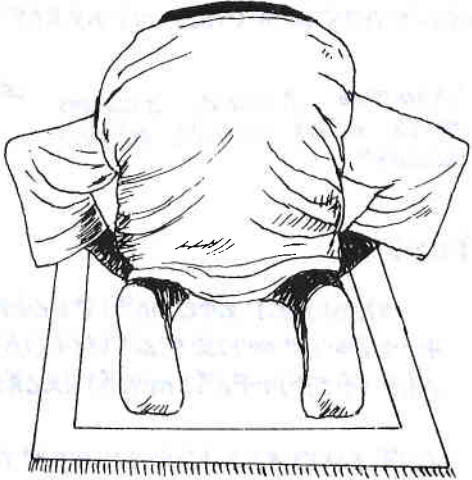
ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ትልቁንም ሆነ ትንሹን፣ እስካሁን የሠራሁትንም ሆነ ለወደፊትም (ሳላውቅ) የምሠራውን፣ በግልፅም ሆነ በድብቅ የምሠራውን ሀጢአቱን ሁሉ ይቅር በለኝ።»

ሰጋጁ ለአላህ በጣም የሚቀርበው ሡጁድ ላይ ሲሆን ነው። በመሆኑም ሡጁድ በጣም በእርጋታና በዝግታ መከናወን አለበት። ስለዚህ ሰጋጁ በተቻለው መጠን በርካታ ጽዳቶችን ቢያደርግ ይመረጣል።

ጀልሣ (በሁለት ሰጅዳዎች መካከል መቀመጥ)

ሰጋጁ አንድ ሱጁድ በትክክልና በርጋታ ካከናወነ በኋላ «አሏሁ አክበር» እያለ ግንባሩን ሡጁድ ካደረገበት መሬት ማቅናት አለበት። ከዚያም የግራ እግሩ ላይ ይቀመጣል። ቀኝ እግሩና ጉልበቶቹ ግን ባሉበት ይቆያሉ። በተለይ የቀኝ እግሩ ጣቶች በቂብላ አቅጣጫ መሬት ላይ እንደተተከሉና ተረከዙ ወደላይ ቀጥ እንዳለ ሰውነቱን ተሸክሞ ይቆያል። ሰጋጁ የእጆቹን መዳፎች ከመሬት አንስቶ በጭኖቹ ላይ ማሳረፍ ይኖርበታል።

ሱጁድ ከኋላ ሲታይ

በሱጁድ መካከል አቀጣመጥ ከፊት ሲታይ

በሱጁድ መካከል አቀጣመጥ ከፊት ሲታይ

በሁለት ሰጅዳዎች መካከል ጥቂት ሲቀመጥ የሚከተሉትን ዱዓዎች መቅራት ሱንና ነው። (ግዴታ ግን አይደለም) ።

“አላሁምመ እግፊርሊ ወርሐምኒ
 ወሀዲኒ ወግፊኒ ወርዙቅኒ ወጅብርኒ
 ወርፈዕኒ”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَأَرْحَمْنِي وَأَهْدِنِي
 وَعَافِنِي وَأَرْزُقْنِي وَأَجْبِرْنِي
 وَأَرْفِعْنِي.

ትርጉም:-

«አላሁ ሆይ! ይቅር በለኝ፤ ምህረትም አድርግልኝ (ራራልኝም)፤ ቀጥተኛውንም መንገድ ምራኝ፤ (የተሟላ) ጤንነትም ስጠኝ፤ ሀላል የሆነ ሪዚቅ (ችሮታ) ተቸረኝ፤ ጠግኝ፤ በደረጃም ክፍ አድርገኝ።»

ሰጋጁ ይህንን ዱዓ እንድ ጊዜ ወይም የፈለገውን ያህል እየደጋገመ ማለት ይችላል።

ሁለተኛው ሱጁድ

ከዚያም ሰጋጁ ልክ የመጀመሪያውን ሰጅዳ ባከናወነው መሠረት «አሷሁ አክበር» በማለት ሁለተኛውን ሰጅዳ ማከናወን አለበት። በመጀመሪያው ሰጅዳ ያነበባቸውንና ያደረጋቸውን ድርጊቶች በሙሉ በሁለተኛውም ሰጅዳ ያከናውናል።

ጀልሣ አልኢሥቲራህ (ለአጭር እረፍት መቀመጥ)

ሁለተኛውን ሰጅዳ ከፈጸመ በኋላ «አሷሁ አክበር» በማለት ራሱን (ግንባሩን) ከመሬት በማቃናት በጀልሣህ ጊዜ በተቀመጠው አቀማመጥ መሠረት በጣም አጭር ለሆነች ጊዜ መቀመጥ ይኖርበታል። ይህንንም የሚያደርገው ለሁለተኛው ረከዐ ተነስቶ ሊቆም ሲል ነው። እነሆ የመጀመሪያው «ረከዐ» ሥርዓተ-ሰላት በዚህ መልክ ይጠናቀቃል።

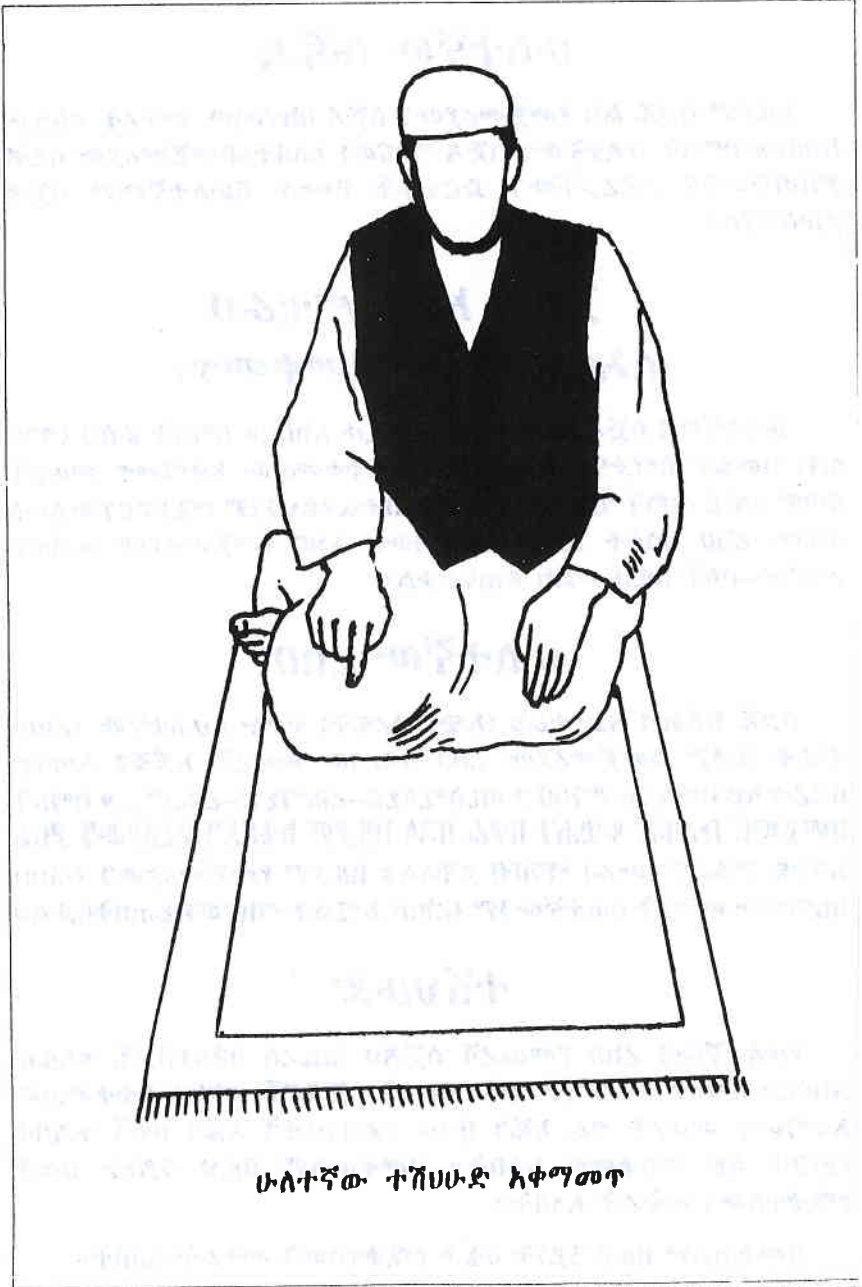
ሁለተኛው ረከዐ

ሰጋጁ ከጀልሣ ኢሥቲራህ (አጭር ዕረፍት) ቀጥሎ ለሁለተኛው (ረከዐ) ተነስቶ ሲቆም በመጀመሪያው ረከዐ ባደረገው መሠረት እጆቹን አጣጥፎ በደረቱ ላይ በማላረፍ ምንባቡን «ቢስሚላሂር-ረሕማኒር-ረሒም...» በማለት በመጀመር ሱረቱል ፋቲሐን ከቀራ በኋላ ከዚያም ከቁርአን የፈለገውን ያህል አንቀጽ ምዕራፍ (ሠራ) ማንበብ ይችላል። ከዚያም የመጀመሪያውን (ረከዐ) ባከናወነው መሠረት ሁለተኛውንም (ረከዐ) አሟልቶ ማከናወን ይጠበቅበታል።

ተሸህሁድ

የሁለተኛውን ረከዐ የመጨረሻ ሰጅዳህ ከጨረሰ በኋላ፣ ሰጋጁ «አሷሁ አክበር» በማለት ራሱን ካቀና በኋላ በሁለት ሰጅዳዎች መካከል በተቀመጠው አቀማመጥ መሠረት ግራ እጁን በግራ ጉልበቱ፣ ቀኝ እጁን በቀኝ ጉልበቱ (ጀርባ) ላይ ማስቀመጥ አለበት። በመቀጠልም በዚህ ዓይነት ሁኔታ የሚቀጥለውን መቅራት አለበት።

በመቀጠልም በዚህ ዓይነት ሁኔታ የሚቀጥለውን መቅራት አለበት።

ሁለተኛው ተሸህሁድ አቀማመጥ

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ
اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْنا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

«አትታሒይያቱ ሊልላሂ ወሰሶ
ለዎቱ ወጥጦይባቱ፤ አሥሠላሙ
ዐለይክ አይዩህን ነቢዩ
ወረሕመቱልላሂ ወበረካቱሁ፤
አሥሠላሙ ዐለይና ወዐላ
ዲባዳላሂ ሰሏሊሒን፤ አሽ ሀዱ
አንላኢላህ ኢልለላሁ ወአሽሀዱ
አንን ሙሐመደን ዐብ ዱሁ
ወረሡሉሁ፡፡”

ትርጉም:-

ወረሶሎሞ (ተጠቅሞ ላይ)

«አንደበታዊ ሠላምታ፣ አካላዊ ዲባዳ (ሶላት) እና በሀብት ወይም በገንዘብ የሚደረገው ሰደቃህ (ዲባዳህ) ሁሉ የአላህ ናቸው፤ ሰላም ባንተ ላይ ይሁን-ነቢዩ ሆይ! የአላህ ራሕመትና በረካም (ባንተላይ ይሁን)፤ ሠላም በኛ ላይ ይሁን፤ እንዲሁም በመልካም ሠሪዎቹ የአላህ ባሪያዎች ላይ። ከአላህ በስተቀር (ሊመለከበት የሚገባ) ከቶ ምንም አምላክ አለመኖሩን እመሠክራለሁ፤ እንዲሁም ሙሐመድ (የአላህ) ባሪያና መልዕክተኛ መሆናቸውን እመሠክራለሁ።»

ሰጋጁ «አሽሀዱ...» ማለት ሲጀምር የቀኝ እጁን አመልካች ጣት ቀጥ አድርጎ ወደፊት ይቀሰራል። «...ዐብዱሁ ወረሡሉሁ» ሲልም ጣቱን እንደገና ወደነበረበት ሁኔታ ይመልሰዋል-ማለትም ያረግበዋል።

ሁለት ረከዎቻች ብቻ የሚሰግድ ሰው (ሶላቱ ባለ ሁለት ረከዎ ከሆነ) በዚህ ወደ «ሶላት ዐለን ነቢ» መቀጠል አለበት። ይህም ሁለተኛው የ«ተሸህሁድ» ክፍል መሆኑ ነው።

ለሦስተኛው ረከዎ መነሳት

ሰጋጁ ሦስት ወይም አራት ረከዎ የሚሰግድ ከሆነ (የመጀመሪያውን) የተሸ ህሁድ (ክፍል) አንብቦ እንደጨረሰ ተነስቶ በመቆምና እጆቹንም ከፍ በማድረግ «አሏሁ አክበር» ብሎ ከደረቱ ላይ ማሣሪፍ አለበት። ቀጥሎም ምንባቡን በ«ቢሥሚላሂ...» በመጀመር ሱረቱል ፋቲላን ያነባል። በፈርድ ሶላቶች

በሦስተኛውና በአራተኛው ረከዐ በ «ቢስሚላሂ...» ጀምሮ ሱረቱል ፋቲሐን ብቻ መቅራት በቂ ነው። ሌላ ተጨማሪ ሡራ መቅራት የለበትም።

ሰጋጁ የመጨረሻውን ረከዐ አሟልቶ ሲጨርስ እስካሁን በተገለፀው መሠረት ለተሸህሁድ መቀመጥ አለበት። ከዚያም ተሸህሁድ መቅራት አለበት።

ሶላት ዐለን ነቢ (በነቢዩ ላይ ራሕመት እንዲወርድ ዱዓ ማድረግ)

ተሸህሁዱን እንደጨረሰ ወዲያውኑ ወደ ሁለተኛው የተሸህሁድ ክፍል-ሶላት ዐለንነቢ-መሸጋገር አለበት። እርሱም እንደሚከተለው ይነበባል:-

“አልጊሁም ሶልሊ ዐላ ሙሐ መዲን ወዐላ አሊ ሙሐመድ፣ ከማሶል ለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንክሐሚዱን መጂድ፣ አልጊሁም መባሪክ ዐላ ሙሐመዲን ወዐላ አሊ ሙሐ መድን ከማባሪክተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂመ ኢንክሐሚ ዱን መጂድ።”

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! በነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሠ) እና በቤተሰቦቻቸው ላይ ራሕመት እንዳወረድክ ሁሉ በሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እና በቤተሰቦቻቸው ላይ ራሕመት አውርድ፣ በርግጥ ተመስጋኙና ገናኖው አንተ ነህና። (እንዲሁም) ኢብራሂምን (ዐ.ሠ) እና ቤተሰቦቻቸውን እንደባሪ ከካቸው ሁሉ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) እና ቤተሰቦቻቸውን ሁሉ ባርካቸው፣ ተመስጋኙና ገናኖው አንተው (ብቻ) ነህና።»

ከሶላት ዐለንነቢ በኋላ የሚባሉ ዱዓዎች

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ከ(ሶላት ዐለንነቢ) በኋላ ሲያነቡአቸው የነበሩና ለባልንጀሮቻቸውም (ለሶላትዎቻቸው) ያስተማሩአቸው በጣም በርካታ ዱዓዎች አሉ። እኛም ከነዚያ ዱዓዎች ጥቂቶቹን ከዚህ በታች አስፍረናል።

ዓብዱላህ ኢብን ዐምር (ረ.ዐ.) እንደተናገሩት አቡበከር (ረ.ዐ.) ለአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ አሏቸው፤ «እባክዎን በሶላቴ ውስጥ የግድር ገውን (የምቀራውን) ዱዓን ይንገሩኝ።» ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ አሉ፡-

اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا

“አልሏሁም መ ኢንኔ ዘለምቱ ነፍሲ ዙልመን ከሲራ ወላ የግፊሩዝ ዙኑብ ኢልላ አንተ ፈግፊርሲ መግ ፊረተን ሚን ዲንደክ ወርሐምኒ ኢንከ አንተል ገሩሩርሒም።”

كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ

وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ

ትርጉም፡-

الرَّحِيمِ. (بخارى، مسلم)

«አላህ ሆይ! እኔ (ላንተ ግድረግ ያለብኝን ግዴታዬን ቸላ በማለቴ) ነፍሴን በጣም በድያሌሁ፤ ካንተም በስተቀር ሀጢአቴን የሚምር ከተ ማንም የለም። ስለዚህ አንተ ብቸኛው መሃሪ ነህና ሀጢአቴን ይቅር በለኝ፤ ምህረትም አድርግልኝ፤ በርግጥ አንተ እጅግ ይቅር ባይ- መሃሪ ነህና»።

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል።)

ሸድዳድ ኢብን ዐውሥ (ረ.ዐ.) እንደዘገቡት የአላህ ነቢይ (ሶ.ዐ.ወ) በሶላታቸው እንዲህ ይሉ ነበር፡-

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ

وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرَّشْدِ وَأَسْأَلُكَ

شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ

وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا وَلِسَانًا صَادِقًا

وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعَلَّمَ وَأَعُوذُ

بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعَلَّمَ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا

تَعَلَّمَ.

“አልሏሁም መ ኢንኔ አሥአሉክ አስ ሰባተ ፊልአምሪ ወልዐዚመተ ዐልላር ሩሽድ ወአሥአሉክ ሹክሪ ኒዕመተክ ወሐሥን ዲባደተክ ወአሥአሉክ ቀልበን ሠሊመን ወሊሣንን ሷዲቀን ወአሥአሉክ ሚንኸይሪ ማተዕለሙ ወአዑዙ ቢከ ሚን ሸርሪ ማተዕ ለሙ ወአሥተግፊሩክ ሊማ ተዕለሙ።”

(نسائي)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! በየትኛውም ጉዳይ ብርታትን፣ በቀጥተኛውም መንገድ ላይ ለመሆንም ኃይለኛ የሆነ ፅኑ ፈቃድን (ፍላጎትን) ካንተው እለም ናለሁ፤ ለችርታዎችህ ሁሉ እንዳመሰግንህና አንተኑ ብቻ በትክክል እንዳ መልክህ እንድታደርገኝም እለምንሀለሁ። የምታውቀውን ጥሩ ነገር ሁሉ እንድትሰጠኝ፣ ከምታውቀው ክፉ ነገር ሁሉ እንድትጠብቀኝ እማፀንሃለሁ፣ የምታውቀውን ጥሩቴን ሁሉ እንድትምረኝም እለምንሃለሁ።»

(ነግሊይ ዘግበውታል።)

እመት አዲሻ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሶላታቸው ውስጥ የሚከተሉትን ዱዓዎች እንደሚቀሩ አውስተዋል:-

“አላሁምሙ ኢንኔ አዑዙቢከ ሚንዐ ዛቢል ቀብሪ ወአዑዙቢከ ሚን ፊትነቲድ ደጃል ወአዑዙቢከ ሚንፊትነቲል መሕያ ወልመማት፣ አላሁምሙ ኢንኔ አዑዙቢከ ሚንል መእሰሚ ወልመግረም።”

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ. (بخارى، مسلم)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ከቀብር ውስጥ ቅጣት በአንተ እጠበቃለሁ። ከደጃልም ፈተና ባንቀው እጠበቃለሁ፤ በሕይወጥ፣ በጥጥ ምክፍጥ ፊጥጥ ባገገጥ እጠበቃለሁ፤ አላህ ሆይ! ከማንኛውም ዓይነት ኃጢአትና ከድንገተኛ መከራ ሁሉ ባንተ እጠበቃለሁ።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል።)

“ረብቢ ኢጅዕልኒ ሙቂመሰ ሶላት ወሚን ዙሪሪዮቲ ረብብና ወተቀ ብበል ዱዓእ፣ ረብብና ኢግፊርሊ ወሊዋሊደይዮ ወሊል ሙእሚኒኔ የውመ የቁሙል ሒሣብ።”

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ.

ትርጉም:-

«ጌታ ሆይ! እኔንና ዝርያዎቻን ሶላትን (በትክክል) የሚሰግዱ (ሰዎች) አድርገን፤ ጌታችን ሆይ! ዱዓዎቻችንንም (ሶላቶቻችንንም) ተቀበለን፤ ጌታችን ሆይ! በዚያ የምርመራው ቀን ኃጢአቴን ይቅር በለኝ፤ ለወላጆቼም፤ ለምዕመናኑም በሙሉ (ይቅር በላቸው)።»

ምንም እንኳ ብዙ ሰዎች ከ (ሶላት ዐለንነቢ) ቀጥለው ከላይ ያለውን ዱዓ ቢቀሩም ከዚህ ዱዓ የተለየ ዱዓ መቅራትም የተፈቀደ ነው። የሚባለው ዱዓ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ከሶላት ዐለንነቢ በኋላ ከቀሩአቸው ዱዓዎች ቢሆኑ ይመረጣል።

ሶላትን ማክተም

በመጨረሻም ሰጋጁ የፈለገውን ያህል ዱዓዎች ካደረገ በኋላ ፊቱን በቅድሚያ ወደ ቀኝ ከዚያም ወደ ግራ በማዞር የሚከተለውን በማለት ሶላቱን ያጠናቅቃል:-

“አሥላሙ ወረሕመቱላህ”

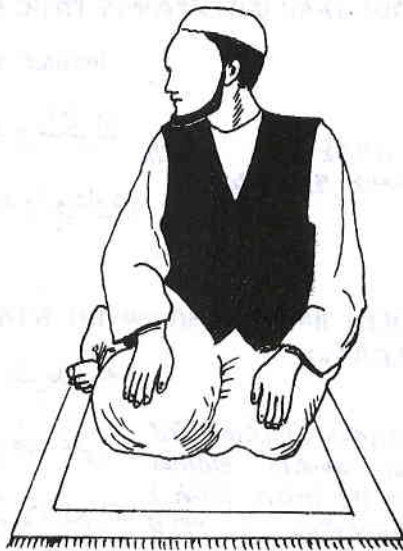
ዐለይኩም

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

ትርጉም:-

የአላህ ሠላምና ራሕመት በናንተ ላይ ይሁን።

ሶላቱን ጨርሶ ወደ ቀኝ ሲያሰላምት

ከሶላት በኋላ የሚደረጉ ዱዓዎች

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሶላት ካጠናቀቁ በኋላ ሲያነቡአቸው የነበሩ በርካታ ዱዓዎች አሉ። በመሆኑም ሶላት የሚሰግድ ሰው እነዚያን ዱዓዎች በቃል በመሸምደድ ሲሰግድም በመቅራት የነቢዩ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ መከተል አለበት። ከእነዚያም ዱዓዎች ጥቂቶቹ ከዚህ በታች ይጠቀሳሉ።

“አላሁ አክበር”	አላሁ	አክበር	—	اللَّهُ أَكْبَرُ.
“አሥተግፊሩሷህ አሥተግፊሩሷህ”	አሥተግፊሩሷህ	አሥተግፊሩሷህ	—	—
“አልሷሁምመ አንተሥ ወሚን ከሥ ሠላም ተባ ረክተ ያዘልጃላል ወልኢክራም።”	አንተሥ ሠላም ተባ ረክተ	አንተሥ ሠላም ተባ ረክተ	—	—

ትርጉም:-

«አላሁ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው፤ (مسلم) وَالْإِكْرَامِ.

(እነሆ) አላሁን ይቅር እንዲለኝ ጠየቅኹኝ፤

አላሁ ሆይ! ሠላም አንተ ነህ፤ የሠላም ምንጭም አንተው ነህ፤ የተባረከህም ነህ፤ (አላሁ ሆይ!) የልቅናና የክብር ባለቤትም ነህ።»

(ሙስሊም ዘግበውታል)

“አላሁምመ አዲንኒ ዐላ ዚክሪከ ወሹክሪከ ወሐሥኒ ዓባደተከ”	አላሁምመ አዲንኒ ዐላ ዚክሪከ ወሹክሪከ ወሐሥኒ ዓባደተከ	—	—	اللَّهُمَّ أَمِنِّي عَلَى ذُنُوبِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ. (احمد، وابوداود)
--	--	---	---	--

ትርጉም:-

«አላሁ ሆይ! ዘወትር እንዳስታውስህ፤ እንዳመሰግንህና በትክክል እንድንዛህ እርዳኝ።»

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا

“አላላሁ አልለሷሁ ወሕደሁ ላሽሪ
ከለሁ ለሁል ሙልኩ ወለሁል
ሐምዱ ወሁወ ዐላ ኩልሊ ሸይኢን
ቀደር፣ አልሷሁምመ ላ ማኒዐ

ሊማ አዕጣይተ ወላ መ-ዕጢያ ሊማ መነሳተ ወላ የንፈሱ ዘልጅድዲ ሚንክልጅድድ።”

أَعْطَيْتَ وَلَا مَعْطَىٰ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ. (بخاری)

ትርጉም:-

«ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ ከቶ የለም። እሱ ብቸኛና ተጋሪ የሌለው ነው። ሉዓላዊነትና ምስጋና ለርሱ ብቻ ነው። በሁሉም ነገር ላይ ቻይ (ሙሉ ሥልጣን ያለው) ነው። አላህ ሆይ! አንተ የሰጠኸውን ነገር የሚከለክል፥ የከለከለከውን ነገር የሚሰጥ የለም። ካንተም ዘንድ በዘረ ጨዋነቱና በክብሩ ራሱን ወይም ሌላ ሰው የሚፈይድ የለም።»

(ቡኸሪና ሙሰሊም ዘግበውታል።)

«ዚክር» (አላህን ማስታወስ)

ከሶላት በኋላ የሚከተሉትን ማለትም ሱንና ነው።

“ሠብሐን አልላህ፣ 33 ጊዜ
አልሐምዱሊላህ፣ 33 ጊዜ
አልላሁ አክበር 33 ጊዜ”

سُبْحَانَ اللَّهِ (۳۳)

الْحَمْدُ لِلَّهِ (۳۳)

اللَّهُ أَكْبَرُ (۳۳)

ትርጉም:-

ጥራት ለአላህ ይገባው፤

ምስጋና ለአላህ ይገባው፤

አላህ ከሁሉም በላይ ትልቅ ነው።

ሶላተል-መሪድ

ሕመም ወይም ተመሳሳይ ችግር ደርሶበት የግዴታ (ፈርድ) ሶላትን መስገድ ላልቻለ ሰው ተቀምጦ መስገድ ተፈቅዷል። ተቀምጦ መስገድ ለማይችል በጎኑ ተጋድዎ መስገድ ይችላል። ይህን ማድረግ ከተሳነው ተንጋሎም ቢሆን እየጠቀሰ መስገድ እንዳለበት ሐዲሶች ይጠቁማሉ። ይህን ሁሉ ካልቻለ ሶላቱን ያዘገያል እንጂ በምንም ሁኔታ ሶላት የማይሰገድበት ምክንያት የለም።

ምዕራፍ አምስት

የልዩ ልዩ ወቅት ሶላቶች

በዚህ ምዕራፍ ሥር የምናያቸው በተለያዩ ወቅቶች የሚሰገዱ በጣም አስፈላጊና ግዴታም የሆኑ ጥቂት ሶላቶችን ይሆናል። በመጀመሪያ ልዩ ልዩ ወቅቶች ስንል ብዙ ጊዜያትን የሚያመለክት አገላለፅ ቢሆንም በዚህ ምዕራፍ የምንመለከታቸው ግን የዊትር፣ የጁምዐ፣ የዲድ፣ የጀናዛህ፣ የተራዊህና የቀስር ሶላቶችን ይሆናል።

የዊትር ሶላት

የዊትር ሶላት ጥብቅ ሱንና (ሱንነቱል ሙአከዳ) ነው። ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በጣም ትኩረት ሰጥተውታል። እሳቸው በእግራቸውም ሆነ በግመል ለጉዞ ሲወጡ እንኳ ይህን ሶላት አልተውትም። በግመል ጀርባ ላይ ሆነውም ሰግደውታል።

ይህን ያህል ትኩረት የተሰጠው ሶላት በመሆኑ ጥቂት ዑለማዎች ሶላቱን ዋጅብ (ግዴታ) ነው የሚል ብይን ሰጥተዋል። ነገር ግን ጥንቃቄ የተመላበት የሐዲሶች ጥናት ከተደረገ በኋላ ሶላቱ ዋጅብ ሳይሆን እጅግ በጣም ከፍተኛ ትኩረት የተሰጠው ሱንና ሶላት ነው ወደሚል ድምዳሜ ተደርሷል።

በዐረብኛ «ዊትር» ማለት «አንድ» ወይም «ነጠላ» ማለት ነው። የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በሐዲባቸው ቢናገሩ፣ «አባህ አገድ ገወ፣ ስለዚህ አንድን ይወዳል» ብለዋል።

አላህ ጎደሎ ቁጥሮችንም እንደዚሁ ይወዳል። ምክንያቱም ጎደሎ ቁጥሮች ለሁለት ሲካፈሉ ቀሪው ሁልጊዜ አንድ ነው። በነዚህ ምክንያቶች የተነሣ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጎደሎ ቁጥሮችን ይመርጣሉ። በዘወትሩ ሕይወታቸው የሚያደርጓቸውን ነገሮች በጎደሎ ቁጥር ያደርጉ ነበር። ለምሳሌ ሶላት ሲሰግዱ፣ ዱዓ ሲያደርጉ፣ የተምር ፍሬ ሲበሉ፣ ወዘተ። በመሆኑም ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ምዕመናኑ የዊትር ሶላትን ወዲያውኑ ከዲሻ በኋላ እንዲሰግዱ የጠየቁት ዊትር የምዕመናኑን የማታ ሶላት በጎደሎ ቁጥር እንዲያልቅ ስለሚያደርግ ነው።

ዐብዱላህ ኢብን ዑመር (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሌሊት ሶላት (ሶላቱል ለይል) በሁለት

በሁለት ረከዐ ይሰገዳል፤ ሰጋጁ ጎህ የተቃረበ የመሰለው እንደሆነ ግን ባጠቃላይ የሰገደውን የሌሊት ሶላት በገደሉ ቁጥር እንዲያልቅ የሚያደርግ የመጨረሻ አንድ ረከዐ ብቻ መሰገድ አለበት።»

(ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል።)

የዊትር ሶላት ረከዎች ብዛት

ዐብዱላህ ኢብን ቡመር (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የዊትር ሶላት ከዲሻ ሶላት የነፍል ሱንና በኋላ የሚሰገድ አንድ ረከዐ ሶላት ነው።»

አቡ አይዮብ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም ሙስሊም የዊትር ሶላት መሰገድ አለበት፤ አምስት ረከዎች ዊትር መሰገድ የፈለገ ሰው መሰገድ ይችላል፤ ሶስት ረከዎች መሰገድ የፈለገ ሰው መሰገድ ይችላል፤ አንድ ረከዐ ብቻ መሰገድ የፈለገም ሰው አንዲን መሰገድ ይችላል።»

(አቡዳውድ፣ ነሃኢይና ኢብን ማጀህ ዘግበውታል።)

ከላይ ከተጠቀሱት ሐዲሶች የምንረዳው ምንም እንኳ አንድ ሰው 1፣ 3፣ 5፣ 7፣ ወይም 9 ረከዎች ዊትር መሰገድ ቢችልም የዊትር ሶላት በመሠረቱ (ቢያንስ ቢያንስ) አንድ ረከዐ መሆኑን ነው። እነዚህ የዊትር ረከዐህ ቁጥሮችም በነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) መሰገዳቸው በሶሊክ ሐዲሶች የተረጋገጠ ነው።

ዊትር የሚሰገድበት ጊዜ

የዊትር ሶላት ወዲያውኑ ከዲሻ ሶላት በኋላ ጀምሮ ጉህ እስኪቀድ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

እመት አዲሻ (ረ.ዐ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በሁሉም የሌሊቱ ጊዜያት ዊትር ሰግደዋል። አንዳንድ ጊዜ በሌሊቱ የመጀመሪያ ክፍል፣ አንዳንድ ጊዜም በእኩል ሌሊት ላይ፣ አንዳንድ ጊዜም ደግሞ በሌሊት መጨረሻ ክፍል ላይ። ነገር ግን ሶላቱን የሚያከትሙት ጉህ ከመቅደዱ በፊት ነው።»

(ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል።)

ሆኖም ግን በሌሊቱ (አጋማሽ ወይም) የመጨረሻው ክፍል (ከጎህ በፊት) ከእንቅልፍ መነሳት የማይችል ሰው ወዲያውኑ ከዲቫ በኋላ ወይም ወደ መኝታው ከመሄዱ በፊት ዊትር መስገድ ይችላል። ነገር ግን ሌሊት በመነሳት መስገድ የሚችል ሰው ከ«ተሀጃድ» (የሌሊት ሶላት) በኋላ ቢሰግደው ይመረጣል።

ጃቢር (ረ.ዐ) እንደተናገሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:- «ማናችሁም ከእኩለ ሌሊት በኋላ መነሣት የማይችል ሰው በመጀመሪያ የሌሊቱ ክፍል ዊትር መስገድ አለበት፤ ነገር ግን (ከእኩለ ሌሊት በኋላ) በሌሊቱ የመጨረሻው ክፍል መነሣት የሚችል ሰው ግን በዚያው ወቅት ተነስቶ መስገድ የተሻለ ነው። ምክንያቱም በሌሊቱ የመጨረሻ ክፍል በሚደረገው ሶላት መላኪካዎች የሚገኙበት ስለሆነ ነው።»

(ሙስሊም፣ አሕመድ፣ ቲርሚዲይና ኢብንማጀህ ዘገበውታል።)

የዊትር አሰጋገድ

ዊትር አንድ ረከዐ ብቻ በሚሰገድበት ጊዜ አንድ ሰው እንደማንኛውም ሶላት ሊሰግደው ይችላል። ነገር ግን 3፣ 5፣ 7፣ ወይም 9፣ ረከዎች በሚሰገድበት ጊዜ ሶላቱ ከአንድ በላይ በሆነ አኳኋን ሊሰገድ ይችላል። ለምሳሌ:-

ሀ) ሶስት ረከዐ ዊትር የሚሰግድ ሰው (የመጀመሪያዎቹን) ሁለት ረከዎች እንደማንኛውም ሶላት መስገድ ይችላል። ከዚያም «አስሰላሙ ዐለይኩም ወራሕመቱላህ» በማለት ካጠናቀቀ በኋላ ሦስተኛውን ረከዐ ለመስገድ ወዲያውኑ መነሣት አለበት። እንዲህ ዓይነቱ የዊትር አሰጋገድ «ዊትር ቢል ፈሰል» (ዊትርን ለያይቶ መስገድ) ይባላል።

ለ) ሶስት ወይም አምስት ረከዎች ዊትር የሚሰግድ ሰው ከመጨረሻው ረከዐ በኋላ ካልሆነ በስተቀር በየረከዎቹ ጣልቃ ለተሸሁድ መቀመጥ ላያስፈልገው ይችላል።

ሐ) ሦስት፣ አምስት ወይም ሰባት ረከዎች ዊትር የሚሰግድ ሰው የመጨረሻ አንድ ረከዐ ብቻ ሲቀረው ለተሸሁድ መቀመጥ አለበት። ለምሳሌ ሦስት ረከዐ ብቻ የሚሰግድ ከሆነ ከሁለት ረከዎች በኋላ፣ አምስት ረከዎች የሚሰግድ ከሆነ ከአራት ረከዎች በኋላ፣ ወይም ሰባት ረከዎች የሚሰግድ ከሆነ ከስድስተኛው ረከዐ በኋላ፣ ወዘተ... ለተሸሁድ መቀመጥ አለበት። ተሸሁድ አድርጎ (አንብቦ) ከጨረሰ በኋላ ዊትርን ግጠናቀቅ አለበት።

እነዚህ ሦስቱም የዊትሮ አሠጋገድ ዘዴዎች ትክክለኛ (ሶሊዲ) እና በርካታ ሊቃውንት (ዑላማዎች) የተገበሩዋቸው ናቸው። ስለዚህ ሙስሊሞች ዊትሮ ለመስገድ ከነዚህ ሦስት ዘዴዎች አንዱን በመምረጥ ሊጠቀሙበት ይችላሉ። ይሁን እንጂ ሦስት ረከዐ ዊትሮ በሚሰጥበት ጊዜ ከተጠቀሱት ዘዴዎች «ሀ»ን ወይም «ለ»ን መርጦ መጠቀም ይመረጣል። ምክንያቱም ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሲናገሩ፡ «የዊትሮ ሶላታችሁን ከመግራብ ሶላታችሁ ጋር አታመሳስሉ» ብለዋልና።

የቁኑት ዱዓ በዊትሮ ሶላት

በመጨረሻው የዊትሮ ሶላት ረከዐ ላይ የቁኑት ዱዓ መቅራት የተረጋገጠ የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ ነው። እርሱም ከሩኩዕ በፊት ወይም በኋላ ሊቀራ ይችላል።

ሀ) ከሩኩዕ በፊት የቁኑት ዱዓ መቅራት የሚፈልግ ሰው ሱራ ፋቴሐ ንና ከተቀደሰው ቁርአን ምዕራፎች አንዱን ቀርቶ ከጨረሰ በኋላ ቁኑቱን መቅራት አለበት። ቁኑት ዱዓ በሚቀራበት ጊዜም የእጆቹን መዳፎች ከፊት ለፊቱ (ወደላይ) መዘርጋት ወይም እጆቹን (ከደረቱ ላይ) እንደታ ጠፋ ሊተው ይችላል።

ለ) ከሩኩዕ በኋላ የቁኑት ዱዓ ለማንበብ የሚሻም ሰው (ከሩኩዕ መልስ) የእጆቹን መዳፎች ከፊት ለፊቱ (ወደላይ) በመዘርጋት ወይም እጆቹን ከግራና ከቀኙ ወደታች በመልቀቅ ቆሞ መቅራት ይችላል። የቁኑትን ዱዓ ከሩኩዕ በኋላና እጆቹን ወደ ላይ ዘርግቶ ዱዓ ማድረግ የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ እንደመሆኑ መጠን ይህ ከሌላው አኳኋን የተመረጠ ነው።

አንዳንድ (የፊቁህ) ምሁራን ቁኑትን በመጨረሻው የዊትሮ ረከዐ ላይ መቅራት ግዴታ ነው ሲሉ ሌሎች ደግሞ በሱብሒ (በፈጅር) ሶላት የመጨረሻ ረከዐ ላይ መቅራት ግዴታ ነው በማለት ይከራከራሉ። ነገር ግን እርሶም ሐዲሶችን ቢመረምሩ በዊትሮም ሆነ በፈጅር ሶላት ላይ ቁኑትን መቅራት ግዴታ አለመሆኑን ማግኘት ይቻላል። ስለዚህ አንድ ሰው በዊትሮ ሶላቱ የቁኑትን ዱዓ መቅራት ቢተው ሶላቱ አይጎድልበትም። እንዲሁም አንድ ሰው የቁኑትን ዱዓ የማያውቅ ከሆነ በቁኑት ምትክ አንድ የቁርአን ሱራ ወይም አንቀጾች ወይም ሌላን ነገር መቅራት አያስፈልገውም። የቁኑትን ዱዓ በማንኛውም ሶላት ላይ መቅራት ይቻላል-በተለይ በቀውጢ ወቅት።

የቁኑት ዱዓ ንባብና ይዘት

ሀ) ሐሰን ኢብን ገሊ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡ «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በዊትር ሶላት የምቀራቸውን ንባቦች አስተምረውኛል።» በለዋል። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

<p>“አልሏሁምመ ሀዲኒ ፊመን ሀደይተ፣ ወዓፊኒ ፊመን ዓፊይተ፣ ወተወ ልሰኒ ፊመን ተወልሰይተ ወባርከሊ ፊማ አዕጠይተ፣ ወቀኒ ሸርረማ ቀደይተ፣ ፈኢንነከ ተቅዳ ወላ ዩቅዳ ዐለይከ፣ ኢንነሁ ላየዚልሉ መንዋሰይተ ወላ የዒዘዙ መን ዓደይተ፣ ተባረከተ ረብበና ወተዓ ሰይተ፣ ነሥተግፊሩክ ወነቱቡ ኢላ ይከ፣ ወሶልላሏ ዐለን ነቢይ።”</p>	<p>اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَىٰ عَلَيْكَ إِنَّهُ لَا يُذِلُّ مَنْ وَاَلَيْتَ وَلَا يُعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ نَسْتَغْفِرُكَ وَنُتُوبُ إِلَيْكَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ. (ابنوداود، نسائي، ابن</p>
---	---

(ماجه)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! (ቀጥተኛውን መንገድ) እንደመራሃቸው ሰዎች እኔ ንም ምራኝ፤ ጤነኛም እንደአደረግካቸው ሰዎች እኔንም ጤነኛ አድርገኝ፤ እንደጥገበበበጣጣጥዎ በፖፕ ለፊገፕ ጥገነባበቦች፤ በፖትቦጠኝ ነገር ሁሉ በረካ አድርግልኝ፤ ከደነገግካቸውም መጥፎ ነገሮች ሁሉ ጠብቀኝ፤ በርግጥ ነገሮችን ሁሉ የምትደነግገው አንተ ነህ፤ ባንተ ላይ ግን አይደነገግብህም። በውነትም አንተ ወድደህ ከፍ ያደረግከውን (ያከበርከውን) ሰው የሚያዋርድ፤ አንተ ያዋረድከውንም የሚያከብር ከቶም የለም፤ ጥራትና ክብር እንዲሁም ሉዓላዊነት የተገባው ላንተ ነው። ጌታችን (ወንጀላችንን) ይቅር እንድትለንም አንተነ ይቅርታ ጠየቅንህ፤ (እነሆም) ወደ አንተው ተመለስን፤ በነቢዩም ላይ የአላህ ረሀመትና ውዴታ ይሁን።»

(እቡዳውድ፣ ነሃኢይና ኢብን ማጀህ ዘግበውታል።)

ጁሙዓ (ዐርብ)

የጁሙዐ ሶላት ዘወትር ዐርብ ዐርብ በተለመደው በዝሁር ሶላት ሰዓት ማለትም ፀሐይ ከእኩለ ቀን እንዳጋደለች ወዲያውኑ የሚሰገድ ሶላት ነው። ሶላቱ የሚከናወነው በመስጊድና በጀምዐ (በህብረት) ነው።

በኢስላም የጁሙዐ ሶላት ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ነው። ይህ ሶላት ሰጋጁ የሚሰጠው የራሱ የሆነ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ሞራላዊ ጠቀሜታዎች አሉት። ከሌሎች፣ ከህፃናት፣ ከባሪያዎች¹⁰፣ በጠና ከታመሙ ሰዎችና ከመንገደኞች በስተቀር ጁሙዐ ሶላት በማንኛውም ሙስሊም ላይ ግዴታ ነው። እነኝህ ሰዎች ግን ከፈለጉ መስገድ ይችላሉ። ምንዳም ይኖራቸዋል። ነገር ግን ጁሙዓ በነርሱ ላይ ግዴታ አይደለም።

ሌላው ሐዲስ ስለዚህ ሲገልፅ ደግሞ፣ «የጁሙዐ ሶላት በተከታታይ በተወው ሰው ልብ (ቀልቡ ላይ) አላህ ያትምበታል» ይላል።

(አሕመድ፣ ቲርሚዲይና አቡዳውድ ዘግበውታል።)

የግል ንፅህና

ከሌሎች ቀናት ጋር ስናወዳድር በዐርብ ዕለት በጣም በርካታ ሙስሊሞች በአንድ ትልቅ መስክ (መስጊድ) የሚሰባሰቡ ስለሆነ ለተሰባሳቢዎቹ የግል ንፅህና ከፍተኛ ትኩረት ተችሮታል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ዐርብ ቀን ገላውን ታጥቦ፣ መላ ሰውነቱን አፀዳድቶ፣ ቅባትና ሽቶ ከተቀባ በኋላ ጁሙዐ ለመስገድ ቀደም ብሎ ወደመስጊድ በመሄድ ሌሎች ሰዎችን ሳይገፋና ሳይረብሽ በፀጥታ ቦታውን ለሚይዝ፣ ከዚያም የቻለውን ያህል (ነፍል) ከሰገደ በኋላ በፀጥታ ሹጥባን (የኢማሙን ንግግር) ለሚያዳምጥ ሰው ከዚያ ጁሙዐ ጀምሮ እስከሚቀጥለው ጁሙዐ ድረስ በመካከል ያለው ሃጢአቱን አላህ ይተውለታል።»

(ቡኻሪ ዘግበውታል።)

10 «ባሪያ» የሚባለው ነገር ባሁኑ ወቅት ቀርቷል። የጁሙዐ ሶላት ሲደነገግ ግን ባርነትና ባሪያዎች ስለነበሩ ድንጋጌው ባሪያዎችን ነፃ አድርጓቸዋል።(ተርጓሚው።)

በማለዳ ወደ ጁሙዓ ሶላት መሔድ

ዐርብ ዕለት ቀደም ብሎ ወደ መሥጊድ መሔድ የበለጠ አጅር (ምንዳ) አለው።

አቡ-ሁረይራ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንደሚሉ ብለዋል፡- «በጁሙዓ ዕለት መላኪካዎች ከመስጊድ በር ጋር ቆመው ጁሙዓ ለመስገድ ወደ መስጊድ የሚገቡትን ሰዎች ስም እንደ የአገባባቸው ቅደም ተከተል ይመዘግባሉ። በዕለቱ አስቀድመው ወደ መሥጊድ የገቡ ሰዎች ግመልን ሶደቃ እንደመስጠት የሚያህል ታላቅ ምንዳ (አጅር) ያገኛሉ፤ ከነሱ በኋላ ወደ መሥጊድ የገቡት ሰዎች ላም ሶደቃ እንደመስጠት የሚያህል አጅር ያገኛሉ፤ መላኪካዎቹም ኢማሙ ኹጥባ ለማድረግ መጥተው «ሚንበሩ» ላይ ቁጭ እስከሚሉበት ጊዜ ድረስ ሰዎችን እንደየአገባባቸው መመዘገባቸውን ይገፉበታል። ኢማሙ ሲመጡም ምዝገባውን ያቆሙና መዝገባቸውንም ዘግተው ቁጭ ብለው ኹጥባውን ያዳምጣሉ።»

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

የቅድመ ጁሙዓ ሶላት

ጁሙዓን ለመስገድ ወደ መስጊድ የሔደ (የገባ) ሰው ፀሐይቱ ከአኩለ ቀን ወደ ምዕራብ ትንሽ ካጋደለችበት ጊዜ አንስቶ ኢማሙ ኹጥባ እስከሚጀምሩበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ሆነው የሚገኙትን ያህል ገፍል ባላቸው መገንዘብ ይቸባል። ቢያንስ ሁለት ረከዐ ሱንና መስገድ ግን ይጠበቅበታል።

ኹጥባን (ምክርን) በፀጥታ ማድመጥ

ኹጥባው ከተጀመረ በኋላ ሰጋጁ ሕዝብ በፀጥታ ማድመጥ አለበት። አንድ ሰው ኢማሙ ኹጥባ ሲያደርጉ ከደረሰ፣ ኹጥባውን ለማድመጥ ቁጭ ከማለቱ በፊት ሁለት ረከዐ ገፍል መስገድ ይኖርበታል።

ጃቢር (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ኹጥባ ሲያደርጉ እንደሚሉ ከተለው ማለታቸውን ዘገበዋል፡- «ማንኛችሁም ኢማሙ ኹጥባህ ሲያደርጉ ለጁሙዓ የደረሰ ሰው የግድ ሁለት አጠር ያሉ ረከዐዎች መስገድ አለበት።»

በሌላ ሐዲስም ጃቢር (ረ.ዐ)፣ «አንድ ጊዜ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ኹጥባ ሲያደርጉ በነበሩበት ጊዜ አንድ ሰው መጣ፤ ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) (ሰግደሃል እንዴ?) ሲሉ ጠየቁት፤ ሰውየውም (አይ!) ሲል መለሰላቸው፤ ከዚያም ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) (ተነስና ስገድ!) አሉት።»

(ቡኻሪ፣ ሙስሊም፣ አቡዳውድና ቲርጊዚይ ዘገበውታል።)

አንዳንድ ሰዎች ኢጣሙ የኹጥባ ንግግር እያደረጉ ሳለ ሁለት ረከዐዎች ሱንና የሚሰግድ ሰው ካዩ በጣም ይናደዳሉ። ኢጣሙን እንደመናቅ ይቆጥሩታል። ይህ አስተሳሰብ ግን ስህተት ነው። ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የተቀሰመ ልምድ አይደለምና ።

አቢ ቀታዳህ (ረ.ዐ) የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንደሚከተለው መናገራቸውን ገልጸዋል፡- «ማናችሁም ሰው ወደ መሥጊድ ሲገባ ሁለት ረከዐዎች (ተሒይየቱል መስጃድ) ሳይሰግድ መቀመጥ የለበትም።»

(ቡኻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

የጁሙዓ ሶላት

የጁሙዓ ሶላት ሁለት ረከዐዎች ያሉት ፈርድ ሶላት ነው። አንድ ሰው ዘግይቶ ቢመጣና ሁለተኛውን ረከዐ ከጀማኝ ጋር ከሰገደ ቀሪውን አንድ ረከዐ አሟልቶ መስገድ አለበት ። አንድ ሰው በጣም ዘግይቶ በመድረሱ የጁሙዓው ሶላት ሙሉ በሙሉ ያመለጠው እንደሆነ አራት ረከዐዎች ፈርድ የዙሁር ሶላት መስገድ ይኖርበታል። የጁሙዓ ሶላት የዙሁር ሶላት ምትክ ናት።

ከጁሙዓ በኋላ የሚሰገድ ሶላት

አብደሷህ ኢብን ዑመርን ጠቅሰው ቡኻሪና ሙስሊም በዘገቡት ሐዲስ «ነቢዩ በአብዛኛው ከጁሙዓ በኋላ እቤት ገብተው ሁለት ረከዐ ሱና ይሰግዱ ነበር» ብለዋል።

አቡ ሁረይራን ጠቅሰው ሙስሊም፣ አቡ ዳውድና ቲርጊዚይ በዘገቡት ሐዲስ «ከጁሙዓ በኋላ የሚሰግድ አራት ረከዐ ይሰገድ» ብለዋል።

ኢብኑ ዑሙርን ጠቅሰው አቡ ዳውድ በዘገቡት ሐዲስ «ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) መስጊድ ከሰገዱ አራት እቤት ከሰገዱ ሁለት ረከዐ ሱና ነበር የሚሰግዱት» ብለዋል።

የዒድ ሶላት

የዒድ ሶላት የምንላቸው በዒደል ፈጥርና በኢደል አድሐ (የዐረፋ በዓል) ዕለት የሚሰገዱ ከመደበኞቹ የዘወትር ዋጁብ ሶላቶች የተለዩ የዓመት በዓል ሶላቶች ናቸው።

የዒድ ሶላት ከቤት ውጭ ግልጽ በሆነ ቦታ መከናወን አለበት። ለምሳሌ፡- በፖርክ (በመናፈሻ ወይም በተከለሉ ቦታዎች)፣ በሜዳላይ፣ ወዘተ። ቀኑ ዝናባማ (ጭቃማ) ከሆነና ከቤት ውጭ ተስማሚ መሰገጃ ቦታ ማግኘት የሚያዳግት ከሆነም ሶላቱ በመስጊድ ወይም አዳራሽ ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

የዒድ ሶላት ፀሐይቱ ከአድማሱ በላይ በግልጽ ስትታይ መከናወን አለበት። የዒድ ሶላት ሁለት ረከዐዎች አሉት። ከዒድ ሶላት በፊትም ሆነ በኋላ የሚሰገድ ምንም ሱንና ሶላት የለም። ለዒድ ሶላት አዛንም ሆነ ኢቃማ የሉትም።

ኢብን ዐባስ (ረ.ዐ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የዒድን ሶላት ሁለት ረከዐዎች ብቻ ሲሰግዱ እንደነበር አያጠራጥርም። ከዚያም በፊትም ሆነ በኋላ ምንም ነገር አልሰገዱም።»

(ቡሻሪና ሙስሊም ዘገበውታል።)

የዒድ ሶላት አሰጋገድ

የዒድ ሶላት በመጀመሪያው ረከዐ ላይ ሰባት ጊዜ፣ በሁለተኛው ረከዓህ ደግሞ አምስት ጊዜ ተከቢራ ከመባሉ በስተቀር ሶላቱ እንደማንኛውም የሁለት ረከዓዎች ሶላት ነው። በዒድ ሶላት ኢማሙ ሱረቱልፋቲሐንና ተጨማሪውን የቁርአን አንቀጽ የሚቀሩት ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ነው።

ከቢር ኢብን ዐብዱላህ (ረ.ዐ) ከወንድ አያታቸው በአባታቸው በኩል የተነገራቸውን እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በዒድ ሶላት ቂራአት ከመጀመራቸው በፊት በመጀመሪያው ረከዐ ሰባት ጊዜ፣ በሁለተኛው ረከዓ አምስት ጊዜ ተከቢራዎችን ማለታቸውን ገልፀዋል።

(ቲርጊዚይ፣ ኢብን ማጀህና ዳረሚ ዘገበውታል።)

ጃዕፈር ኢብኑ ሙሐመድ (ረ.ዐ) ሲዘግቡ እንዲህ ብለዋል፡-ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) አቡበከርና ዑመር (ረ.ዐ) በዒድና በድርቅ ሶላታቸው¹¹ የመጀመሪያ ረከዓ ላይ ሰባት ተጨማሪ ተክቢራዎችን፤ በሁለተኛው ረከዓ ላይ ደግሞ አምስት ተጨማሪ ተክቢራዎችን ማለታቸው አያጠራጥርም። ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የዒድን ሶላት ከፕጥባ በፊት አከናውነዋል። ድምፃቸውንም ከፍ አድርገው አሰምተዋል።

(ጃፊዒይ)

የጀናዛ (የአስከሬን) ሶላት

አንድ ሰው በሚሞትበት ጊዜ ሌሎች ሙስሊሞች ለሰውዬው ሶላቱ ጀናዛ መስገድ አለባቸው። ሶላቱ ጀናዛ «ፈርዱልኪፋያ» ነው። ይህ ማለት ከመላው የሙስሊም ህብረተሰብ መካከል የተወሰነ ክፍል (የሞተውን ሰው) ካላጠበ፤ ካልገነዘና ሶላቱ ጀናዛ ካልሰገደ መላው ሙስሊም በአላህ ፊት ወንጀለኛና ተጠያቂ ነው። ጥቂቶቹ እንኳ ለሞተው ሰው ተገቢውን አሸኛኝት ካደረጉ ምንም እንኳ አጅሩ (ምንዳው) አገልግሎት ለሰጡት ብቻ የሚሰጥ ቢሆንም መላው ሙስሊም ህብረተሰብ ግን ከአላህ ቁጣ ይድናል።

ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) በሐዲሶቻቸው ሙስሊሞችን በቀብር ሥነ ሥርዓት ላይ እንዲሳተፉ አበክረው ገፋፍተዋል። ስለዚህ ማንኛውም ወንድ ሙስሊም ለሞተው ሰው ያለበትን ግዴታ ለማሟላት የተቻለውን ሁሉ ማድረግ አለበት።

ሀ) በጀምዓ (በህብረት) ሲሰገድ የበለጠ ደረጃ (አጀር) ያለው በመሆኑ በጀምዓ መስገድ አለበት ።

ለ) በሚሰገድበት ጊዜ የሞተው ሰውዬ ወንድ ከሆነ ኢማሙ በአስከሬን ሬጉ ራስና ትከሻ ትይዩ መቆም አለባቸው። ሌት ከሆነች ደግሞ በአስከሬን ወገብ ትይዩ መቆም አለባቸው።

11 የድርቅ ሶላት ወይም « ሶላቱ ኢሥቴስቃእ » የሚባለው ሶላት ዝናብ ጠፍቶ ድርቅ ሲሆን ዝናቡን አላህ እንዲያዘንበው ለመለመን የሚሰገድ ሶላት ነው።

ሐ) የጆናዛ ሶላት ከሌሎች ሶላቶች ለየት ይላል። ይህ ሶላት ሩኩብ፣ ሱጁድ እና ተሸህሁድ የለውም። የሚሰገደውም በቁም ነው። የተወሰነ ወቅትም የለውም። ሌሎች ሁኔታዎች ማለትም እንደጠሃራ (ውዱዕ)፣ ወደቂብላህ ዞር መስገድ፣ ሱትራ፣ አለባበስ፣ ወዘተ እንደሌሎች ሶላቶች በዚህም ሶላት መሟላት አለባቸው።

የጆናዛ ሶላት አሰጋገድ

ፊትን ወደ ቂብላህ ማዞር አስፈላጊ ነው። ኢማሙ (ለሶላቱ ተነስተው ሲቆሙ) ስልፋቸውን እንዲያስተካክሉ ተከታዮቹን መጠየቅ አለባቸው።

በሌሎቹ ሶላቶች እንደሚያስፈልገው ሁሉ በጆናዛም ሶላት «ኒያ» ማድረግ (መነየት) አስፈላጊ ነው። ሶላቱን ከመጀመር በፊት ኒያው በልብ መደረግ አለበት። ኒያ ሲደረግ (ሲነየት) ድምፅን ከፍ አድርጉም ሆነ ዝቅ አድርጉ በቃል መናገር ከነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዕ.ወ) ሆነ ከሶላጣዎቻቸው (ረ.ዕ) የተቀሰመ ልምድ አይደለም።

የመጀመሪያው ተክቢራ

የጆናዛ ሶላት አራት ተክቢራዎችን ያካትታል። የመጀመሪያው ተክቢራ ተክቢረተ-ተሕሪም ነው። ኢማሙ «አሏሁ አከበር» ሲሉ ጀግናውም እንደዚሁ ይበል። ኢማሙ ቀኝ እጃቸውን በግራ እጃቸው ከንድ ላይ በማድረግ ሁለቱንም እጆቻቸውን ከደረታቸው ላይ ያሳርፋሉ። (ጀግናውም እንዲሁ ያደርጋል)።

የመግቢያ ዱዓ

ከዚያም ሰጋጁ ሱረቱል ፋቲሐን ከመቅራቱ በፊት በማንኛውም ሶላት መጀመሪያ ረከዓ ላይ እንዲቀሩ ከተመረጡት የመግቢያ ዱዓዎች (ከቅድመ ፋቲሐህ ቂራአቶች) መካከል አንዱን መቅራት ይችላል።

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ

“ሁብሐነክ አልሏምመ ወቢሐ
ምዲክ፣ ወተባረክ ኢስሙክ ወተዓላ
ጀድዱክ ወላኢህ ገይሩክ”

اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ

غَيْرُكَ.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ጥራትና ምስጋና ሁሉ ላንተ ይገባል» ስምህም የተቀደሰ+ግርማዊነትህም የላቀ ነው። ካንተም በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። ካንተ ሌላ ማምለክ ፋይዳ ቢስ ነው!።»

አንዳንድ ምሁራን በጀናዛህ ሶላት የመግቢያ ዱዳ ማድረግን አይደግፉም። ዱዳውን መቅራቱ ግን የሚመረጥ ነው። ሰጋጁ በመቀጠል የሚከተለውን መቅራት አለበት።

«አዑዙ ቢልላሂ ሚነሸይጣኒር-
 ረጂም፣
 ቢሥሚል-ላሂ- ረሕማኒር-ረሒም»
 أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.

ጠልሐ ኢብን ዐብዱላህ ኢብን ዐውፋ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት ከዐብዱላህ ኢብን ዐብባስ (ረ.ዐ) ጎላ ሆነው ሶላቱል ጀናዛ ሲሰግዱ ዐብዱላህ ኢብን አብባስ (ማለትም ኢማሙ) ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ሱረቱል ፋቲሐን አነበቡ። ከሶላቱም በጎላ «ድምጹን ከፍ አድርጌ ያነበብኩት በጀናዛ ሶላት ሱረቱል ፋቲሐን መቅራት የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ሱንና ስለሆነ እና እናንተም ማንበቤን አውቃችሁ ወይም ስምታችሁ እንድታነቡ ብዩ ነው» አሉ።

(ቡኻሪ ዘገበውታል።)

ከሱረቱል ፋቲሐህ በጎላ አንድን የቀርአን ሱራ ወይም የአንድ ሱራ ክፍል ማንበብ ቢቻልም አስፈላጊ አይደለም።

ሁለተኛው ተክቢራ

በመቀጠል ኢማሙ ሁለተኛውን ተክቢራ ያሰማሉ። ጀማሳውም እንዲሁ ከሁለተኛው ተክቢራ በጎላ ሰጋጁ በልቡ «ሶላት ዐለን ነቢን» መቅራት አለበት። ሰጋጁ በዘወትር ሶላቱ ተሸህሁድ ላይ የሚቀራውን ሶላት ዐለንንቢ ቢቀራ ይመረጣል።

ሦስተኛው ተክቢራ

በመቀጠል ኢማሙ ሦስተኛውን ተክቢራ ማለት አለባቸው። ተክታይ ሰጋጆቹም ኢማሙን ተክትለው ማለት አለባቸው። እያንዳንዱ ሰው ለሚቼ ዱዓ ማድረግ አለበት። ሚቹን ሰውዬ እንዲፈይድ በማሰብ ማንኛውም ዓይነት ዱዓ ሊባል ይችላል። ከዱዓዎቹ ጥቂቶቹ ከዚህ በታች ተጠቅሰዋል።

ለጀናዛ (ለሚቹ) የሚደረጉ ዱዓዎች

1) አቡሁረይራ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለአንድ ለሞተ ሙስሊም ሰላቱል ጀናዛ ሰገዱለትና ዱዓ ሲያደርጉለት የሚከተሉትን ዐረፍተ ነገሮች እንብብዋል።

“አልሷሁምመ ኢግፊር ሲሐይዩና ወመይዩቲና ወሻሂዳና ወጋኢቢና ወሶጊሪና ወከቢሪና ወዘከሪና ወኡንሳና፣ አልሷሁምመ መን አሕዩ ይተሁ ሚንና ፈአሕይሂ ዐለል ኢሥላም ወመን ተወፍፈይተሁ ሚንና ፈተወፍፈሁ ወለልኢማን፣ አልሷሁምመ ላተሕሪምና አጅረሁ ወላተፍቲንና በዕደሁ።”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِينَا
وَعَائِلِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا
وَأُنثَانَا. اللَّهُمَّ مِنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ
عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ
عَلَى الْإِيمَانِ اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ
وَلَا تَفْتِنْنَا بَعْدَهُ. (مسلم)

ትርጉም፡-

«አላህ ሆይ! በሕይወት ላሉትም ሆነ ለሞቱ ሰዎቻችን፣ እዚህ ለተገኙትም ሆነ ላልተገኙት፣ ለትናንሾቻችንም ሆነ ለትላልቆቻችን፣ ለወንዶቻችንም ሆነ ለሴቶቻችን ሁሉ ይቅር በለን፤ አላህ ሆይ! ከኛ መካከል በሕይወት ለማኖር የምትሻውን ሰው በኢስላም አኑረው፤ ከኛም መካከል ልትገድለው የምትፈልገውን ሰው በኢማን ግደለው፤ አላህ ሆይ! (የዚህ የሞተውን ሰው) አጅር አትገላግል።¹² ከሱም በኋላ (በመከራ) አትፈትንን።»

(ሙስሊም ዘግበውታል።)

12 ለርሱ ያደረገውን ግልጋሎት ዋጋ ለማለት ነው።

2) ዐውፍ ኢብን ማሊክ (ረ.ዐ) ሲዘግቡ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) አንድ የጀናዛ ሶላት ሲሰግዱ የሚከተለውን ዱዓ ሲቀሩ ሰምቼ እኔም ዱዓውን በቃሌ ያዘኩኝ በማለት ተናግረዋል።

“አልጋሁምመ ኢግዳርሰሁ ወርሐ ምሁ ወዕፉ ዐንሁ ወዓፊሂ ወከሪም ኑዙ ለሁ ወወሥሂዕ ሙድኸለሁ ወግሂልሁ ቢልማኢ ወሰሰልጂ ወልበረዳ ወነቅቂሂ ሚነል ኸጧያ ከማዶነ ቅቀሰ-ሰውቡል አብዮዱ ሚነድደነሂ ወአብዳልሁ ዳረን ኸይረን ሚንዳ ሪሂ ወአሀለን ኸይረን ሚን አሀሊሂ ወዘውጀን ኸይረን ሚንዘውጂሂ ወአድኸልሁል ጀንነተ ወቂሂ ፊትነ ተል ቀብሪ ወዐዘን ናር።”

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَأَعْفُ عَنْهُ وَعَافِهِ
وَأَكْرِمْ نَزْلَهُ وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ وَأَغْسِبْهُ
بِالْمَاءِ وَالْتَلُجِ وَالْبَرْدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا
كَمَا يُنْقَى الثُّوبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ
وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ وَأَهْلًا خَيْرًا
مِنْ أَهْلِهِ وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ
وَأَدْخِلْهُ الْحَنَّةَ وَفِي فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ

النَّارِ. (مسلم)

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ! ማረው፣ እዘንለት፣ ይቅርታም አድርግለት፣ ከቅጣት አድነው፣ መስተንግዶውን አዘጋጅለት፣ ጥሩ ቦታና ሰፊ ማረፊያ ቦታም ስጠው፣ ከሀጢአቱም በውሀ፣ በበረዶና በቆራ እጠበው፣ ነጭ ሸማ ከእድፍ እንደሚፀዳ ከሀጢአቱ አፅዳው፣ መኖሪያውን እስካሁን ሲኖር ከነበረበት በበለጠ መኖሪያ ተካለት፣ ከእስካሁኑ ቤተሰቦቹ የበለጠ ቤተሰብ ተካለት፣ ከእስካሁኗ ሚስቱ የበለጠች ሚስትም ተካለት፣ ጀነትም አስገባው፣ ከቀብር ፈተናና ከእሳት ቅጣትም አድነው።»

(ሙስሊም ዘግበውታል)

3) አቡሁረይራ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሶላቱል ጀናዛ ሲሰግዱ እንዲህ ብለዋል:-

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا
وَأَنْتَ رَزَقْتَهَا وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا

አልጊሁምም አንተ ረብሱሃ ወአንተ
 ሽለቅተሃ ወአንተ ሐደይተሃ ሲል
 ኢሥላም ወአንተ ቀበድተ ፍሐሃ
 ወአንተ አዕለሙ ቢሲርሪሃ
 ወዐላጊይየቲሃ ጂእና ሹፈፃአ
 ፈግፈርለሁ ዘንበሁ።”

لِلْإِسْلَامِ وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا
 وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلَانِيَتِهَا جُنًّا
 شُفَعَاءَ فَأَغْفِرْ لَهُ ذَنْبَهُ. (ابوداود)

ትርጉም:-

(احمد)

«አላህ ሆይ! (የአስከሬኗ) ጌታ አንተ ነህ! የፈጠርካትም አንተው ነህ! ሲሳይንም የሰጠህት አንተው ነህ! ወደ ኢስላም የመራህትም አንተው ነህ! ነፍሷን ያወጣኸው (የወሰድከው) አንተ ነህ! ሥውርና ይፋ ስለሆኑት ድርጊቷም እጅግ በጣም የምታውቀው አንተው ነህ! እኛ አማላጅ ሆነን ቀርበናልና ሀጢአቷን ይቅር በላት።»

(አቡዳውድና አሕመድ ዘገበውታል።)

አራተኛው ተክቢራ

በመቀጠል ኢማሙ አራተኛውን ተክቢራ ያሰማሉ፤ ያሰላምታሉ። ተከታዩም ተክቢራውን በማለት በመጀመሪያ ወደቀኝ፤ ቀጥሎም ወደግራ አንገታቸውን በማዞር «አሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱላህ» ይላሉ። በዚህ መልክ ሶላቱ ይጠናቀቃል።

ሶላት በጉዞ ወቅት

ከሰላም ተገባው፤ ፍጠራውን ገጥሞ በሆሆ ገጠሞ ገጠሞ ገጠሞ ሲገጥግጥው የሚችልበትን ሁኔታ ሁሉ ከግምት ውስጥ የሚያስገባና ሁኔታዎችን የሚያመቻች «ዲን» ነው። በዚህ ረገድ በጉዞ ወቅት ዕለታዊ ሶላቶችን ለማሳጠርና ለማጣመር የተሰጠው ፈቃድ አብይ ምሳሌ ነው።

ሀ) ቀስር ሶላት (አሳጥሮ መስገድ) :- አንድ ሙስሊም በጉዞ ላይ በሚሆንበት ጊዜ በዙሀር፤ በዐሱርና በዲቫ ሶላቶች ሁለት ረከፃዎች ብቻ ፈርድ መስገድ ይችላል። የሱብሂና የመግሪብ ሶላቶችን ግን ማሳጠር አይፈቀድም።

ለ) በጉዞ ላይ ሳሉ ቀስር (ሶላትን አሳጥሮ) መስገድ የበለጠ (አጅር) አለው።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለዚህ ጉዳይ ሲናገሩ፡- «እርሱ ከአላህ የተሰጣችሁ ስጦታ ነው፤ ስለሆነም መቀበል አለባችሁ» ብለዋል።

(ሙስሊም ዘግበውታል።)

ሐ) ሶላትን ማጣመር፡- በጉዞ ላይ ያለ ሰው ዙህርና ዐሱር ሶላቶችን ባንድ ላይ አጣምሮ-በዙህር ወይም በዐሱር ወቅት መስገድ ይችላል። እንዲሁም መግራብ እና ዒሻ ሶላቶችን በማጣመር በመግራብ ወይም በዒሻ ወቅት ባንድ ላይ መስገድ ይችላል።

ኢ-ብን ዐብባስ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) በጉዞ ላይ በነበሩበት ጊዜ ዙህርንና ዐሱርን አጣምረው ይሰግዱ ነበር። እንዲሁም መግራብንና ዒሻን አጣምረው ሰግደዋል።

(ቡሻሪ ዘግበውታል።)

ሙዐዝ (ረ.ዐ) እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለተቡክ ጦርነት መንገድ ገብተው ነበር። በጉዞው ላይ አንድ ቦታ ሰፍረው ከቆዩ በኋላ ተነሥተው ለመንገዝ ሲፈልጉ ፀሐይቱ ወደ ምዕራብ አጋድላ ያበቃች ከሆነ የዙህርና የዐሱር ሶላቶቻቸውን አጣምረው በዙህር ወቅት ይሰግዱ ነበር። ፀሐይቱ ወደ ምዕራብ ከማጋደጋ በፊት ለመንቀሳቀስ ከወሠኑ ደግሞ ሶላቱን አዘግይተው ከዐሱር ሶላት ጋር ይሰግዱታል። እንዲሁም ለጉዞ መንቀሳቀስ ሲፈልጉም ፀሐይቱ ጠልቃ ከሆነ መግራብንና ዒሻን በአንድ ላይ አጣምረው በመግራብ ወቅት ይሰግዱታል። በጉዞው መግፋት ሲያስቡ የመግራብን ሶላት አዘግይተው በዒሻ ሶላት ወቅት ከዒሻ ጋር አጣምረው ሰግደዋል።

(አቡዳውድና ቲርሚዚድ ዘግበውታል።)

ሶላትን ማሳጠርና ማጣመር የሚቻልበት ጊዜ

ሀ) የሕያ ኢ-ብን የዚድ እንደተናገሩት፡ «የቀስር ሶላት መስገድ መቻ እንደሚፈቀድ ኢ-ብን ማሊክን (ረ.ዐ) ጠየቅኳቸው» እርሳቸውም «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ወደ ሦስት ማይሎች የሚገመት መንገድ በሄዱ ቁጥር ቀስር ይሰግዳሉ።» በማለት መልሰውላቸዋል።

(ሙስሊም፣ አሕመድ፣ አቡዳውድና በይሀቂ ዘግበውታል።)

ለ) አቡ ሠዲድ (ረ.ዐ) «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) አንድ ፈርሰኸ¹³ ርቀት በተጓዙ ቁጥር ቀስር ይሰግዱ ነበር።» ብለዋል።

(ተልቪስ ኢብን ሐጀር)

በነዚህ ሐዲሶች ላይ በመመስረት አንድ ሰው ከቤት ሲነሣ የሚጓዘው መንገድ ሦስት ቀን የሚፈጅ ከሆነ አሳጥሮ መስገድም ሆነ ሶላቶችን አጣምሮ መስገድ ይችላል። ይህ ርቀት አሳጥሮ መስገድ የሚያስችል አነስተኛው ርቀት ነው። (ከዚህ ላነሰ ርቀት ቀስር አይሰገድም)።

የጉዞ ወቅት መራዘም

አንድ ሰው ጉዞው ሣምንታት፣ ወራት ወይም ዓመታት ከወሰዱበት በጉዞ ላይ እስካለ ድረስ ሶላቶቹን አሳጥሮም ሆነ አጣምሮ መስገድ ይችላል። የጉዞውን ዓላማ ለማሳካት ከአንድ ቦታ አርፎ የሚቆይ እንኳን ቢሆን አሳጥሮና ሶላቶቹን አጣምሮ መስገድ ይችላል። ይሁን እንጂ ሆን ብሎ ከአንድ ቦታ ላይ ለተወሰኑ ቀናት ለመቆየት ከፈለገ ግን ሶላቶቹን ለምን ያህል ጊዜያት አጣምሮና አሳጥሮ መስገድ እንደሚችል የተለያዩ ሀሳቦች አሉ። ለምሳሌ፡ ለ4፣ 10፣ 17፣ 18 ወዘተ ቀናት

ነፍል (ተጨማሪ ሶላት) በጉዞ ወቅት

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በጉዞ ላይ እያሉ እንኳ የዊትርን ሶላት እና የሱብሂ ሶላት ቀብልያን አልተውም። በበዚህ ሃገራችን በገዢ ገቢ ገብ ስነዚህን ሱንጥ ሶላቶች መስገድ አለባቸው። ነገር ግን ሌሎች ማናቸውንም የነፍልንና የሱንጥን ሶላቶችንስ መስገድ ይቻላል? የሚከተሉት ሐዲሶች ይህንን ጥያቄ ይመልሳሉ።

ሐፍስ ኢብን አሊም ሲናገሩ፡ «ከዐብዱላህ ኢብን ዑመር (ረ.ዐ) ጋር ወደ መካ ተጓዝኩ። ወደ መካ ስንጓዝም እሳቸው የዙሁር ሶላት ሲመሩን (ሲያሰግዱን) ሁለት ረከዓዎች ብቻ አሰገዱን። ከዚያም እድንኳናቸው ውስጥ ሊቀመጡ ሄዱ። አንዳንድ ሰዎች ሲሰግዱም አዩና ምን ሲሠሩ እንደነበሩ ጠየቁኝ። (ነፍል ሲሰግዱ ነበር) አልኳቸው። ከዚያም እንዲህ

13 83 ኪ.ሜ ገደማ እንደሚሆን ይገመታል።

አሉኝ ጎፍል መስገድ ብችል ኖሮማ ፈርዱን ሶላት አግልጽ መስገድ በነበረብኝ ነበር) አሉ። ቀጥለውም (እኔ በአንድ ጉዞ የአላህን መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) አጅቤ ተጉገገ ነበር። እሳቸውም በጉዞአቸው ላይ ከ ሁለት ረከዐዎች በላይ አልሰገዱም። ከዚያም ከአቡበክር፣ ከዑመርና ከዑሰማን ጋር መንገድ ሄድኩ፤ እነሱም ልክ ነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) እንዳደረጉት አድርገዋል። ለጥሩ አርአያነት የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልምድ አለላችሁ) አሉ።»

(ቡኻሪ ዘግበውታል።)

ጥቂት ሶላዎች በጉዞ ወቅት ነፍል ሲሰግዱ እንደነበር የሚያረጋግጡ ሌሎች ጥቂት ሐዲሶችም አሉ። በጉዞ ላይ ነፍሎችን አለመስገድ ግን ይመረጣል።

የመርሳት ሱጁድ

ታላቁ ነቢይ-ሙሐመድ-(ሶ.ዐ.ወ) እንኳ ሶላት በሚሰግዱበት ወቅቶች በመርሳት የሚያጋጥሟቸው አናሳ ስህተቶች ነበሩ። «እኔም ሰው ነኝ፣ እናንተ እንደምትረሱት እኔም እረሳለሁ። ስለዚህ ስረሳ አስታውሱኝ።» ማለታቸውም ተዘግቧል።

«ሰጅደተ-ሰህው» (የእርሳና ሱጁድ) የሚባለው ሰጋጁ በሁለተኛው ረከዓ «ተሸሁድ» (አተሂያቱ...) ማንበብና አለማንበቡን ጥርጣሬ ሲያድርበትና ግራ ሲጋባ ከማሰላመቱ በፊት ወይም በኋላ የሚከውናቸው ሁለት «ሱጁዶች» ናቸው።

በሌላ ሐዲስ እንደተዘገበሰው ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አን ደኛችሁ በሶላት ውስጥ እያለ ቢረሳና ምን ያህል እንደሰገደ-ሦስት ወይም አራት-ቢጠራጠር እርግጠኛ በሆነው ነገር በመገንባት¹⁴ ጥርጣሬውን ያስወግድ።

14 ለምሳሌ ሰውየው ሦስት ወይም አራት ረከዓ መስገዱን ከተጠራጠረ ሦስት ነው በማለት አንድ ረከዓ ይጨምራል።

ከዚያም ከማሰላሙቱ በፊት ሁለት ሱጁድ ያድርግ።¹⁵

ከላይ ከተጠቀሱት ምክንያቶች ባሻገር የርሳና ሱጁድ የሚያስፈልጋቸው አጋጣሚዎች አሉ። ለምሳሌ ሰጋጁ ሶላቱን ሳይጨርስ ማሰላሙት፣ ተጨማሪ ረከዓ መስገድና በሶላት ውስጥ የሚገኙ ሱናዎችን መተው ተጠቃሽ ናቸው።

ሶላቱል ጀማዓ

የግዴታ ሶላትን¹⁶ በኅብረት መስገድ ጥብቅ ሱና (ሱነቱልሙ-አከዳ) ነው። አያሌ ትሩፋትም ያስገኛል።

ኢብን ሑመር (ረ.ዐ) እንዳሉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በኅብረት የሚሰገደው ሶላት ለብቻ ከሚሰገደው በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።

(ቡኸሪና ሙሰሊም ዘግበውታል።)

«አንድ ሰው በኅብረት (በጀማዓ) የሚሰገደው ሶላት ለብቻው በቤቱና በንግድ ቦታው ከሚሰገደው ሶላት በሃያ አምስት ደረጃ ይበልጣል። (ይህን ደረጃ የሚያገኘው) ሰው የው በሚገባ ውዳእ አድርጎ ወደ መስጊድ ለዚህ ዓላማ በሚሄድበት ጊዜ ነው። ወንጀሉ ደግሞ ይታበስለታል። ሶላት ከሰገደ በኋላ በቦታው እያለ-ውዳእ እስካልፈታ ድረስ-የመልአኮች ዱዓ አይለየውም፡- (አላህ ሆይ! እዘንለት፣ ማርታህን አውርድለት) እያሉ። (ቁጭ ብሎ) ሶላት ከተጠባበቀም-ውዳእ ሳይፈታ-ሶላት ውስጥ እንዳለ (ይቆጠርለታል)።»

(ቡኸሪይ ዘግበውታል።)

አሁንም ከአቡ ሁረይራ እንደተነገረው ባንድ ወቅት ከነቢዩ ዘንድ ዐይነ ሥውር ሰው መጣና «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ወደ ወስጊድ የሚመራኝ ሰው የለኝም» በማለት ቤቱ እንዲሰግድ ፈቃድ ይደረግለት ዘንድ

15 በቡኸሪና ሙሰሊም የርሳና ሱጁድ ከሰላምታ በኋላም በነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መረጃሙ ተዘግቧል።

16 ትርፍ (ነፍል) ሶላቶችን በጀመጃ መስገድም ይቻላል። ሙባህ (የሚበቃ) ነው። ነቢዩን (ሶ.ዐ.ወ) ተከትለው ኡሙ ሱላይም፣ ኡሙ ሃረም እነሰ ኢብን ማሊክ ... እንደሰገዱ ይታወቃል።

ጠየቀ። ፈቀዱለት። (ትንሽ) ከሄደ በኋላ ጠሩትና «አዛን ትሰማለህን?» አሉት። «አዎ» አለ። «መምጣት አለብህ» አሉት።

(ሙሰሊም ደግሞ ታላቅ።)

አቡ ሁረይራ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ። በርግጥ እንጨት እንዲሰበሰብ፤ ከዚያም ሶላት የሚያሰግድ ሰው ከሰየምኩ በኋላ (ጀማ) ሶላት የማይመጡ ሰዎችን እላያቸው ላይ ቤት ለማቃጠል አስቤ ነበር።»

(ቡኸሪና ሙሰሊም ደግሞ ታላቅ።)

አቡ ደርዳእ (ረ.ዐ) እንዳወሩት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተሰምተዋል፡- «በአንዲት ወረዳ ወይም ቀበሌ (ሠፈር) የሚኖሩ ሦስት ሰዎች እንኳ ጀመዓ ካልሰገዱ ሸይጧን ይማርካቸዋል። የጀመዓን ነገር አደራ ተኩላ የሚያድነው ከመንጋዋ ያፈነገጠችን ፍየል ነው።»

(አቡ ዳውድ ደግሞ ታላቅ።)

ማስታወሻ፡-

1) አንድ ሰጋጅ ኢማሙን ተከትሎ በሚሰግድበት ወቅት «ረከዓ» አግኝቷል የሚባለው ኢማሙን ቢያንስ ሩኩዕ ላይ ሲደርስበት ነው። ከሩኩዕ በኋላ (ቀና ካለ በኋላ፣ በሱጁድ...) ቢደርስበት «ረከዓ» አላገኘም። በቀጥታ መከተል ግን ይኖርበታል። ኢማሙ ካሳላመተ በኋላ ያመለጠውን «ረከዓ» ይሞላል።

2) መእመም ወይም ተከታይ ሰጋጅ የጀመዓው ሶላትን ሰዋብ (ዋጋ) ለማግኘት ቢያንስ ቢያንስ «ሱብሃን አሏህ» የሚያስብል የጊዜ መጠን ኢማሙ ከማሰላመቱ በፊት ማግኘት አለበት ።

የሌሊት ሶላት (ተሀጁድ) - «ቂያመል-ለይል»

የሚያስገኘው ትሩፋት

አላህ (ሱ.ወ) ታላቁን ነቢይ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ በማለት አዟቸዋል፡-

﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا

مَحْمُودًا﴾

«ከሌሊትም ላንተ ተጨማሪ የሆኑትን ሶላት፣ በርሱ (በቁርአን) ስገድ፣ ጌታህ ምስጢን በሆነ ስፍራ በእርግጥ ያቆምህል።» (አል-ኢሰራኦል፣ 79)

በርግጥ የተጠቀሰው አንቀጽ በቀጥታ የሚመለከተው ነቢዩ ሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) ቢሆንም ሕዝቡ-ሙስሊምም የርሳቸውን ፈለግ መከተል ስለሚኖርበት «ሶላተል-ለይል» ቢሰግድ መልካም ነው። (ግዴታ ግን አይደለም።) በደዕዎ የተሰለፉ ወንድሞችና እህቶች የሶላተል-ለይልን አንገብጋቢነት በተለይ መገንዘብ ይኖርባቸዋል።

ሶላተል-ለይል የሚሰግዱ ሰዎች የአላህን እዝነትና «ተውፊቅ» ማግኘት የሚገባቸው ምርጥ ሰዎች መሆናቸው በቁርአን ተጠቁሟል ።

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ آخِذِينَ مَاءً آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿﴾

«አላህን ፈሪዎቹ በአትክልቶችና በምንጮች ውስጥ ናቸው። ያንን ጌታቸው ይሰጣቸውን ተቀባዮች ሆነው፤ (በገንት ውስጥ ይኾናሉ)። እነርሱ ከዚህ በፊት መልካም ሠሪዎች ነበሩና። ከሌሊቱ ጥቂትን ብቻ ይተኙ ነበሩ።» (አል-ዛሪያት፣ 75-77)

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا، وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿﴾

የአልረሕማንም ባርች፣ እነዚያ በምድር ላይ በዝግታ የሚሄዱት፣ ባለጊዎችም (በከፉ) ዛገጋገሩዋቸው ጊዜ፣ ሰላም የሚሉት ናቸው። እነዚያም፣ ለጌታቸው በገንባራቸው ተደፊዎችና ቋሚዎች ሆነው፣ የሚያድሩት ናቸው። (አል-ፉርቃን፣ 63-64)

ትክክለኛ አማኞችና ቁርአንን የተቀበሉ መሆናቸውም ተመስክሮላቸዋል።

﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ، تَتَخَفَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ، فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.﴾ ٥٦

«በእንቀጽቻችን የሚያምኑት፣ እነዚያ በርሷ በተገሠዱ ጊዜ ሰጋጆች ሆነው የሚወድቁትና እነሱም የማይኮሩ ሆነው በጌታቸው ምስጋና (ተገናጽፈው) የሚያወድሱት ብቻ ናቸው። ጌታቸውን ለመፍራትና ለመከጀል የሚወሩት ሆነው ገናኛቸው ከመጋደያ ስፍራዎች ይራራቃሉ፤ ከሰጠናቸውም (ጸጋ) ይለግሳሉ። ይሠሩትም በነበሩት ለመመገዳት፣ ከዓይኖች መርጊያ ለነሱ የተደበቀላቸውን (ጸጋ) ማገናኘትም ነፍስ አታውቅም። (አል-ሰጅዳህ፡ 15-17)

የሌሊት ሰላት የሚሰግዱ ከማይሰግዱት የላቀ ደረጃ ያላቸው መሆኑም ተወስኗል ።

﴿أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ.﴾ ٥٧

«እርሱ የመወረሻይቱን ዓለም (ቅጣት) የሚፈራ፣ የጌታውንም ችሮታ የሚከጀል ሲሆን፣ በሌሊት ሰዓቶች ሰጋጅና ቋሚ ሆኖ ለጌታው የሚገዛ ሰው፣ (እንደ ተሰፋ ቢሱ ከሓዲ ነው?? በለው)፤ እነዚያ የማያውቁና እነዚያ የሚያውቁ ይተካክላሉ?? በላቸው፤ የሚገነዘቡት ባለ አእምሮዎቹ ብቻ ናቸው።» (አል-ዙመር፡ 9)

በሐዲስ ደግሞ የሚከተሉትን ንግርቶች እናገኛለን፡-

ዐብዱሊህ ኢብን ሰላማ እንዳወሩት መልዕክተኛው መዲና በገቡበት ወቅት ከተናገሯቸው ንግግሮች አንዱ «እናንተ ሰዎች ሆይ! ሰላምታ አብዙ (ድሀዎችን) መግቡ፤ ዝምድናን ቀጥሉ። ሰዎች በተኙበት ወቅት ስገዱ- በሌሊት-ጀነትን በሰላም ልትገቡ ዘንድ።» የሚል ይገኝበታል።

ሰልማን አል ፋሪስ (ረ.ዐ) እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሌሊት መስገድን አደራ፤ ከናንተ በፊት የነበሩ ቅን ሰዎች ልማድ፤ ወደ ጌታችሁ የሚያቀርብ፤ ወንጀላችሁን የሚያብስ፤ ከወንጀል የሚጠብቅና በሽታን ከአካል የሚያስወግድ ነው።»

ማታ በሚተኙበት ወቅት ሌሊት ተነስቶ ለመስገድ ነይተው ይተኙ። እንቅልፋዎ ዲባዳ ይሆንለዎታል። ምናልባት ሳይነቁ ሱብሂ ቢደርስብዎ እንኳ የኒያዎትን አያጡትም ። ሌሊት ሲነቁ ውዳእ ካደረጉ በኋላ ሁለት ቀለል ያሉ ረከዓዎች ብሙስገድ ሰላተ-ለይሉን ይክፈቱ። ሰላተ-ለይል ከምሽቱ አራት ሰዓት እስከ ሱብሂ ድረስ ሊሰገድ ቢችልም ከሌሊቱ ስምንት ሰዓት በኋላ መሆኑ ግን ይመረጣል። የሚሰገደው ረከዓ ብዛት ከአንድ እስከ አስራ ሦስት ረከዓዎች ሊሆን እንደሚችል ብዙሃን ዑለማዎች ይናገራሉ። ስለዚህ የረከዓዎች ብዛት እንደ ግለሰቡ ፍላጎት፣ አቅምና ልምድ ይወሰናል። ሁለት ሁለት ወይም አራት አራት ረከዓ እየሰገዱ ያሰላምቱ፤ ሊደመድሙ ሲፈልጉ አንድ ወይም ሦስት ረከዓ ዊትር ይሰገዱ።

ሌሊት በእንቅልፍም ሆነ በድካም መስገድ ያልቻለ በሱብሂና በዝሁር መካከል ባለው ወቅት ቀደህ ማውጣት ይችላል። ሰዋቡ (ምንዳው) ሌሊት በበገጥነት በፖች ስጦተ ገበሬ ሲሉ በግፅና ስላም አውስተዋል።

ቂያሙ ረመዲን (ሶላቱ-ተራዊህ)

ቂያሙ ረመዲን (ሶላቱ-ተራዊህ) ለወንዶችም ለሴቶችም ሱና ነው። ወቅቱም ከረመዲን ወር ዲሻ በኋላና ዊትር ከመስገዱ በፊት ሲሆን፤ ሁለት ሁለት ረከዓ በመስገድ ስምንት፣ አስራ አንድ፣ ወይም ሃያ ረከዓ ድረስ ሊረዝም የሚችል ሶላት ነው። ወቅቱ እስከ ሌሊቱ መጨረሻ ድረስ ይቆያል።

አቢ ሁረይራ እንዳወሩት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዲንን የቆመ (ተራዊህን የሰገደ)-አምናበትና (ከአላህ) ምንዳ አገኛለሁ ብሉ-ከዚያ በፊት የሰራውን ወንጀል አላህ ይጠረጠራል።»

(ቡኻሪ፣ ሙስሊምና ሌሎችም ዘገበውታል።)

አዲሻ (ረ.ዐ) እንዳወሩት በአንድ ወቅት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) (የተራዊህ ሶላትን) መስጊድ ውስጥ ሰገዱ። ብዙ ሰዎችም ተከተሏቸው። በማግስቱም ሰገዱ-ካለፈው ቀን የበለጡ ሰዎች ተገኙ። በሦስተኛው ቀንም አያሌ ሰዎች ተሰበሰቡ። ነቢዩ ግን እቤታቸው ቀሩ። በማግስቱ (ተከታዮቻቸውን) እንዲህ አሏቸው :- «(በትናንትናው ምሽት) የሠራችሁትን ተመልክቻለሁ። ወደናንተ ያልመጣሁት ግን ይህች (ተራዊህ ሶላት) ግዴታ እንዳት ደረግባችሁ በመስጋቴ ነው» አሉ።

(ከቴርጊዝይ በስተቀር ሌሎች የሐዲስ ዘጋቢዎች ጠቅሰውታል።)

አዲሻ (ረ.ዐ) እንዳስታወቁት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በረመዲንም ሆነ በሌላ ወቅት ከአሥራ አንድ ረከዓ በላይ (በምሽት) ሰግደው አያውቁም።

(ሁሉም የሐዲስ ዘጋቢዎች ተስማምተውበታል።)

ጃቢር (ረ.ዐ) ደግሞ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ስምንት ረከዓ (ተራዊህ) እና አንድ ረከዓ ዊትር እንደሰገዱ ጠቁመዋል።

(ኢብኑ ፕዙደግና ኢብኑ ሂባን ዘግበውታል።)

በዑመር ኢብኑል ሽጧብ፣ በሁስማንና በዓሊ (ረ.ዐ) ዘመን- አስተዳደር ሰዎች ተራዊህን ሃያ ረከዓ መስገዳቸውም ተረጋግጧል።

ማስታወሻ:-

በአሁኑ ዘመን ባብዛኛው የተራዊህ ሶላት የሚሰገደው ሃያ ረከዓ ቢሆንም ስምንት ወይም አስራ አንድ የሚሰገዱ ሰዎችም ከሐዲሱ ውጭ እንዳልሆኑና የነቢዩን ሱንና የጠበቁ መሆናቸው መታወቅ አለበት። በአንጻሩ ሃያ ረከዓ መስገድ ሱንና እንዳልሆነ የሚናገሩ ሰዎች ግን ተሳስተዋል። ሽሊፋዎች የሠሩትን መፈጸም የሱንና አካል መሆኑ መዘንጋት የለበትም።

ሶላተ-ዱሃ (የአድዱሃ ሶላት)

(ሶላተ ዱሃ) የሚሰገደው ፀጋይ ተስተካክላ ከወጣች ጀምሮ እስከ እኩለ ቀን ሲሆን፣ የተወደደች (ሙስተሃብ) በመሆኑ ከአላህ ምንዳ (አጅር) የፈለገ ሰው ቢሰግድ መልካም ነው። ይህን ሶላት በሚተው ሰዎች ላይ ግን ምንም ወቀሳ የለባቸውም።

አቢ ሰዲድ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፣ «ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አድዱሃ ይሰግዱ ነበር-ምንም ትተዋት አያውቁም የሚል (ማጠቃለያ ላይ) እስከን ደርሰህ ይተዋትም ነበር-ከንግዲህ አይሰግዱትም የሚል (ማጠቃለያ ላይ) እስከንደርሰ ድረስ።»

(ቴርሚኒዩ ዘገበውታል።)

አድዱሃ ከሁለት እስከ ስምንት ረከዓ የሚሰገድ ሲሆን ትሩፋቱም በሚከተለው ሐዲስ ተጠቁሟል ።

ቡረይዳ (ረ.ዐ) እንዳወሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «የሰው ልጅ ሦስት መቶ ስልሳ መለያያ (መገጣጠሚያ) አሉት። እያንዳንዱ መገጣጠሚያም «ሶደቃ» ያስፈልገዋል» አሉ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይህን ማን ይችላል?» ተባሉ «በመስጅድ ትፍታ ሲይያ በመድፈን (በመጥረግ) ወይም ከመንገድ ላይ እንቅፋቶችን በማንሳት (ሊወጣው ይችላል።) ይህ ካዳገ ተው ግን በአድ-ዱሃ ወቅት ሁለት ረከዓ መሰገዱ ይበቀዋል።» በማለት መልሰዋል።

(አሁመድና አቡ ዳውድ ዘገበውታል።)

ሶላተል ኩሱፍ

«ሶላተል ኩሱፍ» ፀሐይ ወይም ጨረቃ አንዱ ሌላውን ሲጋረዱ የሚሰገድ ሶላት ሲሆን ዑሉማዎች ጥብቅ ሱንና (ሱነቱል ሙአከዳ) መሆኑን ይናገራሉ። በጀመሩ ቢሰገድ የሚመረጥ ቢሆንም በተናጠል መሰገድም ይቻላል ፀጋይ ወይም ጨረቃ ቢጋረጉ በየገገግ «በገገግ ጽጌገግ» (በሶላት ተሰባሳቢ) በመባል ጥሪ ይደረጋል።

የረከዓዎ ብዛት ሁለት ሲሆን፣ በእያንዳንዱ ረከዓ ሁለት ሩኩዕ (መጉናበስ) ይኖራል። አዲሻ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፣ «በነቢዩ የሕይወት ዘመን ፀጋይ ተጋረደች! መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ወደ መስጊድ አመሩ። ሶላት (አሷሁ አክበር) በማለት ጀመሩ። ሰዎች ከኋላቸው መስመር ያዙ። ረጅም ምንባብ (ቁርአን) አነበቡ። ከዚያ (አሷሁ አክበር) በማለት አጉነበሱ-ረጅም ቆይታ ነበር ከምንባቡ ጥቂት የሚያንስ። ከዚያ ቀና አሉ (ሰሚዐሷሁ ሊመን ሃሚደሁ ረብበና ለከል ሃምድ) ¹⁷ በማለት ቀጥ ብለው ከመጀመሪያው ረከዓ ትንሽ አጠር የሚል ረጅም ምንባብ አሰሙ። ከዚያ «ሩኩዕ» አደረጉ (አጉነበሱ) ከመጀመሪያው «ሩኩዕ» አጠር ያለ ነበር። ከዚያ (ሰሚዐሷሁ ሊመን ሃሚደሁ ረብበና ለከል ሃምድ) በማለት ቀና

አሉ። ከዚያ ሱጁድ አደረጉ። (2 ጊዜ) በሁለተኛው ረከዓም (በመጀመሪያው ረከዓ መልክ ፈጸሙ)። ይኸውም አራት ሩኩዕ፣ አራት ሱጅድ ሞሉ። ከሰገዱ በት ቦታ ሳይንቀሳቀሱ ፀጋይ ተገለጠች። ከዚያም ተነስተው ሹጥባ አደረጉ-ለተዳሚው። (በቅድሚያ) አላህን በሚገባ አመሰገኑና እንዲህ አሉ፡- « ፀጋይና ጨረቃ ከአላህ ተአምራት የሚመደቡ ናቸው። ግንም ሰው ስለ ሞተ ወይም ስለተወለደ አይጋረዱም። ተጋርደው ካያችኋቸው ግን በቀጥታ ወደ ሶላት አምሩ ¹⁸።»

(ቡኸሪና ሙሰሊም ዘገበውታል።)

ሶላቱል ኢስቲኻራ

አንድ ሃላል (የተፈቀደ) የሆነን ነገር ለመሥራት ፈልገው ሁለት አማራጮች ገጥሞዎት ለመወሰን ሲቸገሩ «ሶላቱል-ኢስቲኻራ» (አማራጭ ሶላት) መሰገዱ ሱንና ነው። ጉዳዩ ከባድ ወይም ቀላል ሊሆን ይችላል።

«ሶላቱል-ኢስቲኻራ» በየትኛውም ወቅት ሊሰገድ ይችላል። አሰጋገዱም እንደማንኛውም ሶላት ነው። የረከዓው ብዛትም ሁለት ብቻ ነው። ሰግደው እንደጨረሱ የሚከተለውን ዱዓ ያድርጉ።

ጃቢር (ረ.ዐ) «ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) «ኢስቲኻራ» (የአማራጭ ሶላት) በማናቸውም ጉዳይ ላይ (እንድንሰግድ) ያስተምሩን ነበር። (አንዳችሁ የሆነ ጉዳይ ሲያሳስበው ሁለት ረከዓ ይሰገድና... (የሚከተለውን ዱዓ) ያንብብ) ብለውናል።

(ثم يدعو بهذا الدعاء: اللهم إني أستخيرك بعلمك وأستقدرك بقدرتك وأسألك من فضلك العظيم فانك تقدر ولا أقدر وتعلم ولا

17 «አላህ የሚያመሰግኑትን ሰዎች ይቀበላል። ጌታችን ምስጋና ለአንተ ነው።»

18 በወቅቱ የነቢዩ ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) ልጅ-ኢብራሂም- በመሞቱ ነው ፀጋይ ለሃዘን የተጋረደችው የሚል እስተያየት ነበር ። ነቢዩ ገን ይህን እምነት ልክ እንዳልሆነ ገለጹ።

أعلم وأنت علام الغيوب. اللهم إن كنت تعلم أن هذا الأمر —
 خير لي في ديني ومعاشي وعاقبة أمري أو عاجله وآجله فاقدره لي
 ويسره لي ثم بارك لي فيه وإن كنت تعلم أن هذا الأمر شر لي في
 ديني ومعاشي وعاقبة أمري أو عاجل أمري وآجله فاصرفه عني
 واصرفني عنه واقدر لي الخير حيث كان ثم ارضني به.)

رواه مسلم

ትርጉም:-

(አላህ ሆይ! በእውቀትህ (መልካሙን) ምረጥልኝ፤ በኃይልህ ሸሸሁ፤
 ከትልቁ ትሩፋትህ እጠይቅሃለሁ፤ አንተ ትትላለህ እኔ አልችልም። አንተ
 ታውቃለህ እኔ አላውቅም። አንተ የሩቅን አዋቂነህ። ጌታዬ ሆይ! ይህ
 ጉዳይ¹⁹ ለሃይማኖቴ፣ ለሕይወቴና፣ ለዘላቂታው የሚጠቅመኝ ከሆነ ወስን
 ልኝ፤ አቅልልኝ፤ በረከም አድርግልኝ። ጌታዬ ሆይ! ይህ ጉዳይ ለሃይማ
 ኖቴ፣ ለሕይወቴና ለዘላቂታው መጥፎ ከሆነ ዘወር አድርግልኝ። ሌላ ጥሩ
 ነገር ወስንልኝ። (ለውጡንም) እንድወድ አድርገኝ።)

(ቡኻሪ ዘግበውታል።)

ሶላቱል ሃጃ

«ሶላቱል ሃጃ» አንድ ሰው የሆነ ጉዳይ በሚያስብበት ወቅት፣ ያሰበው ጉዳይ
 እንዲሳካለት የአላህን ረድኤት በመሻት የሚሰግደው ሶላት ነው።

19 «ይህ ጉዳይ» በሚለው ሐረግ ምትክ ግለሰቡ ጉዳዩን (ሃጃውን) መጥቀስ አለበት።

አሀመድ እንደዘገቡት አቢ ደርዳእ ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ግለታቸውን አውስተዋል፡- «ውዱእ በሚገባ ያደረገ ከዚያም ሁለት የተሟሉ ረከዓ የሰገደ አላህ የጠየቀውን ይሰጠዋል-ዛሬ ወይም ነገህ»

ሶላቱል ኢስ-ቲስቃእ

ዝናብ ሲጠፋና የድርቅ አዝማሚያ ሲከሰት አላህ (ሱ.ዐ) ዝናብ ያዘንብ ዘንድ ለመለመን የሚሰገድ ሶላት ነው።

ሶላት መሰገድ «ከርሀ» (የተጠላ) ከሚሆንባቸው ወቅቶች ውጭ ሊሰገድ የሚችል ሲሆን የረከዓው ብዛትም ሁለት ነው። በመጀመሪያው ረከዓ ኢማሙ ፋቲሃን እና «ሰቢሂስመ-ረቢከል አዕላ»ን ድምጹን ከፍ አድርጎ ያነባል። በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ ከፋቲህ በኋላ «ሱረቱል ጋሺያ»ን ግንብብ ይጠበቅበታል።

ሶላቱ ካለቀ በኋላ ኢማሙ «ኹባ» (ንግግር) ያደርጋል። ከዚያም ወደ ቂብላ በመዘርና ልብሳቸውን አዟዙረው በመልበስ (የቀኙን በግራ፣ የግራውን በቀኝ) ዱዓ ያደርጋሉ- ኢማሙም ተከታይም። በዚህ ወቅት ከሚደረጉ ዱዓዎች አንዱን ብቻ እንጠቅሳለን፡-

ዐምር ኢብኒ ሹዐይብ የተባሉ ሶሃባ (ረ.ዐ) እንዳወሩት፡-ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ለዝናብ ዱዓ ባደረጉበት ወቅት እንዲህ ብለው ነበር ፡-

(اللهم اسق عبادك وبهائمك، وانشر رحمتك، واحى بلدك الميت)
رواه أبو داود.

ትርጉም፡-

«ጌታዬ ሆይ! ባሪያዎችህንና እንስሳዎችህን አጠጣቸው (አዝንብ ላቸው)፤ እዝነትህን ዘርጋላቸው፤ ሕይወት ያጣ መሬትህንም ነፍስ ዝራበት።»

(አቡ ዳውድ ዘገበውታል።)

ሰላትና ዱዓ ከተሠገደ በኋላ ሰጋጆቹ ትክክለኛ ኢግን ያላቸው ከሆነ አላህ (ሱ.ወ) ልመናቸውን ይቀበላቸዋል። ዝናብ በሚመጣበት ወቅትም «አላህ ሆይ ጠቃሚ ዝናብ አድርገው» ብለው ዱዓ ማድረግ ይኖርባቸዋል። በአንገሩ ኃይለኛ ዝናብ ከመጣና ችግር የሚያደርስ ከሆነ የሚከተለው ዱዓ ይነበባል :-

አልሁምመ ጀዐላሃ ስቅያ ረሀመቲን
 ወላተጅዐላሃ ስቅያ ዐዛቢን ወላመስቀን
 ወላ በላኢን ወላ ሀደሚን ወላ ገረቂን
 አልሁምመ ዐለ ዝኪራቢ ወል አካሚ
 ወመናቢቲ ሸሸጆሪ ወቡጢኒል አውደቲ
 አልሁምመ ሐዋላይና ወላ ዐለይና

اللَّهُمَّ اخفَلْهَا سُقْيَا رَحْمَةً وَلَا تَخفَلْهَا سُقْيَا
 عَذَابٍ وَلَا مَحْقٍ وَلَا بَلَاءٍ وَلَا هَدْمٍ وَلَا غَرْقٍ،
 اللَّهُمَّ عَلَيَّ الظَّرَابِ وَالْآكَامِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ
 وَبَطُونِ الْأَوْدِيَةِ، اللَّهُمَّ حَوِّ إِلَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا.

ትርጉም:-

«አላህ ሆይ የእዝነት ዝናብ አድርገው፤ የቅጣት፤ የመከራ ዝናብ አታድርገው። አላህ ሆይ፤ በኮረብታዎች፤ በዛፎች ሥር አድርገው። አላህ ሆይ፤ ዳርዳሩን አዝንበው፤ በኛ ላይ አታዝንብብን።»

ሱጁዱ ቲላዋ (የምንባብ ሱጁድ)

ከቁርአን ውስጥ ሱጁድ የሚያስወርዱትን አናቅጽ ያነበበ ወይም ሲነበብ የሰማ ሰው ሱጁድ (አንድ ጊዜ ብቻ) ማድረግ ተወዳጅ (ሙስተሀብ) ነው። በቅድሚያ «አሁ አክበር» በማለት ሲሆን «አተሂያቱም» ሆነ ሰላምታ አይደረግም። ይህ «ሰጅደተ ቲላዋ» (የምንባብ ሱጁድ) ይባላል።

ረገደ በኢብን ሁመር (ረ.ሀ) የበሙትን እገዳውጦት፤ «ነቢዩ (ሱ.ወ) ቁርአን ያነቡልን ነበር። ሱጁድ የሚያስወርድ አንቀጽ ሲያነቡ «አሁ አክበር» በማለት «ሱጁድ» ያደርጋሉ። እኛም ተከትለን «ሱጁድ» እናደርጋለን።»

(አቡ ዳዊድ በይሃቂይና ሃኪም ዘገበውታል።)

«የሰጅደተል ቲላዋ»ን ጥቅም በማስመልከት አቢ ሁረይራ ከነቢዩ የሰ ሙትን ጠቁመዋል:- «የሰው ልጅ ሱጁድ የሚያስወርድ አንቀጽ አንብቦ ሱጁድ ሲያደርግ ሸይጧን እያለቀሰ ከሰውየው ይርቃል። (ወይኔ በሱጁድ ታዘዘ ሱጁድ አደረገ፤ ጀነት ተገባው፤ እኔ ሱጁድ እንዳደርግ ታዘዘኩ እምቢ አልኩኝ። እላት ተገቢ የሆነች።) እያለ።»

(አህመድና ሙስሊም ዘገበውታል።)

ዳረል ቁጥረይና ሙንዘሪይ በዘገቡት ሐዲስ መሠረት የሚከተሉት የቁርአን አናቅጽ ስጁድ የሚያስወርዱ ናቸው።²⁰

- አል-አዕራፍ፣ 206
- አል-ረዕድ፣ 15
- አን-ነሀል፣ 49
- አል-ኢስራእ፣ 107
- መርየም፣ 58
- አል-ሐጅ፣ 18
- አል-ሐጅ፣ 77
- አል-ፋርቃን፣ 60
- አን-ነምል፣ 25
- ሰጅዳ፣ 15
- ሷድ፣ 24
- ፋሲለት፣ 37
- አን-ነጅም፣ 62
- አል-ኢንሺቃቅ፣ 21
- አል-ዐለቅ፣ 19

20 ሰውየው በሶላት ውስጥ እያለ ቢሆን እንኳ ከላይ ከተጠቀሱት አንቀጽ አንዱን ካነበበ ስጁድ ማድረግ ይጠበቅበታል።

ዋቢ መጻሕፍ

- ♣ ፊቂሁ ሱና
- ♣ ሲፋቱ ሶላተ ነቢይ
- ♣ ሪያዱሲሊሂን
- ♣ አተርጊቡ ወተርሂብ
- ♣ አል-ሙቀዲመቱ አል-ሐድረሚያ
- ♣ ኪታቡል ፊቅህ ዐላ መዛሂቢል አርባዐ
- ♣ ቢንዮተል ሙጅተሂድ